

20
19

FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJAS

2019. GADA UN
DARBA PĀRSKATS

FINANŠU UN
KAPITĀLA
TIRGUS
KOMISIJA

SATURS

IEVADS	2	Aktualitātes Eiropas Savienībā normatīvo aktu pieņemšanā 2019. gadā.....	52
GADA PĀRSKATĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	3	GARANTIJU SISTĒMA	55
VĪZIJA, MISIJA, VĒRTĪBAS	4	Noguldījumu garantiju fonds.....	55
PRIEKŠSĒDĒTĀJAS IEVADVĀRDI	5	Apdrošināto aizsardzības fonds.....	58
PADOMES ZIŅOJUMS	6	Finanšu instrumentu tirgus (ieguldītāju) aizsardzība.....	59
FKTK DARBĪBA 2019. GADĀ	9	Finanšu stabilitātes nodevas administrēšana.....	59
UZRAUDZĪBA	10	STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA	60
Uzraudzības principi.....	10	KOMUNIKĀCIJA UN FINANŠU PRATĪBAS VEICINĀŠANA	63
Banku sektors.....	11	Ārējā komunikācija.....	63
Apdrošināšanas sektors.....	20	Digitālo rīku pilnveide.....	63
Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības.....	24	Korporatīvā komunikācija.....	64
Maksājumu iestādes un elektroniskās naudas iestādes.....	25	Krīzes vadības pilnveide.....	64
Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki.....	26	Finanšu pratības veicināšana.....	64
Valsts fondēto pensiju shēma.....	28	2020. GADA SVARĪGĀKIE UZDEVUMI	66
Privātie pensiju fondi un pensiju plāni.....	30	FKTK PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA	70
Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji.....	33	PERSONĀLA POLITIKA	71
Finanšu instrumentu tirgus.....	33	Personāla skaitliskais sastāvs un izmaiņas.....	71
Atbilstības uzraudzība.....	35	Dienesta komandējumi.....	72
Finanšu pakalpojumu un informācijas sistēmu drošība.....	38	Personāla demogrāfiskais sadalījums un vecuma raksturojums.....	72
Klientu sūdzību par tirgus dalībnieku darbību izskatīšana.....	38	Personāla kvalifikācija.....	73
FKTK saņemtie trauksmes cēlēju ziņojumi.....	40	Personāla kvalifikācijas paaugstināšana.....	73
LICENCĒŠANA	41	Personāla darba izpildes novērtēšana.....	73
NOREGULĒJUMA MEHĀNISMS	44	FKTK STRUKTŪRA	75
Noregulējuma mehānisma principi.....	44	KVALITĀTES UN RISKU VADĪBA	76
Vienotais noregulējuma mehānisms.....	44	FKTK DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS	77
Krīzes pārvaldīšana.....	45	IEKŠĒJAIS AUDITS	80
REGULĒJOŠO PRASĪBU IETVARA IZMAIŅAS	47		
Nacionālie normatīvie akti.....	47		
Makroprudenciālā uzraudzība.....	51		

IEVADS

GADA PĀRSKATĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

AAF – Apdrošināto aizsardzības fonds

AIF – alternatīvo ieguldījumu fondi

AIFP – alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki

ASV – Amerikas Savienotās Valstis

BRRD – Banku atvēršanas un neregulējuma direktīva

CET1 – pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājs

CIR – izdevumu attiecība pret ienākumiem

CRR/CRD – Kapitāla prasību regula/Kapitāla prasību direktīva

C-SNI – cita sistēmiski nozīmīga iestāde

C-SNIR – citas sistēmiski nozīmīgas iestādes kapitāla rezerve

EAAP – Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde

EBI – Eiropas Banku iestāde

ECB – Eiropas Centrālā banka

EEZ – Eiropas Ekonomikas zona

EK – Eiropas Komisija

ES – Eiropas Savienība

ESRK – Eiropas Sistēmisko risku kolēģija

EVTI – Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde

FATF – Finanšu darījumu darba grupa

FinTech – informācijas tehnoloģijās balstītas finanšu pakalpojumu inovācijas

FITL – Finanšu instrumentu tirgus likums

FKTK – Finanšu un kapitāla tirgus komisija

FSN – finanšu stabilitātes nodeva

GA – garantētā atlīdzība

IKPNP – iekšējais kapitāla pietiekamības novērtēšanas process

ILPNP – iekšējais likviditātes pietiekamības novērtēšanas process

INK – ienākumus nenesošie kredīti

InsurTech – informācijas tehnoloģijās balstītas apdrošināšanas pakalpojumu inovācijas

IT – informācijas tehnoloģijas

MiFID II – Finanšu instrumentu tirgus direktīva

MiFIR – Finanšu instrumentu tirgus regula

Moneyval – Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komiteja

MPENL – Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likums

NGF – Noguldījumu garantiju fonds

NILLTPF – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma un proliferācijas finansēšana

NILLTPFN – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana

NILLTPFN likums – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums

NVS – Neatkarīgo Valstu Sadraudzība

OCTAA – sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana

OECD – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

OFAC – ASV Ārvalstu aktīvu kontroles birojs

PKR – precikliskā kapitāla rezerve

PSD II – Maksājumu pakalpojumu direktīva

PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

ROE – kapitāla atdeves rādītājs

SFPS – Starptautiskais Finanšu pārskatu standarts

SVF – Starptautiskais Valūtas fonds

UPNP – uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas process

VFPS – valsts fondēto pensiju shēma

VNF – Vienotais neregulējuma fonds

VNV – Vienotā neregulējuma valde

VUM – Vienotais uzraudzības mehānisms

VĪZIJA, MISIJA, VĒRTĪBAS

FKTK VĪZIJA

Mūsu vīzija ir būt tādām finanšu sektora uzraugam un noregulētājam, kurš savas pilnvaras izmanto konsekventi, samērīgi, skaidri un saprotami.

FKTK MISIJA

Mūsu misija ir rūpēties par sabiedrības interesēm, regulējot un pārbaudot finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbību, veicinot ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību, tai skaitā finanšu pratību, un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti.

FKTK VĒRTĪBAS

ATBILDĪBA – mēs esam atbildīgi par savu rīcību un lēmumiem. Mūsu pieņemtie lēmumi ir pārdomāti un saskaņā ar sabiedrības interesēm. Uz mums var paļauties.

PROFESIONALITĀTE – mēs esam eksperti savā nozarē, kas nepārtraukti pilnveido profesionālās zināšanas un prasmes, demonstrē iniciatīvu, izlēmību un uz rezultātu orientētu rīcību.

ATTĪSTĪBA – mēs esam atvērti jaunām idejām un tehnoloģijām. Mēs savlaicīgi un precīzi reaģējam uz jauno tehnoloģiju ienākšanu finanšu nozarē un veicinām finanšu nozares attīstību, kā arī attīstāmies paši kā organizācija, kļūstot efektīvāki, ieviešot inovatīvu pārvaldību un uz modernām tehnoloģijām balstītus procesus.

LATVIJAS FINANŠU SEKTORA REPUTĀCIJA ATGŪTA, JĀMEKLĒ ATTĪSTĪBAS CEĻI

Mēs dzīvojam mainīgā pasaulē, un 2020. gada pirmā posma notikumi saistībā ar jaunā koronavīrusa izraisītās slimības COVID-19 straujo izplatību spilgti parāda, ka izaicinājumi seko cits citam un tieši gatavība pārmaiņām un spēja tām pielāgoties vai pat izmantot tās attīstībai raksturo kvalitāti, kas ir šī laika veiksmes atslēga.

2019. gads Latvijas finanšu sektorā pagāja *Moneyval* un FATF rekomendāciju ieviešanas zīmē. Tam daudz pūļu veltīja gan uzraugs, gan citas institūcijas, gan arī paši finanšu tirgus dalībnieki.

Esmu gandarīta, ka Latvijas institūciju kopīgs darbs ir nesis tādu rezultātu, uz kādu visi cerējām, bet skaidrs, ka darbs finanšu noziegumu apkarošanas jomā ir jāturpina. Ir jāslīpē izpratnes nianšes, cenšoties panākt pēc iespējas vienotāku sapratni par normatīvo aktu piemērošanu. Finanšu sektora profesionāļu redzējumā jāiesakņo uz risku izvērtējumu balstītas pieejas pamatprincipi, taču priekšnoteikums šīs pieejas sekmīgai īstenošanai ir spēja visām pusēm uzņemties atbildību.

Pārskata gadā būtiskas izmaiņas skāra pašu FKTK. Latvijas Republikas Saeima 13.06.2019. galīgajā lasījumā apstiprināja grozījumus Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā, kas paredzēja būtiskas izmaiņas FKTK pārvaldības modelī. 30.03.2020. darbu sāka jaunā FKTK padome trīs locekļu sastāvā, pilnībā ieviešot Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma grozījumos paredzētās izmaiņas.

Būtisks pagrieziens punkts ir 2019. gada otrajā pusē aizsāktā diskusija par FKTK un Latvijas Bankas apvienošanas iespēju. Pašlaik esam izvērtējuma stadijā, un šis process norit pakāpeniski un strukturēti, sākotnēji apzinot šāda lēmuma priekšrocības un trūkumus.

Sākot darbu FKTK priekšsēdētājas amatā, viens no maniem pirmajiem mērķiem bija rūpīga iepazīšanās ar situāciju un par vienu no darba prioritātēm es izvirzīju stratēģiska dialoga veidošanu gan ar tirgus dalībniekiem, gan arī finanšu tirgus dalībnieku pakalpojumu saņēmējiem, it īpaši ārvalstu investoriem un uzņēmējiem. Daudzās tikšanās, kurās pārrunājām aktualitātes sektorā, izkristalizēja jautājumus, kas tika iekļauti FKTK darāmo darbu sarakstā, akcentējot nepieciešamību meklēt līdzsvaru un visām pusēm pieņemamu pieeju un risinājumus. Vienlaikus, runājot par finanšu noziegumu novēršanu, esmu uzsvērusi, ka ar nostalgiju skatīties pagātnē nav pamata. Šie laiki un pieeja Latvijas finanšu sektorā neatgriezīsies. Caurskatāmība un skaidra finanšu izcelsme ir atslēgvārdi, kas savai darbībai par pamatu jāizvēlas kā finanšu sektora dalībniekiem, tā arī finanšu pakalpojumu saņēmējiem.

Savukārt otra mana darba prioritāte ir saistīta ar skatu nākotnē. 2019. gadu es vērtēju kā lielo pārmaiņu noslēguma posmu, un to apliecina arī banku sektora galvenie rādītāji. Tagad laiks doties attīstības virzienā. FKTK veiktās aptaujas rezultāti par risinājumu izmantošanu finanšu sektorā rāda, ka šis ir virziens, kurā Latvijas progress varētu būt straujāks. Tāpat būtiski ir stiprināt Latvijas kapitāla tirgus potenciālu. Darāmo darbu ir daudz, un kopīgi raudzīsim tos soli pa solim paveikt!

*Santa Purgaile
FKTK priekšsēdētāja*

FKTK kā autonoma valsts iestāde darbojas kopš 01.07.2001., regulējot un pārbaudot Latvijas finanšu un kapitāla tirgu, nodrošinot tirgus dalībnieku klientu interešu aizsardzību un veicinot visas nozares stabilitāti, konkurētspēju un attīstību. FKTK darbu vada tās padome, kas līdz 15.07.2019. sastāvēja no pieciem padomes locekļiem – FKTK priekšsēdētāja, viņa vietnieka un trim padomes locekļiem, kuri vienlaikus bija arī departamentu direktori.

Latvijas Republikas Saeima 13.06.2019. galīgajā lasījumā pieņēma grozījumus Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā, kas paredzēja līdzšinējās FKTK vadības pakāpenisku nomaiņu un pārvaldības modeļa maiņu.

Izmaiņas likumā paredz, ka līdzšinējo piecu padomes locekļu vietā FKTK padomē turpmāk būs trīs locekļi – priekšsēdētājs un divi padomes locekļi. FKTK priekšsēdētāju pēc Ministru kabineta ieteikuma un padomes locekļus pēc FKTK priekšsēdētāja ieteikuma amatā uz pieciem gadiem apstiprinās Latvijas Republikas Saeima.

Ņemot vērā minēto, 2019. gadā padomes sastāvs mainījās – līdz 15.07.2019. FKTK priekšsēdētājs bija Pēters Putniņš un priekšsēdētāja vietniece Gunta Razāne. Padomē darbojās arī Uzraudzības departamenta direktore Nora Dambure, Juridiskā un licencēšanas departamenta direktors Gvido Romeiko un Regulējošo prasību un statistikas departamenta direktore Ludmila Vojevoda, kuri turpināja darbu arī pēc 15.07.2019., kad darbu sāka FKTK priekšsēdētāja uz laiku – FKTK Uzraudzības departamenta Monetāro finanšu iestāžu darbības analīzes daļas vadītāja Kristīne Černaja-Mežmale. Savukārt 24.10.2019. Latvijas Republikas Saeima FKTK priekšsēdētāja amatā apstiprināja Santu Purgaili, bet 07.11.2019. FKTK padomes locekļa amatā apstiprināja Kristīni Černaju-Mežmali.

Svarīgāko jautājumu izskatīšanai un lēmumu pieņemšanai FKTK priekšsēdētājs reizi nedēļā sasauca un vada padomes sēdes. 2019. gadā notika 61 padomes sēde, kurā tika pieņemti 199 lēmumi (2018. gadā – 56 sēdes, kurās tika pieņemti 200 lēmumi).

Lai sekmētu finanšu un kapitāla tirgus pārraudzības efektivitāti, nodrošinot FKTK sadarbību ar finanšu sektora profesionālajām asociācijām, regulāri tiek rīkotas arī Konsultatīvās finanšu un kapitāla tirgus padomes sēdes. 2019. gadā notika 12 šādas sēdes, kurās tika izskatīti 30 finanšu un kapitāla tirgum saistoši normatīvo aktu projekti (2018. gadā – 38 projekti).

04.11.2019. apritēja pieci gadi kopš ECB izveidotā VUM darbības sākuma, un Latvijas nozīmīgo banku uzraudzības jomā FKTK darbinieki arī pārskata gadā turpināja piedalīties VUM kopējo uzraudzības darba grupu darbā un uzraudzības prakses veidošanā. Nozīmīgu Latvijas banku – “Swedbank” AS un AS “SEB banka” – prudenciālo uzraudzību pārskata gadā īstenoja ECB, cieši sadarbojoties ar FKTK darbiniekiem. ECB, ņemot vērā FKTK priekšlikumu, 2019. gada martā pieņēma lēmumu pārņemt tiešajā uzraudzībā AS “PNB Banka”, līdz ar to VUM ietvaros ECB tiešajā uzraudzībā bija trīs Latvijas komercbankas. ECB, pārņemot AS “PNB Banka” tiešajā uzraudzībā, klasificēja šo banku kā nozīmīgu saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 6(4). pantu. ECB lēmums tika pieņemts, sekojot FKTK pieprasījumam, kurš savukārt bija saistīts ar starptautiskās tiesvedības procesu pret Latvijas valsti (AS “PNB Banka” and others v. Republic of Latvia (ICSID Case No. ARB/17/47)).

Pārskata periodā FKTK nodrošināja mazāk nozīmīgo banku prudenciālo uzraudzību, savukārt ECB šādu banku uzraudzībai turpināja noteikt vienotas pamatnostādnes un vadlīnijas.

FKTK, nodrošinot tirgus dalībnieku nepārtrauktu uzraudzību, veica tirgus dalībnieku darbības rezultātu vērtēšanu, finanšu pārskatu analīzi un darbības pārbaudes, tostarp klātienes pārbaudes.

2019. gadā FKTK veica 21 klātienes pārbaudi, t.sk. sešas klātienes pārbaudes bankās, vienu apdrošināšanas sabiedrībā, četras apdrošināšanas bokeru klātienes pārbaudes, četras kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību klātienes pārbaudes, vienu maksājumu iestādes, divas privāto pensiju fondu klātienes pārbaudes un divas klātienes pārbaudes pie ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem (vienu kredītiestādē

un vienu – ieguldījumu brokeru sabiedrībā). FKTK veica arī centrālā vērtspapīru depozitārija klātienes pārbaudi. 2019. gadā FKTK veica klātienes informācijas sistēmu pārbaudes trīs bankās, divās apdrošināšanas sabiedrībās, centrālajā vērtspapīru depozitārijā, kā arī trīs krājaizdevu sabiedrībās, vienā maksājumu iestādē un vienā elektroniskās naudas iestādē.

ECB kā AS “PNB Banka” tiešais uzraugs 15.08.2019. lēma atzīt to par tādu finanšu iestādi, kas ir nonākusi vai nonāks finanšu grūtībās (*failing or likely to fail*). Savukārt Eiropas Vienotā neregulējuma valde pieņēma lēmumu neveikt AS “PNB Banka” neregulējumu, kas nozīmē neveikt pasākumus, lai bankas darbību stabilizētu. Ņemot vērā minēto un rūpējoties par bankas klientu noguldījumu aizsardzību, FKTK padome ārkārtas sēdē pieņēma lēmumu apturēt finanšu pakalpojumu sniegšanu AS “PNB Banka” un lēma par noguldījumu nepieejamību. ECB kā AS “PNB Banka” tiešais uzraugs saskaņā ar Regulu Nr. 806/2014 pieņēma šādu lēmumu, konstatējot, ka banka nav ievērojusi regulējošās prasības, un izvērtējot bankas finansiālo situāciju.

Savukārt 22.08.2019. FKTK Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā iesniedza pieprasījumu par AS “PNB Banka” maksātnespējas procesa uzsākšanu, un tiesa 12.09.2019. pasludināja banku par maksātnespējīgu.

FKTK padome 06.03.2019. ārkārtas sēdē pieņēma lēmumu saskaņot likvidējamās ABLV Bank, AS likvidatoru iesniegto kreditoru pārbaudes metodoloģiju, līdz ar to bankas pašlikvidācijas process FKTK kontrolē varēja virzīties tālāk, sākot metodoloģijas piemērošanu un izmaksu mehānisma ieviešanu. Metodoloģijas izstrādes gaitā tā tika saskaņota ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestu (jaunais nosaukums – Finanšu izlūkošanas dienests).

2019. gadā FKTK nodrošināja regulāru uzraudzību arī finanšu noziegumu novēršanas jomā. Par NILLTPFN likuma prasību neievērošanu četrām kredītiestādēm – Rīgensis Bank AS, AS “PrivatBank”, AS “Baltic International Bank” un AS “SEB banka” – tika piemērota soda nauda kopumā 5 398 039 eiro apmērā, darbības ierobežojumi, kā arī tika noteikta virkne pienākumu, kas veicami, lai sakārtotu un pilnveidotu banku iekšējās kontroles sistēmas. FKTK veica šo pienākumu izpildes uzraudzību. Papildus tam vienā gadījumā par NILLTPFN atbildīgajam valdes loceklim tika izteikts brīdinājums. Savukārt nebanku sektorā 2019. gadā vienai maksājumu iestādei un vienai ieguldījumu pār-

valdes sabiedrībai tika piemērota soda nauda par NILLTPFN likuma prasību neievērošanu kopumā 18 188 eiro apmērā. Papildus vienā gadījumā par NILLTPFN atbildīgajām personām tika izteikts brīdinājums.

2019. gadā turpinājās banku sektora pārmaiņu process – 12 bankas, kas iepriekš fokusējās uz ārvalstu klientu apkalpošanu, FKTK pārraudzībā turpināja ieviest jaunus biznesa modeļus. Pārskata gada laikā turpināja samazināties ārvalstu noguldījumu īpatsvars kopējos noguldījumos, un 2019. gada decembrī tas veidoja 18.8% (2018. gada beigās – 20.3%). Latvijas bankās dominē iekšzemes un ES valstu noguldījumi, kas sasnieguši 94% no visa noguldījumu apmēra – 81% ir iekšzemes klientu naudas līdzekļi, bet 13% – ES valstu klientu līdzekļi.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumos 2019. gadā FKTK pārstāvji piedalījās *Moneyval* darbā, kā arī piedalījās Ministru kabineta apstiprinātā plāna “Pasākumu plāns noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim” noteikto uzdevumu izpildē. Papildus FKTK cieši sadarbojās ar Baltijas valstu un Zviedrijas uzraudzības iestādēm, izveidojot īpašu uzraudzības darba grupu finanšu noziegumu novēršanai.

Pārskata gadā FKTK padome apstiprināja jaunu FKTK darbības stratēģiju 2019.–2023. gadam, nosakot piecas prioritārās jomas:

- nodrošināt konsekventu un profesionālu finanšu sektora uzraudzību, attīstot atbilstošu un samērīgu finanšu sektora regulatīvo vidi, veicinot augstu finanšu sektora atbilstības līmeni un mazinot riskus, tai skaitā NILLTPFN jomā, pilnveidojot makrouzraudzības mehānismu, kā arī paaugstinot finanšu sektora uzraudzības un kontroles pasākumu efektivitāti un veicinot dziļāku integrāciju VUM;
- turpināt pilnveidoties kā profesionālai un atbildīgai organizācijai ar efektīvu korporatīvo pārvaldību un procesiem, uzlabojot korporatīvo kultūru un attīstot personāla profesionālās zināšanas un prasmes, kā arī ikdienā lietojamās IT, ņemot vērā to attīstības tendences un lietoāju vajadzības;
- aktīvi iesaistīties dialogā ar finanšu nozares pārstāvjiem, īstenojot skaidru un saprotamu stratēģisko komunikāciju ar sabiedrību, kā arī turpināt pilnveidot iedzīvotāju finanšu prātību;
- veicināt inovatīviem un drošiem finanšu pakalpojumiem labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi un proaktīvi sekot finanšu inovāciju attīstībai, aktīvi iesaistīties dialogā ar finanšu nozares

dalībniekiem par inovāciju radītajiem riskiem, kā arī nodrošināt savlaicīgu rīcību un uzraudzības pieejas pielāgošanu;

- turpināt ciešāku integrāciju Vienotajā noregulējuma mehānismā un Vienotajā noguldīju-

mu apdrošināšanas mehānismā, uzlabot Latvijas finanšu sektora krīžu vadības mehānisma efektivitāti, kā arī nodrošināt sabiedrības interesēm atbilstošu noregulējuma risinājumu.

FKTK DARBĪBA 2019. GADĀ

UZRAUDZĪBA

UZRAUDZĪBAS PRINCIPI

FKTK ciešā sadarbībā ar ECB tās izveidotā VUM ietvaros un ar Eiropas uzraudzības iestādēm, kā arī atbilstoši labākajai starptautiskajai kredītiestāžu uzraudzības praksei un darbības pamatprincipiem regulē un pārrauga Latvijas komercbanku sektoru.

Uzraudzības galvenais princips ir iespējami savlaicīgi identificēt problēmas finanšu tirgū vai individuāla tirgus dalībnieka darbībā, lai nekavējoties sniegtu uzrauga viedokli un rekomendācijas vai pieprasītu novērst vai samazināt problēmas.

Uzraudzība ir viens no stabilas finanšu sistēmas galvenajiem pīlāriem, kas papildina finanšu tirgu pašregulāciju un katras finanšu iestādes iekšējās kontroles mehānismus. Uzraudzības pamatmērķis ir nodrošināt, ka katra uzraugāmā iestāde tiek profesionāli un piesardzīgi pārvaldīta atbilstoši tās darbības specifikai un risku lielumam.

Lai veicinātu ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti, FKTK veic nepārtrauktu un visaptverošu tirgus dalībnieku uzraudzību:

- pamatojoties uz risku novērtējumu un finanšu tirgus tendencēm, nosaka katras finanšu nozares uzraudzības prioritātes nākamajam gadam;

- pamatojoties uz noteiktajām prioritātēm, izstrādā uzraudzības programmas gan katrai nozarei, gan katram tirgus dalībniekam;

- uztur pastāvīgu dialogu ar tirgus dalībniekiem un profesionālajām asociācijām par jaunām prasībām un tendencēm konkrētajos tirgus sektoros un ar tām saistītiem riskiem un problēmjautājumiem;

- nodrošina jaunu tirgus dalībnieku ar stabilu kapitāla bāzi un skaidru un dzīvotspējīgu stratēģiju ienākšanu tirgū;

- neklātienē analizē tirgus dalībnieku darbību raksturojošos rādītājus, riskus un risku pārvaldīšanas sistēmas, pastāvīgi pievēršot uzmanību finanšu rādītāju kvalitatīvajām un kvantitatīvajām izmaiņām, regulējošo prasību ievērošanai un korporatīvās pārvaldības efektivitātei;

- savas kompetences ietvaros nodrošina patiesas un skaidras informācijas atklāšanu par tirgus dalībnieku darbību;

- veic klātienē pārbaudes un horizontālās neklātienē pārbaudes;

- savas kompetences ietvaros vērtē finanšu pakalpojumu kvalitāti un nodrošina klientu aizsardzību;

- regulējošo prasību neievērošanas gadījumos savlaicīgi piemēro tirgus dalībniekiem preventīvus un korektīvus pasākumus.

FKTK nepārtraukti pilnveido visu tirgus dalībnieku uzraudzībā izmantotās metodes.

BANKU SEKTORS

FKTK 2019. gadā turpināja stiprināt banku intensīvās uzraudzības ietvaru, kura mērķis ir veikt uz risku izvērtējumu balstītus un uz rezultātu orientētus uzraudzības pasākumus un nodrošināt FKTK iespēju laikus iejaukties banku darbībā un veikt nepieciešamos pasākumus iespējamu un esošu problēmu novēršanai vai zaudējumu samazināšanai.

Pamatojoties uz kredītiestāžu darbības risku un finanšu sistēmas tendenču novērtējumu, FKTK 2019. gada sākumā noteica uzraudzības prioritātes.

2019. GADĀ NOTEIKTĀS KREDĪTIESTĀŽU UZRAUDZĪBAS PRIORITĀTES:

- stratēģiju un jauno biznesa modeļu veiksmīgas iedzīvināšanas procesa un tā rezultātu uzraudzība, kā arī peļnītspējas izvērtēšana, galveno uzmanību pievēršot banku biznesa modeļu turpmākai dzīvotspējai un ilgtspējai;
- iekšējās pārvaldības, darbības atbilstības un reputācijas riska vērtēšana, pievēršot uzmanību banku iekšējās kontroles sistēmu efektīvai darbībai un banku riska apetītes novērtēšanai, kā arī izmaiņām risku, ko bankas uzņēmušās, līmeņos, īpaši ņemot vērā banku biznesa modeļu maiņas aspektu;
- kredītriska uzraudzība, koncentrējoties uz INK un INK stratēģiju izstrādes nodrošināšanu, kā arī uz riska pārvaldību kopumā. Paralēli uzraugu fokusā joprojām ir 9. SFPS ieviešana.

Pamatojoties uz prioritātēm, tika noteikts minimālais uzraudzības pasākumu apjoms un, ņemot vērā esošos resursus, tika izstrādāts 2019. gada uzraudzības pasākumu plāns, kas ietvēra gan klātienes, gan neklātienes uzraudzības pasākumus.

Banku uzraudzība 2019. gadā nemainīgi balstījās uz savstarpēji saistītām metodēm – banku darbības rezultātu neklātienes monitoringu, pamatojoties uz finanšu pārskatu un citas FKTK rīcībā esošās operatīvās informācijas analīzi, un klātienes pārbaudēm.

Stratēģijas, biznesa modeļa un peļnītspējas vērtēšanai uzraudzības fokuss 2019. gadā tika vērsts uz aktīvu sekošanu līdzī tam, kā tiek ieviestas jaunās banku stratēģijas un biznesa modeļi. Tika organizētas regulāras klātienes tikšanās ar katras mazāk nozīmīgās bankas vadību, kuru laikā bankas prezentēja, kādā mērā tās ir ieviesušas uzraugiem iepriekš prezentētās jaunās stratēģijas. Uzraugi detalizēti salīdzināja banku sniegumu ar banku iepriekš

prognozēto un uzraugiem prezentēto pirms biznesa modeļa maiņas sākšanas. Šo ikceturkšņa dialogu laikā FKTK uzklauzīja bankas, apzinot un identificējot iespējamās šķēršļus sekmīgai jauno stratēģiju ieviešanai, kā arī turpinot veikt banku finanšu prognožu pārbaudes, lai gūtu pārliecību, ka jaunie biznesa modeļi arī ilgtermiņā spēs pierādīt savu dzīvotspēju, nodrošinot stabilus banku peļnītspējas rādītājus.

Vērtēšanai tika veikta virkne neklātienes pasākumu, analizējot banku iesniegtos pārskatus, darbības rādītājus un citu uzraugu rīcībā esošo informāciju, kā arī tika novērtēti katrai bankai piemītošie būtiskie riski. Biznesa modeļu un peļnītspējas vērtēšanas ietvaros tika vērtēti tādi rādītāji kā aktīvu atdeve (ROE), izdevumu un ienākumu attiecība (CIR), ienākumu stabilitāte, plānotais mērķa tirgus un iespējamais klientu skaita izmaiņas, procentu un tarifu politikas u.tml. Gan regulāro sanāksmju ar bankām laikā gūtā informācija, gan banku iesniegto pārskatu dati tika izmantoti UPNP, nosakot pašu kapitāla prasības banku darbībai piemītošo un varbūtējo risku segšanai un īpašas likviditātes prasības, kā arī piemērojot citus uzraudzības pasākumus.

Iekšējās pārvaldības, darbības atbilstības un reputācijas riska vērtēšana bankās bija uzraugu fokusā arī 2019. gadā, šajās jomās pievēršot pastiprinātu uzmanību biznesa modeļu maiņas sekmīgai ieviešanai un pārliecinoties par atbilstošu pārvaldības struktūru nodrošināšanu, efektīvu banku iekšējās kontroles sistēmu darbību, kā arī atbilstošu riska apetītes līmeni.

Joprojām uzmanības centrā 2019. gadā bija IKPNP, ILPNP un darbības atjaunošanas plānu pastāvīga uzlabošana, kā arī tādu pārskatu kā COREP un FINREP datu kvalitāte. Turklāt 2019. gadā turpinājās iepriekš veikto banku horizontālo pārbažu trūkumu sekmīgas novēršanas uzraudzības process.

Kredītriska un uzkrājumu pietiekamības novērtēšana, koncentrējoties uz INK un riska pārvaldību kopumā, joprojām bija uzraudzības prioritāte 2019. gadā. Kredītrisks bija FKTK fokusā gan banku biznesa modeļu maiņas kontekstā, gan FKTK regulārajās uzraudzības aktivitātēs, proti, klātienes pārbažu ietvaros un 2019. gadā turpinot iepriekš veikto horizontālo pārbažu trūkumu novēršanas uzraudzības procesu. Turklāt joprojām uzraugu fokusā bija 9. SFPS ieviešanas uzraudzība.

Bankām ar paaugstinātu ienākumus nenesošo aktīvu īpatsvaru tika izvirzītas prasības izveidot stratēģijas darbam ar ienākumus nenesošiem

aktīviem, t.sk. stratēģiju ieviešanas plānu un darbības vides novērtējumu atbilstoši katras bankas lielumam, darbības raksturam un sarežģītībai, kā arī ienākumus nenesošo aktīvu apmēram, koncentrācijai un specifikai. FKTK izvērtēja banku izveidotās stratēģijas, to kvalitāti un ticamību un informēja bankas par pilnveidošanas virzieniem. Papildus FKTK uzraudzības nolūkos lūdza bankām regulāri iesniegt informāciju par ienākumus nenesošo aktīvu rādītājiem un stratēģijās nosprausto mērķu sasniegšanu. FKTK arī turpmāk veicinās banku proaktīvu pieeju ienākumus nenesošo aktīvu efektīvai pārvaldīšanai un izstrādei.

BANKU BIZNESA MODEĻU MAIŅA

FKTK 2019. gadā uzturēja intensīvu dialogu ar visām bankām, kuras īstenoja biznesa modeļu maiņu, regulāri tiekoties un saņemot fokusētu informāciju no bankām par panākto progresu un sasniegtajiem rezultātiem individualizētā detalizācijas pakāpē. Dialogu fokusā bija banku jau sasniegtie mērķi, kā arī specifiski izaicinājumi, ar kuriem bankas saskaras vai var saskarties tuvākajā nākotnē, plašāk apspriežot banku rastos risinājumus, sniedzot atgriezenisko saiti par tiem no uzraugu perspektīvas un panākot vienotu izpratni par tiem.

Izmaiņas banku biznesa modelī ir vērtējamās kā visaptverošas pārmaiņas, un tās skar arī banku bilances struktūru un banku risku profilu u.c., tāpēc FKTK papildus biznesa modeļa analīzei 2019. gadā veica visaptverošu banku darbības un ar banku darbību saistīto visu esošo un potenciālo risku izvērtēšanu. Saistībā ar iepriekš noteiktajām stingrajām prasībām attiecībā uz kapitālu un likviditāti bankas uzraugiem kopumā parādīja spēju pielāgoties jaunajiem apstākļiem, pat ņemot vērā to, ka tās biznesa modeļu maiņas procesa gaitā ievērojami samazināja savu klientu bāzi, saglabājot sadarbību ar klientiem, kuriem piemītošā riska pārvaldību tās spēj nodrošināt.

FKTK ir veikusi banku biznesa modeļu novērtējumu, turpinot īpašu uzmanību veltīt dzīvotspējas un ilgtspējas kritērijiem, regulējošo prasību nodrošināšanai, mērķa tirgus un mērķa klientu maiņas iedzīvināšanai, kā arī pārskatītajai finansējuma struktūrai. FKTK ir integrējusi novērtējuma rezultātus UPNP. Galvenie vērtēšanas virzieni bija banku pārmaiņu vadības efektivitāte, akcionāru loma, pārvaldības modelis, risku apetīte, finanšu prognožu pārbaudes, ienākumu un izdevumu struktūra. FKTK fokusējās arī uz pakalpojumu izvērtēšanas, procentu un tarifu politikas izmaiņām, klientu

piesaistes dinamiku, sadarbības partneru stabilitāti, izplatīšanas kanālu pieejamību, inovatīvo risinājumu esamību.

Kredītiestāžu biznesa modeļa maiņas īstenošana, fokusējoties uz stabilas dzīvotspējas un ilgtspējas nodrošināšanu, tiek nepārtraukti rūpīgi uzraudzīta, un tas joprojām ir galvenais mērķis arī 2020. gadā.

UZRAUDZĪBAS PĀRBAUDES UN NOVĒRTĒŠANAS PROCESS

Viens no galvenajiem uzraudzības principiem nemainīgi ir uz riskiem balstīta uzraudzība. Ievērojot šo principu, FKTK, izmantojot informāciju, kas atspoguļota banku iesniegtajos pārskatos, un citu tai pieejamo informāciju, pastāvīgi vērtē banku darbības rezultātus, risku līmeni un to pārvaldīšanas kvalitāti un, pamatojoties uz šo risku monitoringa rezultātiem, plāno nepieciešamos uzraudzības pasākumus, tostarp klātienēs pārbaudes.

2019. gadā FKTK turpināja UPNP atbilstoši EBI izstrādātajām UPNP vadlīnijām, kā arī ECB pamatnostādnēm attiecībā uz mazāk nozīmīgu banku UPNP, procesam norisinoties uzraudzības dialogu par UPNP rezultātiem ietvaros.

Arī 2020. gadā UPNP nozīmīgs fokuss ir vērsts uz banku pārskatītajiem biznesa modeļiem un to izvērtējumu, īpašu uzmanību pievēršot banku pelnītspējai, dzīvotspējai un ilgtspējai (*profitability, viability and sustainability*), kā arī riskam, kas saistīts ar biznesa modeļa maiņu.

Risku novērtējums UPNP ietvaros tiek veikts divas reizes gadā, un tajā tiek ņemti vērā gan risku līmeni raksturojošie kvantitatīvie rādītāji un to robežvērtības atbilstoši ECB metodoloģijai, gan informācija par risku pārvaldīšanu, kas izriet no klātienēs pārbaudēm, tematiskajām un horizontālajām pārbaudēm, kā arī FKTK rīcībā esošās informācijas par regulējošo prasību ievērošanu kredītiestādēs, konstatētajiem iekšējās kontroles sistēmas trūkumiem, kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu kvalitāti un darbības atjaunošanas plāna vērtējumu.

FKTK 2019. gadā veica intensīvu banku darbības neklātienēs uzraudzību un monitoringu, kas balstījās uz IKPNP un ILPNP pārskatiem,

banku regulāri iesniegto pārskatu analīzi un uz šādu papildu operatīvo pārskatu, informācijas un ziņojumu par banku darbību analīzi:

- ikdienas pārskats par noguldījumu dinamiku;
- atskaite par saistībām pret radniecīgajām finanšu iestādēm;
- banku kredītkomiteju, valdes un padomes sēžu protokoli, kā arī banku iekšējā audita ziņojumi par veiktajām pārbaudēm;
- ziņojumi par riskiem un stresa testu rezultātiem.

Bankas tika aicinātas prezentēt daļu no minētās operatīvās informācijas, tādējādi veicinot FKTK un banku savstarpējo dialogu.

Nozīmīgo banku, kuras ir tiešā ECB uzraudzībā, risku novērtējums UPNP ietvaros tiek veikts reizi gadā, izmantojot ECB noteikto metodoloģiju.

Risku vērtējums UPNP ietvaros tiek noteikts skalā no "1" līdz "4", un 2019. gadā bankām Latvijā tika piešķirti šādi risku vērtējumi:

Risku vērtējums	Banku skaits ¹
1.0 – 1.7 (zems risks)	0
1.8 – 2.5 (vidēji zems risks)	6
2.6 – 3.3 (vidēji augsts risks)	6
3.4 – 4.0 (augsts risks)	2

Atbilstoši bankai piešķirtajam risku vērtējumam tiek plānota tās uzraudzība – bankai, kuras vērtējums ir viszemākais (institūcijas darbībai piemīt zems risks, un risku pārvaldīšana ir pietiekama), nepieciešamie uzraudzības pasākumi ir minimāli, savukārt institūcijai, kuras risku vērtējums ir visaugstākais (institūcijas darbībai piemīt augsts risks, un risku pārvaldīšana ir vāja), nepieciešama pastāvīga un pastiprināta uzraudzība.

UPNP rezultāti tika ņemti vērā, nosakot pašu kapitāla prasības banku darbībai piemītošo un varbūtējo risku segšanai un īpašas likviditātes prasības nodrošināšanai, kā arī piemērojot citus uzraudzības pasākumus (piemēram, nosakot pienākumu biežāk iesniegt pārskatus, sagatavot kapitāla stiprināšanas plānu, sagatavot pasākumus peļņu nenesošo aktīvu samazināšanai, pilnveidojot iekšējo kontroles sistēmu u.tml.).

SANKCIJAS UN KOREKTĪVIE PASĀKUMI

Īstenojot banku darbības uzraudzību, FKTK padome 2019. gadā pieņēma lēmumu par sankciju piemērošanu vairākām bankām, jo tās līdz Kredītiestāžu likumā noteiktajam termiņam, t.i., 01.04.2019., nebija sagatavojušas un iesniegušas FKTK 2018. gada pārskatu kopā ar zvērināta revidenta ziņojumu, kā arī tie nebija laikus publiskoti. **Tādējādi FKTK padome atļauj bankām piemēroja dažādas sankcijas – gan brīdinājumu, gan soda naudu, kas tika piemērota robežās no 4 260 eiro līdz pat 13 490 eiro.**

Vienai bankai FKTK piemēroja soda sankciju – brīdinājumu par to, ka tā nebija nodrošinājusi lielo riska darījumu ierobežojumu, t.i., 25% no bankas atbilstošā kapitāla, līdz ar to nebija nodrošināta Regulas Nr. 575/2013 par prudenčuācijām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, ar ko groza Regulu Nr. 648/2012, 395. panta 1. punkta prasība.

GRUPU UZRAUDZĪBA

FKTK 2019. gadā sadarbojās ar dalībvalstu kredītiestāžu uzraudzības iestādēm, kuras atbilstoši normatīvo aktu prasībām īsteno kredītiestāžu grupu uzraudzību. FKTK darbinieki 2019. gadā piedalījās četrās dalībvalstu kredītiestāžu uzraudzības iestāžu kolēģijās.

Nozīmīgākie virzieni kolēģiju darbā 2019. gadā bija uzraudzības pasākumu koordinēšana, banku iekšējā kapitāla un likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesa un risku profila novērtēšana grupas līmenī, kā arī banku izstrādāto darbības atjaunošanas plānu novērtēšana.

KLĀTIENES PĀRBAUDES KREDĪTIESTĀDĒS

Pārskata gadā FKTK bankās veica sešas klātienē pārbaudes, kurās īpaša uzmanība tika pievērsta kredītiestāžu procesam, tai skaitā darbam ar problemātiskiem aktīviem, kā arī risku vadības funkcijām – kredītriska, stratēģijas un biznesa riska pārvaldīšanai. Pārbaudžu laikā konstatētie trūkumi un neatbilstības tika pārrunātas ar banku vadību, un tika saskaņoti pasākumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem. Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienē uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna trūkumu novēršanas jomā īs-

¹ T.sk. bankas, kuras ir tiešā ECB uzraudzībā.

tenošanas gaitu.

FKTK pārstāvji piedalījās arī ECB iniciētajās pārbaudēs, kas tika veiktas nozīmīgajās kredītiestādēs ar mērķi novērtēt banku iekšējo modeļu kredītriska kapitāla prasību aprēķinam kvalitāti un atbilstību, kā arī iekšējās pārvaldības jautājumus.

KAPITĀLA PIETIEKAMĪBA

Banku kapitalizācijas līmenis 2019. gadā saglabājās augsts. Banku sektora kapitāla kvalitāti augstā līmenī nodrošina banku pašu kapitāla galvenā sastāvdaļa – CET1 kapitāls, kas Latvijas banku gadījumā pašlaik sakrīt ar pirmā līmeņa kapitālu.

2019. gadā astoņas bankas izmantoja iespēju stiprināt kapitāla bāzi kopsummā par 122.8 milj. eiro, nolemjot 2018. gada revidēto peļņu vai tās daļu nesadalīt un atstāt bankas rīcībā. Divas bankas izmaksāja dividendēs iepriekšējo gadu revidēto peļņu.

FKTK uzraudzības procesa ietvaros pievērsa uzmanību un vērtēja banku, kurām ir paaugstināts INK īpatsvars, kapitalizācijas pietiekamību.

FKTK uzraudzības procesa ietvaros pievērsa uzmanību un vērtēja banku izveidoto uzkrājumu paredzamajiem zaudējumiem pietiekamību. Pozitīva starpība starp paredzamo zaudējumu apmēru un saskaņā ar grāmatvedības standartu prasībām izveidotajiem uzkrājumiem tika ņemta vērā, novērtējot banku kapitāla pietiekamību.

Bankas katru gadu veic iekšējo kapitāla pietiekamības novērtēšanu, lai pārliecinātos, ka bankas kapitāls apmēra, elementu un to īpatsvara ziņā ir pietiekams bankas pašreizējai un plānotajai darbībai piemītošo un varbūtējo risku segšanai, kā arī tiek nodrošināta pietiekama kapitāla rezerve iespējamu bankas darbībai būtiski nelabvēlīgu scenāriju iestāšanās gadījumā. FKTK veikto pārbaūžu rezultāti atklāja jomas, kurās bankām bija nepieciešami uzlabojumi.

Banku kapitāla pietiekamības vērtēšanas gaitā FKTK pievērsa pastiprinātu uzmanību tam, vai banku kapitāla pietiekamība ir atbilstoša banku turpmākās darbības stratēģijai, ar plānoto bankas darbību saistīto risku lielumam un šo risku pārvaldīšanas metodēm.

UPNP ietvaros FKTK 2019. gadā novērtēja banku risku, kas minēti Regulas Nr. 575/2013 92. pantā (1. pīlāra riski), un citu kredītiestāžu darbībai piemītošo un varbūtējo risku (2. pīlāra

riski) līmeni un pārvaldību un saskaņā ar Kredītiestāžu likumā piešķirtajām tiesībām noteica prasību visām bankām uzturēt augstāku pašu kapitāla līmeni to banku darbībai piemītošo un varbūtējo risku un to elementu segšanai, kuri nav segti saskaņā ar Regulā Nr. 575/2013 noteiktajām pašu kapitāla prasībām.

LIKVIDITĀTE

Pietiekama kredītiestāžu likviditāte nodrošina spēju izturēt potenciālo noguldījumu bāzes samazinājumu ārējās makrofinansialās vides risku ietekmē, un atbilstošas likviditātes nodrošināšanai FKTK ir tiesīga noteikt kredītiestādēm īpašas likviditātes prasības. FKTK izvērtē kredītiestādes darbībai piemītošos un varbūtējos riskus, ņemot vērā tās komercdarbības modeli, risku pārvaldīšanas principus un iespējamo sistēmisko likviditātes risku, kas var apdraudēt Latvijas finanšu tirgus stabilitāti.

Arī 2019. gadā FKTK novērtēja, vai kredītiestāžu stratēģija, procedūras un īstenotie pasākumi nodrošina pietiekamu risku pārvaldību, vai kredītiestāžu likviditātes rezervju apmērs ir pietiekams to darbībai piemītošo likviditātes un finansēšanas risku segšanai un atbilst komercdarbības modeļiem. FKTK novērtēja kredītiestāžu pārskatus par likviditātes pietiekamības novērtēšanas procesu un īpašu likviditātes prasību 2019. gadā noteica 11 bankām, kuru darbība galvenokārt bija orientēta uz ārvalstu klientu apkalpošanu.

RISKU VADĪBAS FUNKCIJA

Bankām, sniedzot finanšu pakalpojumus, jānodrošina ne tikai to darbības efektivitāte, bet arī atbilstoši bankas lielumam, darbības raksturam un sarežģītībai jānodrošina darbībai svarīgas kopīgās risku vadības funkcijas izveide un tās efektīva īstenošana.

FKTK 2019. gadā, veicot banku darbības pārbaudes, turpināja pievērst pastiprinātu uzmanību katra būtiska riska pārvaldīšanas kvalitātei, īpaši banku iekšējās kontroles sistēmas efektīvai darbībai, banku definētās riska apetītes, risku, ko tās uzņēmušās, un spējas tos pārvaldīt novērtēšanai, īpaši vērtējot šīs jomas biznesa modeļu maiņas un NILLTPF riska novēršanas kontekstā. Katra riska vadības funkcijas novērtējumā tika ņemts vērā attiecīgā riska lielums un izmaiņu ietekme uz bankas darbību kopumā, kā arī iekšējās kontroles sistēmas efektivitāte un vadības efektivitāte, identificējot, mērot un pārvaldot attiecīgo risku. Īpaša uzmanība

tika vērsta tam, vai banka pārvalda tās darbībai piemītošos būtiskos riskus. Nepieciešamības gadījumā bankām tika lūgts veikt uzlabojumus.

VIENOTAIS UZRAUDZĪBAS MEHĀNISMS

04.11.2019. apritēja pieci gadi, kopš tika izveidots VUM. Tā trīs galvenie mērķi ir:

- Eiropas banku sistēmas drošības un stabilitātes nodrošināšana;
- finanšu integrācijas un stabilitātes paaugstināšana;
- saskaņotas uzraudzības nodrošināšana.

Kopā ar ECB VUM ietvaros darbojas nacionālās kompetentās iestādes (Eirosistēmas centrālās bankas un valstu uzraudzības iestādes) no ES dalībvalstīm. 2019. gadā ECB tiešajā uzraudzībā bija 117 nozīmīgās bankas, savukārt nacionālo kompetento iestāžu uzraudzībā bija 2 369 mazāk nozīmīgās bankas.

Trīs Latvijas bankas – “Swedbank” AS, AS “SEB banka” un AS “PNB Banka” (no 2019. gada aprīļa līdz licences anulēšanai 18.02.2020.) – 2019. gadā uzraudzīja ECB.

Šo banku uzraudzība tiek īstenota, ECB un FKTK darbiniekiem līdzdarbojoties kopējās uzraudzības darba grupās, kas ir nozīmīgo banku ikdienas uzraudzības pamats.

FKTK turpināja uzraudzīt mazāk nozīmīgās bankas un vienlaikus, sadarbojoties ar ECB un citām nacionālajām kompetentajām iestādēm, pilnveidot un precizēt vienotas pamatnostādnes un vadlīnijas šādu banku uzraudzībai. FKTK aktīvi piedalījās vienotu uzraudzības standartu pilnveidē, uzlabojot vienu no galvenajiem banku uzraudzības rīkiem – UPNP – un veicinot augstas kvalitātes uzraudzības standartu konsekventu piemērošanu mazāk nozīmīgām bankām.

FKTK padomes pārstāvim piedaloties ECB Uzraudzības valdē, arī FKTK līdzdarbojās VUM lēmumu pieņemšanas procesā, pieņemot lēmumus gan par visām VUM tiešā uzraudzībā esošajām nozīmīgajām bankām, gan arī par metodoloģiskiem jautājumiem, kas nosaka banku uzraudzības procesa īstenošanas kārtību eirozonā kopumā. 2019. gadā ECB Uzraudzības valde pieņēma 2 356 lēmumus

(visbiežāk pieņemti lēmumi šādos jautājumos – 1 114 lēmumi licencēšanas jautājumos, 176 lēmumi par iekšējiem modeļiem, 169 lēmumi pašu kapitāla jautājumos un 202 lēmumi attiecībā uz UPNP), notika 18 valdes sēdes un lēmumprojekti tika saskaņoti un apstiprināti 1 509 rakstveida procedūru ietvaros. FKTK eksperti izvērtēja un sniedza savu redzējumu gan par valdes sēdēs izskatāmajiem jautājumiem, gan rakstveida procedūrās virzītajiem dokumentiem.

Atbilstoši VUM darbības principiem, kas paredz visu dalībvalstu iesaisti uzraudzības plānošanas un īstenošanas procesos, FKTK eksperti pastāvīgi piedalījās ECB izveidotajās komitejās un darba grupās, sniedzot savu ieguldījumu ECB uzraudzības vienotās metodikas izstrādē un pilnveidošanā, kā arī tālākā normatīvā regulējuma saskaņošanā Eiropas Banku savienības ietvaros.

BANKU SEKTORA DARBĪBA 2019. GADĀ

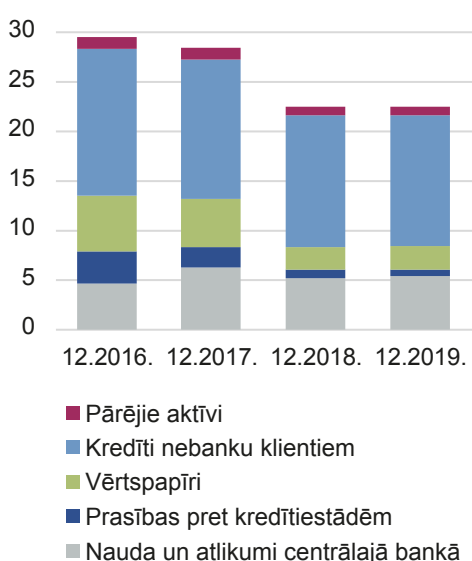
2019. gada beigās Latvijas Republikā darbojās 13 bankas un piecas ES dalībvalstu banku filiāles.

Gada sākumā noslēdzās kopš 2017. gada rudens Baltijas valstīs īstenotā DNB Bank ASA un Nordea Bank AB apvienošanās, kā rezultātā apvienotā banka Luminor Bank AB Latvijā un Lietuvā turpināja darboties kā Igaunijas Luminor Bank AS filiāle. Pārskata gada laikā tika īstenots arī Danske Bank grupas stratēģiskais lēmums par biznesa aktivitāšu izbeigšanu Baltijā saistībā ar Danske Bank filiāles Latvijā darbības izbeigšanu 2020. gada 1. ceturksnī. Abas minētās kredītiestādes atbilstoši pieņemtajiem stratēģiskajiem lēmumiem pārskata gada laikā īstenoja arī savu kredītportfeļu apmēra pakāpenisku samazināšanu. 2019. gada 3. ceturksnī tika apturēta AS “PNB Banka” darbība un, lai gan bankas licences atsaukšanas process no ECB puses līdz gada beigām vēl nebija pabeigts, faktiski minētā banka darbību neveica, tāpēc apskatā tās rādītāji ir izslēgti no kopējiem tirgus rādītājiem, lai novērtētu aktīvo banku darbību. Savukārt gada pēdējā ceturksnī (08.11.2019.) licence kredītiestādes darbībai tika anulēta arī Scania Finans Aktiebolag Latvijas filiālei, kura darbību Latvijā turpinās kā līzinga sabiedrība.

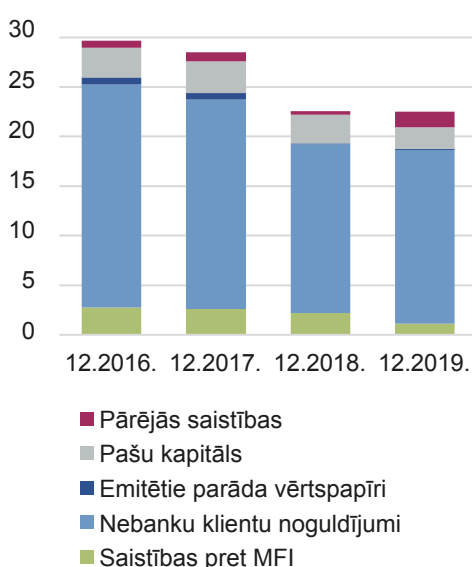
BANKU SEKTORA DARBĪBAS RĀDĪTĀJ²

2019. gadā Latvijas banku sektora kopējais aktīvu apmērs būtiski nemainījās (samazinājās par 0.2%). Izslēdzot ietekmi no atsevišķu kredītiestāžu darbības pārtraukšanas, kā arī divu uz iekšzemes klientu apkalpošanu orientētu kredītiestāžu īstenotajiem stratēģiskajiem lēmumiem, pārskata gadā konsekventi mazinot ieguldījumus iekšzemes tirgū un saistības pret radniecīgajām un saistītajām kredītiestādēm (t.i., par 849 milj. eiro jeb 55%), pārējo banku aktīvu apmērs auga par 5.6%.

1. attēls. Aktīvi (mljrd. eiro)

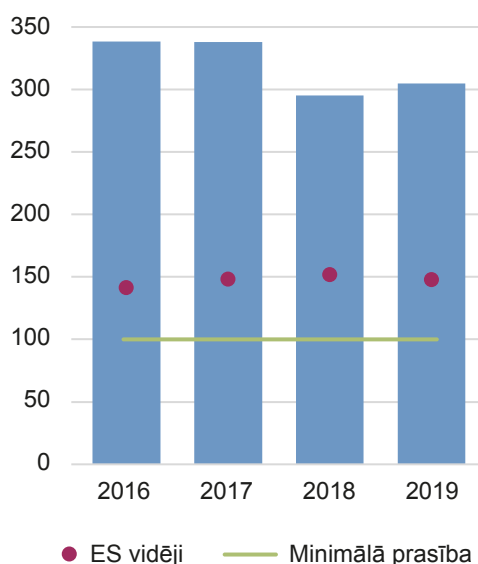

2. attēls. Pasīvi (mljrd. eiro)

Aktīvo banku kapitāla un likviditātes rādītāji saglabājās augstā līmenī. Kopējais aktīvo banku pašu kapitāla apmērs pārskata gada beigās bija par 117.5 milj. eiro jeb par 5.5% mazāks nekā gadu iepriekš. To noteica gan pirmā, gan otrā līmeņa kapitāla instrumentu apmēra sarukums (attiecīgi par 19.2 milj. eiro jeb 1.0% un 98.4 milj. eiro jeb 44.8%). Izmaiņas kopumā pozitīvi ietekmēja banku sektora kapitāla struktūru – pārskata gada laikā otrā līmeņa kapitāla īpatsvars samazinājās no 10% līdz 6%. Būtiski nemainoties sektora aktīvu apmēram un struktūrai, arī riska svērtu aktīvu izmaiņas bija nenozīmīgas (gada laikā pieauga par 0.9%). Lai gan kapitāla un tā struktūras izmaiņu ietekmē kapitāla rādītāji pārskata gada laikā samazinājās (CET1 rādītājs – no 21.8% līdz 21.3%, kopējais kapitāla rādītājs – no 24.6% līdz 22.7%), kopumā tie saglabājās augstā līmenī, nodrošinot pietiekamas rezerves neparedzēto zaudējumu segšanai un pārsniedzot ES vidējos rādītājus³ (CET1 – 14.6%, kopējais kapitāla rādītājs – 18.9%). Banku sektora vidējais ES harmonizētais likviditātes seguma rādītājs būtiski nemainījās un saglabājās augsts (304.6%), t.sk. individuālām bankām tas bija robežās no 157% līdz 753% (kopš 01.01.2018. likviditātes seguma rādītāja minimālā prasība ir noteikta 100% apmērā).

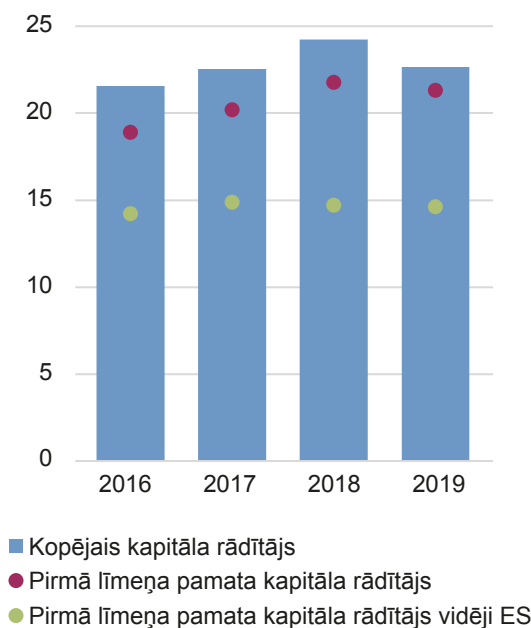
3. attēls. Likviditātes seguma rādītājs (%)

² Sākot ar 2018. gadu, FKTK publikācijās galvenokārt tiek izmantoti banku sektora sniegtie FINREP un COREP dati – konsolidētajai uzraudzībai pakļauto banku konsolidētie dati (t.i., dati par banku un tās finanšu meitassabiedrībām), kā arī pārējo banku un ārvalstu banku filiāļu dati individuālā līmenī.

³ Šeit un turpmāk datu avots banku sektora vidējiem rādītājiem ES – EBA Risk Dashboard Q3 2019.

4. attēls. Kapitāla rādītāji (%)

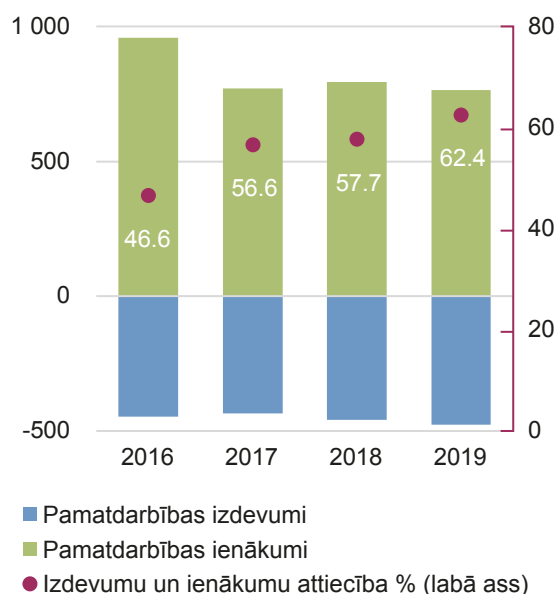

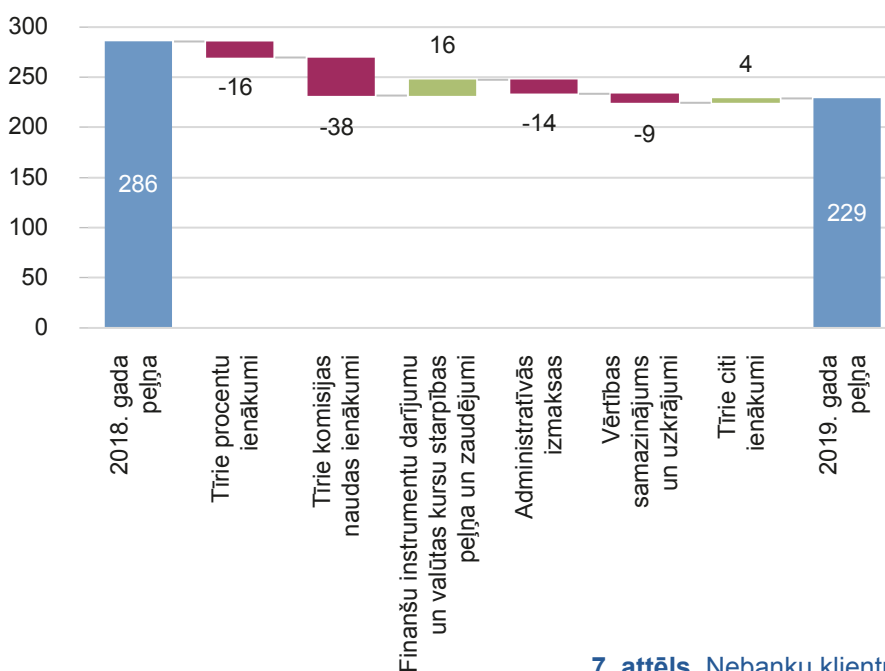
Banku sektora pelnītspējas rādītāji kopumā pasliktinājās. 2019. gadā Latvijas banku sektors kopumā darbojās ar peļņu 228.9 milj. eiro apmērā, kas ir par 20.2% mazāk nekā gadu iepriekš. Sektora kopējais ROE samazinājās no 10.3% līdz 9.6%, tomēr tas joprojām saglabājās augstāks nekā ES vidēji (6.6%). Ar peļņu darbojās vairums banku, un to ROE bija robežās no 6.0% līdz 22.0%, savukārt četras no bankām, kuras īstenoja biznesa modeļa maiņu, kā arī divas ārvalstu banku filiāles (ar kopējo tirgus daļu <5%) gadu noslēdza ar zaudējumiem.

Banku, kuru darbība fokusēta uz iekšzemes klientu apkalpošanu, pamatdarbības ienākumi saglabājās stabili (pieauga par 1.4%). Tomēr iepriekš minētais banku reorganizācijas process, kā arī atsevišķu banku augošie izdevumi par grupas ietvaros saņemtajiem pakalpojumiem noteica nozīmīgu administratīvo izdevumu pieaugumu (par 10%) un attiecīgi šīs banku grupas CIR pasliktinājās, t.i., pieauga no 54% līdz 60% (ES vidēji – 63.2%). Šīs banku grupas ROE arvien saglabājās būtiski augstāki nekā ES vidēji, decembra beigās sasniedzot 11.9% (ES vidēji – 6.6%).

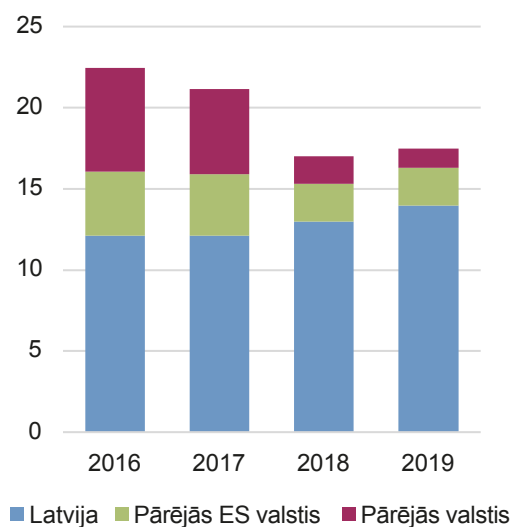
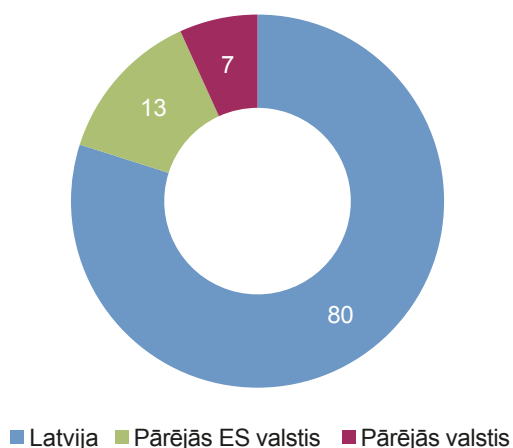
Banku, kuras īsteno biznesa modeļa maiņu, pamatdarbības ienākumi gada laikā saruka (par 20%), tomēr pārskata gada otrajā pusē krituma temps pakāpeniski mazinājās. Administratīvo izmaksu pieaugums gada otrajā pusē noteica šo banku CIR pasliktināšanos, gada beigās sasniedzot 73% un tādējādi pārsniedzot gan Latvijas banku sektora, gan ES vidējos rādītājus (attiecīgi 62.4% un 64.1%).

5. attēls. Pamatdarbības ienākumi un izdevumi (milj. eiro)

6. attēls. Ieņēmumu un izdevumu ietekme uz peļņas izmaiņām (milj. eiro)

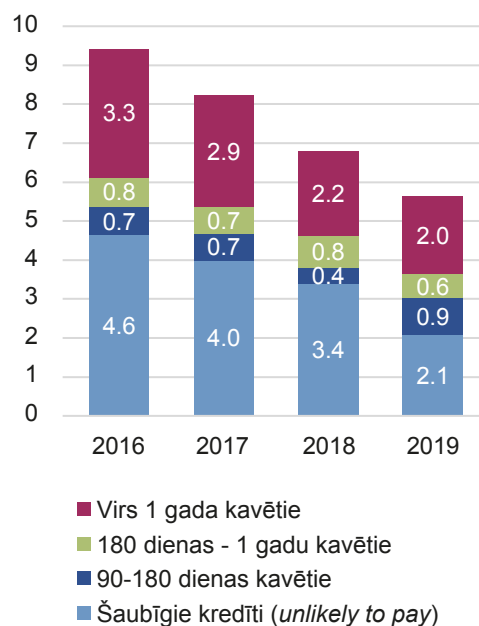
Pēc vairāku gadu samazinājuma kopējais nebanku klientu noguldījumu apmērs stabilizējās, uzrādot mērenu pieaugumu (par 477 milj. eiro jeb 2.8%). Būtiski palielinājās iekšzemes noguldījumu atlikums, t.i., par 983 milj. eiro jeb 7.6% (t.sk. nefinanšu sabiedrību – par 284 milj. eiro jeb 6.3%, mājsaimniecību – par 521 milj. eiro jeb 7.4%, vispārējo valdību – par 5 milj. eiro jeb 0.6%, citu finanšu sabiedrību – par 172 milj. eiro jeb 29.5%). Līdz ar stabilu atalgojuma kāpumu iekšzemes noguldījumos galvenais virzītājs pēdējo piecu gadu laikā ir bijis mājsaimniecību noguldījumu pieaugums vidēji par 8% gadā. Tajā pašā laikā ārvalstu klientu noguldījumu apmērs turpināja samazināties (par 12.6% jeb 505 milj. eiro), t.sk. galvenokārt saruka nefinanšu sabiedrību noguldījumi, savukārt pieauga ES valstu mājsaimniecību noguldījumu apmērs. Noguldījumu ģeogrāfiskā struktūra turpināja mainīties par labu noguldījumiem no ES valstīm, un ne-ES valstu klientu noguldījumu īpatsvars kopējos noguldījumos turpināja sarukt (no 9.9% līdz 6.8%). Iepriekšējos gados iesāktais risku mazināšanas process turpinājās arī pārskata gadā, un bankas joprojām atbildīgi izvērtēja savu klientu bāzi atbilstoši daudz piesardzīgākajai biznesa pieejai un aizstāja ne-ES valstu noguldījumus ar iekšzemes noguldījumiem un ES valstu mājsaimniecību noguldījumiem, aktīvi izmantojot arī noguldījumu platformu starpniecību.

7. attēls. Nebanku klientu noguldījumi (mljrd. eiro)**8. attēls.** Nebanku klientu noguldījumu struktūra pārskata gada beigās (%)

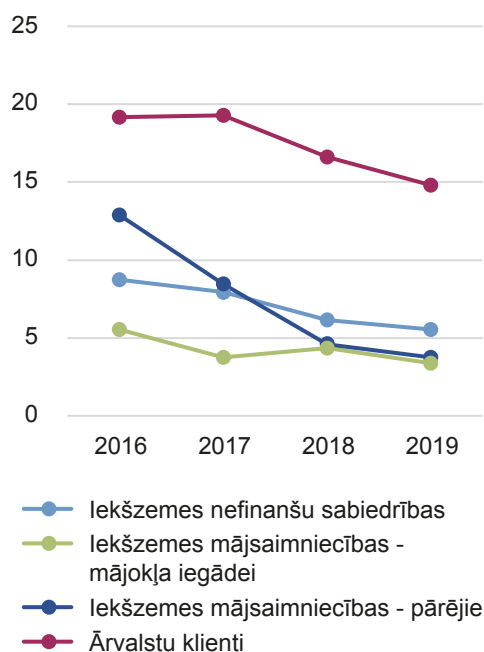
Latvijas banku sektora kopējais nebanku klientiem izsniegto kredītu apmērs gada laikā saruka par 279 milj. eiro jeb 2.0%, t.sk. iekšzemes klientiem – par 1.0%. Kopējā nebanku klientiem izsniegto kredītu apmēra samazināšanos galvenokārt ietekmēja Latvijas banku sektora strukturālās pārmaiņas – gan atsevišķu kredītiestāžu darbības pārtraukšana, gan divu ārvalstu banku filiāļu stratēģisko lēmumu īstenošana, konsekvēnti samazinot to kredītportfeļa apmēru. Izslēdzot strukturālo izmaiņu ietekmi, nebanku klientu kredītportfeļa apmērs pārskata gadā auga par 4.7%, ko pilnībā noteica iekšzemes kredītportfeļa pieaugums (par 6.5%). Vienlīdz augsti izsniegto kredītu apmēra pieauguma tempi bija vērojami gan iekšzemes mājsaimniecībām (par 6.4%), gan iekšzemes nefinanšu sabiedrībām (par 6.7%). Pārskata gada laikā turpināja samazināties ārvalstu klientu kredītportfelis, t.sk. ne-ES valstu klientiem izsniegto kredītu apmērs kopumā saruka par 24%, turklāt atsevišķu banku īstenojot ilgstoši kavēto un neatgūstamo kredītu norakstīšanu veicināja īpaši strauju šo kredītu atlikumu samazinājumu gada pēdējā ceturksnī, t.i., par 14.7%. Tajā pašā laikā ES klientiem izsniegto kredītu apmērs nedaudz pieauga (par 6.1%). Ārvalstu klientu īpatsvars kopējā kredītportfelī turpināja samazināties, decembra beigās sasniedzot 12.2% (ko pilnībā noteica ne-ES valstu klientiem izsniegto kredītu sarukums).

Nebanku klientiem izsniegto kredītu kvalitāte turpināja uzlaboties, INK īpatsvaram samazinoties līdz 5.6% decembra beigās. Pārskata gada laikā bija vērojamas izmaiņas INK struktūrā, jo īpaši gada pēdējā ceturksnī, kad atsevišķas bankas veica ilgstoši kavēto un neatgūstamo kredītu norakstīšanu, savukārt atsevišķi lieli kredīti migrēja no šaubīgo kredītu kategorijas uz tādu kredītu grupu, kuru kavējums pārsniedz 90 dienas. Līdz ar to INK struktūrā saruka ilgstoši (vairāk par vienu gadu) kavēto kredītu īpatsvars, savukārt pieauga kredītu ar kavējumu virs 90 dienām īpatsvars, decembra beigās sasniedzot attiecīgi 2% un 0.9%. Minētie procesi kopumā pozitīvi ietekmēja kredītportfeļa kvalitātes rādītājus un gada pēdējā ceturksnī INK īpatsvars ievērojami samazinājās gan iekšzemes nefinanšu sabiedrībām, gan ārvalstu klientiem izsniegtajos kredītos, decembra beigās sasniedzot attiecīgi 5.5% un 14.8%. Noturīgu pozitīvu tendenci visa gada garumā turpināja uzrādīt arī iekšzemes mājsaimniecību kredītportfeļa kvalitātes rādītāji, INK īpatsvaram tajā samazinoties līdz 3.5% decembra beigās (mājokļa kredītportfelī – 3.4%; pārējos mājsaimniecību kredītos – 3.8%).

9. attēls. INK struktūra (%)

10. attēls. INK no attiecīgā portfeļa (%)

Banku sektorā kopumā uzkrājumu attiecība pret INK samazinājās līdz 30.0% decembra beigās, t.sk. straujāks sarukums bija vērojams pārskata gada pēdējā ceturksnī (no 31.6% līdz 30.0%), kad vairākas kredītiestādes īstenoja ilgstoši kavēto un neatgūstamo kredītu norakstīšanu. Ņemot vērā, ka šādu kredītu segums ar izveidotajiem uzkrājumiem tradicionāli ir ievērojami augstāks, to norakstīšana samazināja sektora vidējo uzkrājumu attiecības pret INK rādītāju.

APDROŠINĀŠANAS SEKTORS

Apdrošināšanas sabiedrību uzraudzības procesā prioritāte 2019. gadā bija turpināt faktiskās uzraudzības nodrošināšanu atbilstoši Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likumā noteiktajām prasībām, pārbaudot apdrošinātāju iesniegto dokumentu un pārskatu atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, veicot neklātienas un klātienas pārbaudes, lai pārliecinātos par spēju nodrošināt darbības atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, un atbilstoši aktualizējot uzraudzības rokasgrāmatas.

FKTK 2019. gadā veica vienas apdrošināšanas sabiedrības darbības pilna apjoma klātienes pārbaudi. FKTK veica neklātienes uzraudzību un monitoringu, kas balstās uz apdrošināšanas sabiedrību iesniegto pārskatu un citas iesniegtās informācijas analīzi, kā arī apdrošināšanas sabiedrības tika aicinātas prezentēt FKTK savas apstiprinātās darbības stratēģijas, tādējādi veicinot FKTK un apdrošināšanas sabiedrību savstarpējo dialogu.

FKTK, pamatojoties uz apdrošināšanas sabiedrību darbības analīzes rezultātiem, veica ikgadējo apdrošināšanas sabiedrību risku novērtēšanu, piešķirot katrai apdrošināšanas sabiedrībai riska pakāpi atbilstoši tās risku līmenim un to pārvaldīšanas kvalitātei, kā arī atbilstoši apdrošināšanas sabiedrības ietekmei apdrošināšanas tirgū.

Riska novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas process ir uz risku ietekmes novērtēšanu balstīta uzraudzības pārbaudes procesa daļa un ir viens no tā posmiem. Tas ir līdzeklis, ko FKTK izmanto, lai identificētu, analizētu un novērtētu apdrošināšanas sabiedrību darbībai piemītošos riskus un novērtētu to lietoto metožu šo risku pārvaldībai kvalitāti, pietiekamību un atbilstību to darbības raksturam, apjomam un sarežģītībai.

Riska novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas procesa svarīgākie mērķi ir:

- novērtēt apdrošināšanas sabiedrības darbībai piemītošos riskus un risku pārvaldības sistēmu;
- ieviest standartizētu uzraudzības pieeju risku identificēšanai, analīzei un novērtēšanai;
- apkopot novērtējuma rezultātus īsā un salīdzināmā veidā, piešķirot katrai apdrošināšanas sabiedrībai riska pakāpi;
- nodrošināt efektīvu un mērķtiecīgu uzraudzības plānošanu;
- nodrošināt uzraudzības procesa nepārtrauk-

tību un caurskatāmību;

- sekmēt attīstītākas pieejas risku pārvaldībai ieviešanu apdrošināšanas sabiedrībās;

- veicināt komunikāciju un dialogu ar apdrošināšanas sabiedrībām.

Reizi gadā pēc gada kvantitatīvā pārskata un periodiskā uzraudzības pārskata saņemšanas un tajos apspoguļotās informācijas izvērtēšanas FKTK uzraudzības vajadzībām katrai apdrošināšanas sabiedrībai piešķir riska pakāpi skalā no "1" līdz "4", kurā "1" ir augstākais vērtējums, bet "4" ir zemākais vērtējums.

Saskaņā ar FKTK apstiprināto metodiku apdrošināšanas sabiedrībai piešķirtā riska pakāpe tiek pārskatīta pēc pilna apjoma klātienes pārbaudes veikšanas un saņemot būtisku informāciju par apdrošināšanas sabiedrības darbību, kas varētu ietekmēt iepriekš noteikto riska pakāpi.

Riska novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas procesa rezultātā iegūtās apdrošināšanas sabiedrību riska pakāpes FKTK izmanto, lai veiktu efektīvu apdrošināšanas sabiedrību uzraudzību, nosakot prioritātes un veicamo neklātienes un klātienes uzraudzības pasākumu intensitāti. Atbilstoši apdrošināšanas sabiedrībai piešķirtajai riska pakāpei tiek plānota tās darbības uzraudzība – apdrošināšanas sabiedrībai, kuras vērtējums ir augstākais (tās darbībai piemīt zems risks), nepieciešamie uzraudzības pasākumi ir minimāli, bet apdrošināšanas sabiedrībai, kuras vērtējums ir zemākais (tās darbībai piemīt augsts risks), ir nepieciešama pastāvīga un pastiprināta darbības uzraudzība un kontrole. Ar FKTK apstiprināto "Kārtību minimālā laika intervāla noteikšanai Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 44. pantā minēto elementu regulārai izvērtēšanai un darbības pārbaudei veikšanai" var iepazīties FKTK tīmekļa vietnes sadaļā "Tiesību akti": <https://www.fktk.lv/tiesibu-akti/apdrosinasana/informacijas-atklasana-atbilstosi-regulas-es-2015-2451-prasibam/uzraudzibas-parbaudes-process/>.

2019. gadā FKTK veiktā riska novērtēšanas un riska pakāpes noteikšanas procesa rezultātā apdrošināšanas sabiedrībām piešķirtas šādas riska pakāpes:

- riska pakāpe "1" nav piešķirta nevienai sabiedrībai (darbībai raksturīgs zems risku līmenis un lietotās metodes risku pārvaldībai ir pietiekamas);
- riska pakāpe "2" piešķirta divām sabiedrībām (darbībai raksturīgs mērens risku līmenis

un/vai apdrošināšanas sabiedrības lietotās metodes risku pārvaldībai ir apmierinošas, bet iespējami uzlabojumi);

- riska pakāpe “3” piešķirta četrām sabiedrībām (darbībai raksturīgs paaugstināts risku līmenis un/vai apdrošināšanas sabiedrības lietotās metodes risku pārvaldībai ir neapmierinošas, jo ir būtiski trūkumi);

- riska pakāpe “4” nav piešķirta nevienai sabiedrībai (darbībai raksturīgs augsts risku līmenis, un apdrošināšanas sabiedrības lietotās metodes risku pārvaldībai ir nepietiekamas – tās darbībai piemītošajiem riskiem, darbības apmēriem un sarežģītībai neatbilstošas).

2019. gadā, salīdzinot ar 2018. gadu, nevienai apdrošināšanas sabiedrībai netika mainīta piešķirtā riska pakāpe.

FKTK 2019. gadā veica visu apdrošināšanas sabiedrību darbības tematisko neklātienes pārbaudi, lai novērtētu to darbības atbilstību Revīzijas pakalpojumu likuma 37.⁵ panta otrās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

2019. gadā veiktajā uzraudzības procesā netika konstatēti būtiski Apdrošināšanas un pārappdrošināšanas likumā vai citos saistošajos normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumi.

FKTK 2019. gadā sadarbojās ar ES dalībvalstu apdrošināšanas un pārappdrošināšanas uzraudzības iestādēm, kuras īsteno apdrošināšanas grupu un pārappdrošināšanas grupu, kurās ietilpst Latvijā licencētas apdrošināšanas sabiedrības, uzraudzību. FKTK darbinieki 2019. gadā nodrošināja dalību trīs ES dalībvalstu apdrošināšanas un pārappdrošināšanas uzraudzības iestāžu kolēģijās un nodrošināja informācijas sagatavošanu un sniegšanu atbilstoši grupas uzraudzības iestāžu pieprasījumiem.

FKTK 2019. gadā piedalījās EAAPĪ darbā apdrošināšanas uzraudzības jomā, nodrošinot informācijas sniegšanu atbilstoši tās pieprasījumiem – sniedzot informāciju *Risk Dashboard* sagatavošanas vajadzībām reizi ceturksnī, sniedzot informāciju *Consumer Trends Report*, *Spring Financial Stability Report*, *Autumn Financial Stability Report*, *Costs and Past Performance Report*, *Follow-up on past Peer Reviews*, *2020 Solvency II review*, *LTG report* sagatavošanas vajadzībām un sniedzot atbildes uz citiem informācijas pieprasījumiem, kā arī nodrošināja informācijas sniegšanu atbilstoši Starptautiskās Apdrošināšanas uzraudzības iestāžu asociācijas un OECD informācijas pieprasījumiem.

SAUSZEMES TRANSPORTLĪDZEKĻU ĪPAŠNIEKU CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS OBLIGĀTĀS APDROŠINĀŠANAS GARANTIJAS FONDS

FKTK, pamatojoties uz Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 51. pantu un Ministru kabineta 22.03.2005. noteikumu Nr. 195 “Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtība” 19. punktu, 2019. gadā veica biedrības “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” administrētā sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas garantijas fonda izveidošanas, uzkrāšanas un administrēšanas kārtības ievērošanas pārbaudi un informēja Finanšu ministriju un biedrību “Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs” par veiktās pārbaudes rezultātiem.

APDROŠINĀŠANAS UN PĀRAPDROŠINĀŠANAS STARPNIEMI

FKTK 2019. gadā veica FKTK uzturētajā apdrošināšanas un pārappdrošināšanas starpnieku reģistrā reģistrēto apdrošināšanas brokeru un ES dalībvalstu apdrošināšanas brokeru sabiedrību filiāļu Latvijā darbības neklātienes uzraudzību, kas balstās uz to iesniegto pārskatu un citas iesniegtās informācijas analīzi.

FKTK 2019. gadā veica četru apdrošināšanas brokeru darbības tematiskās klātienes pārbaudes, novērtējot to apdrošināšanas starpniecības pakalpojumu sniegšanas un pārskatu uzraudzības vajadzībām sagatavošanas atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

FKTK 2019. gadā veica visu apdrošināšanas brokeru darbības tematisko neklātienes pārbaudi, lai novērtētu to spēju nodrošināt Apdrošināšanas un pārappdrošināšanas izplatīšanas likumā, kas stājās spēkā 23.05.2019., noteikto prasību izpildi.

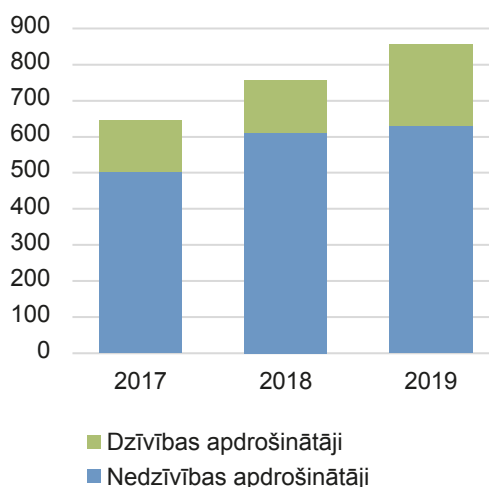
2019. gadā veiktajā uzraudzības procesā netika konstatēti būtiski Apdrošināšanas un pārappdrošināšanas starpnieku darbības likumā (spēkā līdz 23.05.2019.) vai Apdrošināšanas un pārappdrošināšanas izplatīšanas likumā (spēkā no 23.05.2019.) noteikto prasību pārkāpumi, par kuriem būtu piemērojamas minētajos likumos paredzētās sankcijas.

APDROŠINĀŠANAS SEKTORA DARBĪBAS RĀDĪTĀJI

2019. gada sākumā darbību uzsāka viena ES dalībvalsts nedzīvības apdrošinātāja filiāle (Telia Forsakring AB filiāle Latvijā), savukārt gada nogalē noslēdzās SEB grupas Baltijā strādājošo dzīvības apdrošināšanas kompāniju konsolidācija vienā uzņēmumā SEB Life and Pension Baltic SE, kā rezultātā jaunā uzņēmuma galvenais birojs darbojas Latvijā, bet tā filiāles Igaunijā un Lietuvā. Minētais darījums pārskata gadā pozitīvi ietekmēja apdrošināšanas sektora darbības rādītājus kopumā.

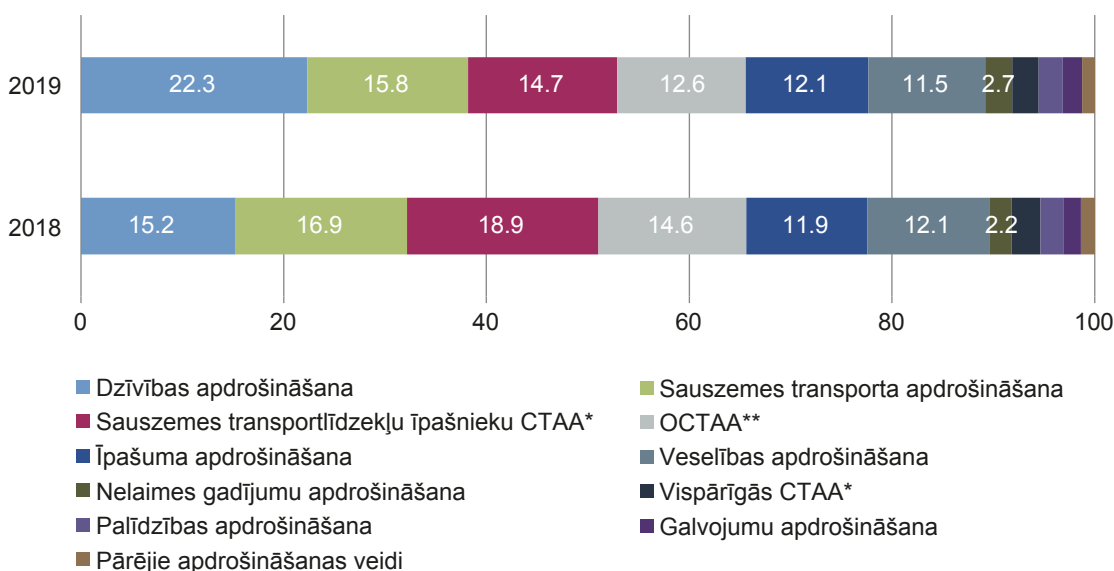
Parakstītās prēmijas 2019. gadā apdrošinātāju darbībā saglabāja ievērojamu izaugsmi, un kopējās bruto parakstītās prēmijas gada laikā pieauga par 13.4%, sasniedzot 856.7 milj. eiro. Līdz ar dzīvības apdrošināšanas sabiedrības reorganizāciju bija vērojama strauja apdrošinātāju darbības citās EEZ valstīs izaugsme, kur parakstīto prēmiju apmērs pieauga par 26% (galvenokārt Lietuvā, Polijā un Igaunijā). Savukārt Latvijā parakstīto prēmiju pieaugums bija mērenāks (par 7.5%), un to īpatsvars kopējā parakstīto prēmiju portfeli veidoja 65%. Latvijā parakstītās prēmijas uz vienu iedzīvotāju sasniedza 291 eiro.

11. attēls. Apdrošinātāju parakstītās prēmijas (milj. eiro)

Kopējā parakstīto prēmiju portfeli lielāko daļu (43.2%) arvien veidoja prēmijas par transporta apdrošināšanu, sasniedzot 370.3 milj. eiro, t.sk. gandrīz visas sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas prēmijas tika parakstītas citās EEZ dalībvalstīs. Savukārt Latvijā nozīmīgākie apdrošināšanas veidi bija dzīvības apdrošināšana (23%), OCTAA (19%), veselības apdrošināšana (17%) un sauszemes transporta apdrošināšana (16%).

12. attēls. Parakstītās bruto prēmijas apdrošināšanas veidu dalījumā pārskata gada beigās (%)

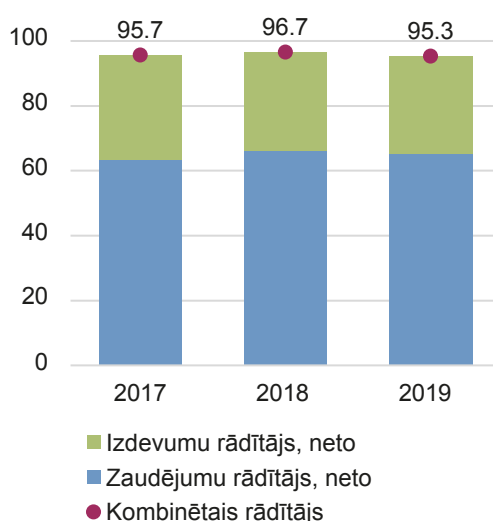
*Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana.

**Obligātā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana.

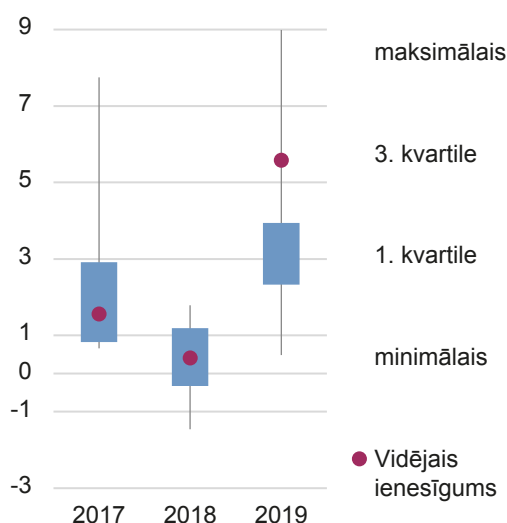
Pelnītspēja – apdrošināšanas sabiedrību peļņitspēja uzlabojās, un pārskata gadā tās kopumā nopelnīja 33.6 milj. eiro, t.i., gandrīz trīs reizes vairāk nekā iepriekšējā gadā. Dzīvības apdrošināšanas sabiedrībām peļņu (7.9 milj. eiro) sekmēja veiksmīgā ieguldījumu darbība, savukārt nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību peļņu (25.8 milj. eiro) galvenokārt nodrošināja ienākumi no apdrošināšanas pamatdarbības.

Kombinētais rādītājs⁴ pārskata gadā nedaudz uzlabojās, decembra beigās sasniedzot 95.3%, un visām nedzīvības apdrošināšanas sabiedrībām tas bija zem 100% (izņemot vienu sabiedrību, kurai rādītājs sasniedza 106% un kura pārsvarā darbojas citās EEZ dalībvalstīs). Kombinētā rādītāja nelielo uzlabojumu galvenokārt noteica piekritušo atlīdzību izmaksu samazinājums.

13. attēls. Kombinētais rādītājs (%)

14. attēls. Ieguldījumu ienesīgums (%)

Labvēlīgās tendences finanšu tirgos būtiski uzlaboja ieguldījumu ienesīgumu, un tas bija pozitīvs visām apdrošināšanas sabiedrībām (t.i., robežās no 0.5% līdz 13.8%). Augstāku ienesīgumu (12.6%) nodrošināja dzīvības apdrošināšanas sabiedrību īstenojot riskantāku ieguldījumu politiku (divas trešdaļas ieguldījumu veikti ieguldījumu fondos, t.sk. vairums akciju un alternatīvo ieguldījumu fondos), savukārt nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību konservatīvā ieguldījumu politika (vairāk nekā puse ieguldījumu veikti parāda vērtspapīros) noteica zemāku ienesīgumu (2.0%).

Maksātspēja – apdrošināšanas sabiedrību maksātspējas izpildes rādītājs (pašu kapitāla atbilstība maksātspējas kapitāla prasībai, kas Maksātspējas II uzraudzības režīmā tiek noteikta, pamatojoties uz risku novērtējumu) saglabājās stabili virs prasību minimuma un decembra beigās sasniedza 160% (zemākā pieļaujamā rādītāja robeža ir 100%), tostarp dzīvības apdrošināšanas sabiedrībām – 214.8% un nedzīvības apdrošināšanas sabiedrībām – 136.8%.

⁴ Virs 100% norāda uz zaudējumiem no nedzīvības apdrošināšanas darbības, neiekļaujot investīciju ienākumus.

KOOPERATĪVĀS KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBAS

Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību uzraudzība 2019. gadā tika veikta, gan izmantojot to darbības rezultātu monitoringu, kas balstīts uz finanšu pārskatu analīzi, īpaši pievēršot uzmanību krājaizdevu sabiedrību izveidoto uzkrājumu nedrošajiem parādiem pietiekamībai un zaudējumu segšanai, gan veicot klātienēs pārbaudes. Pārskata gadā FKTK eksperti veica četras klātienēs pārbaudes, kuru mērķis bija novērtēt kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību finansiālo stāvokli, vadības darbu, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām.

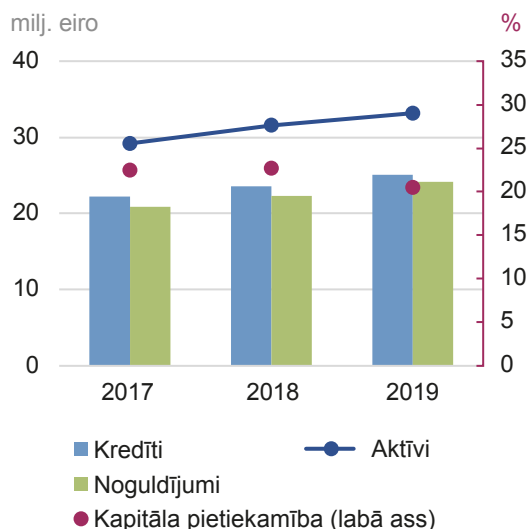
Īstenojot kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību darbības uzraudzību, vienai sabiedrībai 2019. gadā tika izsniegta licence krājaizdevu sabiedrības darbībai.

KOOPERATĪVO KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBU DARBĪBAS RĀDĪTĀJI

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 35 kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības un to kopējais aktīvu pieaugums saglabāja stabili izaugsmes tendenci – gada laikā krājaizdevu sabiedrību kopējais aktīvu apmērs palielinājās par 5% jeb 1.6 milj. eiro, decembra beigās sasniedzot 33.2 milj. eiro. Aktīvu pieaugumu galvenokārt nodrošināja biedru noguldījumi – to apmērs pusgada laikā palielinājās par 8.4% un decembra beigās sasniedza 24.2 milj. eiro, t.sk. vairums jeb 89% bija mājāsaimniecību noguldījumi. Biedru noguldījumi bija lielākais krājaizdevu sabiedrību piesaistīto līdzekļu avots (99%).

Lai gan krājaizdevu sabiedrību kapitāla pietiekamības rādītājs gada laikā nedaudz saruka (par 2.2 procentpunktiem), tomēr tās visas strādāja ar kapitāla pietiekamības rādītāju virs noteiktās minimālās kapitāla pietiekamības prasības (10%) un kopējā krājaizdevu sabiedrību pašu kapitāla attiecība pret aktīvu un ārpusbilances posteņu kopsummu, t.i., kapitāla pietiekamības rādītājs, decembra beigās bija 20.6%.

15. attēls. Krājaizdevu sabiedrību aktīvi, kredīti, noguldījumi un kapitāla pietiekamība

Turpināja palielināties biedriem izsniegto kredītu apmērs – pārskata gadā tas pieauga par 1.5 milj. eiro jeb 6.5%, decembra beigās sasniedzot 25.1 milj. eiro. Kredītportfeļa pieaugumu veicināja patēriņa kredīvēšana un kredīti mājokļa iegādei, t.i., nozīmīgākie veidi kredītportfelī (attiecīgi 40.8% un 47.9% no kopējā kredītportfeļa). Ap 99% no kredītportfeļa bija izsniegti mājāsaimniecībām.

Kredītportfeļa kvalitāte pārskata gadā neuzrādīja pozitīvas tendences. Standarta kredītu īpatsvara pieaugumu nodrošināja no jauna izsniegtie kredīti, savukārt daļa no uzraugāmo kredītu kategorijas migrēja uz zemākas kvalitātes kredītu kategoriju (ko nodrošināja viena tirgus dalībnieka darbība), t.i., INK, šādu kredītu īpatsvaram kopējā kredītportfelī decembra beigās sasniedzot 14.5%. Atbilstoši augošajam INK apmēram krājaizdevu sabiedrības kopumā palielināja nedrošajiem kredītiem izveidoto uzkrājumu apmēru, kas decembra beigās sasniedza 6.8% no krājaizdevu sabiedrību kopējā kredītportfeļa (jeb 47.7% no INK).

Krājaizdevu sabiedrību sektora pelnītspēja kopumā samazinājās. Būtiski saruka ienākumi no iepriekš izveidoto uzkrājumu samazināšanas (par 65.4%), savukārt arvien lielāka INK daļa kredītportfelī noteica mazākus ienākumus no pamatdarbības (par 14.2%), līdz ar to krājaizdevu sabiedrību pārskata gadā gūtā peļņa, t.i., 331 tūkst. eiro, bija ievērojami (par 58%) mazāka nekā iepriekšējā gadā. Sarūkot gūtās peļņas apmēram, samazinājās arī kapitāla at-

deves rādītājs, decembra beigās sasniedzot 4.8%. Ar peļņu darbojās 21 no kopumā 35 krāj aizdevu sabiedrībām, kopā nopelnot 364 tūkst. eiro (to tirgus daļa kopējos sektora aktīvos sasniedza 96%).

MAKSĀJUMU IESTĀDES UN ELEKTRONISKĀS NAUDAS IESTĀDES

FKTK maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu uzraudzības pasākumus 2019. gadā turpināja īstenot, ņemot vērā iestāžu sniegto pakalpojumu biznesa modeli, ar to saistītos riskus un to līmeni, kuram arī tika pievērsta pastiprināta uzmanība. Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu uzraudzība 2019. gadā tika veikta, ņemot vērā arī iestāžu darbības rezultātu monitoringu, kas balstīts uz darbības apjomu un attīstības tendenču analīzi, kā arī iesniegto finanšu pārskatu analīzi.

2019. gadā FKTK turpināja pievērst īpašu uzmanību maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu klientu bāzes analīzei. Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu pienākums ir sniegt pārskatu par klientu līdzekļiem, kurā maksājumu iestādes atspoguļo informāciju par iestādes sāktiem un pabeigtiem maksājumiem, norādot iepriekšējos 12 mēnešos veikto maksājumu vidējo aritmētisko vērtību, bet elektroniskās naudas iestādes atspoguļo apgrozībā esošās elektroniskās naudas vidējo apmēru par pēdējiem sešiem mēnešiem, kā arī informāciju par atpirktās elektroniskās naudas apmēru.

Arī 2019. gadā FKTK pievērsa uzmanību maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu finanšu stabilitātei: tika vērtēta informācija par pašu kapitāla apmēru, izvērtēti bilances pārskati un peļņas vai zaudējumu aprēķini kā licencētajām iestādēm, tā arī reģistrētajām iestādēm. 2019. gadā tika veikta viena klātienē pārbaude maksājumu iestādē. Pārbaudes mērķis bija novērtēt maksājumu iestādes darbības modeli un darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām, īpaši MPENL un NILLTPFN likuma prasībām. 2019. gadā sešām maksājumu iestādēm un piecām elektroniskās naudas iestādēm, t.sk. divām licencētām elektroniskās naudas iestādēm, tika anulēti ieraksti FKTK maksājumu iestāžu reģistrā. 2019. gadā tika izsniegta viena licence maksājumu iestādes darbībai.

Salīdzinājumā ar 2018. gadu, maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu skaits 2019. gadā samazinājās attiecīgi par 33.3% un 38.5%. Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu skaita samazinājumu turpināja ietekmēt izmaiņas tiesību aktos 2018. gadā, kad tika mainīts licencēšanas režīms tirgus dalībniekiem, nosakot stingrākus kritērijus iestādēm, kuras ir tiesīgas strādāt reģistrētas iestādes statusā, kā arī NILLTPFN jomas normatīvo aktu prasību un FKTK īstenoto uzraudzības pasākumu pastiprināšana.

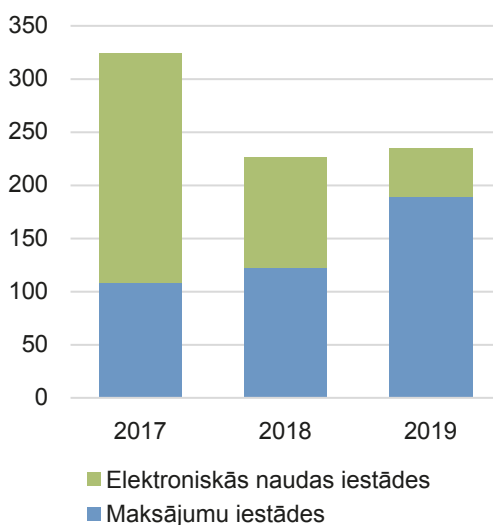
MAKSĀJUMU IESTĀŽU UN ELEKTRONISKĀS NAUDAS IESTĀŽU DARBĪBAS RĀDĪTĀJI

2019. gadā maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu sektors turpināja sašaurināties. Iepriekšējā gadā ieviestās izmaiņas normatīvajā regulējumā arvien ietekmēja sektora darbību. Izvērtējot savus biznesa modeļus un jaunās prasības esošo tirgus dalībnieku regulējumā, 11 tirgus dalībnieki pieņēma lēmumu pārtraukt savu reģistrāciju FKTK uzturētajā maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu reģistrā. Savukārt VAS "Latvijas Pasts" pēc licences saņemšanas turpināja sniegt maksājumu pakalpojumus jau licencētas maksājumu iestādes statusā. Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 10 maksājumu iestādes (t.sk. sešas reģistrētas un četras licencētas) un astoņas elektroniskās naudas iestādes (t.sk. septiņas reģistrētas un viena licencēta).

Maksājumu un elektroniskās naudas pakalpojumu sniegšana pārskata gadā maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm kopumā nodrošināja bruto ieņēmumus 10.4 milj. eiro apmērā (t.i., divas reizes mazāk nekā iepriekšējā gadā), t.sk. 51% veidoja elektroniskās naudas iestāžu gūtie ieņēmumi.

Maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu kopējais pārskata gadā veikto maksājumu apmērs pieauga par 4% un sasniedza 235 milj. eiro. Palielinājās arī likvīdo aktīvu apmērs, decembra beigās sasniedzot 56.8 milj. eiro (t.sk. prasības pret bankām maksājumu pakalpojumu nodrošināšanai – 51.5 milj. eiro), un tas nodrošināja saistību pret klientiem (55.3 milj. eiro), t.sk. saistību pret maksājumu pakalpojumu izmantotājiem (51.6 milj. eiro), segšanu.

16. attēls. Veikto maksājumu kopējais apmērs gadā (milj. eiro)

Elektroniskās naudas iestāžu skaita mazināšanās noteica atpirktās elektroniskās naudas kopējā apmēra (t.i., emitētās elektroniskās naudas apmaiņas pret naudu) sarukumu pārskata gada laikā par 22.5%, decembra beigās sasniedzot 22.7 milj. eiro.

IEGULDĪJUMU PĀRVALDES SABIEDRĪBAS UN ALTERNATĪVO IEGULDĪJUMU FONDU PĀRVALDNIEMI

IEGULDĪJUMU PĀRVALDES SABIEDRĪBU UN IEGULDĪJUMU FONDU UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI

2019. gadā tika veikta ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondu neklātienas uzraudzība, novērtējot to finansiālo stāvokli, aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību Latvijas Republikas likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām.

Neklātienas uzraudzības pasākumu jomā 2019. gadā tika saņemti un analizēti regulārie pārskati mēneša, ceturkšņa un gada griezumā.

Tika vērtēta ieguldītājiem paredzētās pamatinformācijas atbilstība, kā arī ieguldījumu pārvaldes sabiedrību noteikto ieguldījumu fondu sintētisko rādītāju atbilstība fondu ienesīguma svārstīgumam.

Pastiprināta uzmanība tika pievērsta ieguldījumu pārvaldes sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas un iekšējā audita neklātienas analīzei, kā arī tika vērtēts sabiedrību būtisko risku izvērtējums, stratēģiskie mērķi, izmaiņas vadības informācijas sistēmā, sūdzību izskatīšanas procesa vadība, saņemto ārpakalpojumu risku

izvērtējums, kā arī plānotās izmaiņas ieguldījumu pārvaldīšanas jomā.

Tika veikts ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un ieguldījumu fondu riska profila izvērtējums.

Tāpat notika apspriedes ar ieguldījumu pārvaldes sabiedrību vadības pārstāvjiem, lai seko-tu līdzi darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienas pārbaūžu starplaikos.

ALTERNATĪVO IEGULDĪJUMU FONDU PĀRVALDNIEMI UN ALTERNATĪVO IEGULDĪJUMU FONDU UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI

2019. gadā tika veikta AIFP neklātienas uzraudzība, novērtējot to pārvaldīšanā esošo AIF ieguldījumu struktūru, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību Latvijas Republikas likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām.

20.06.2019. tika pieņemti grozījumi Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likumā, kas noteica būtiskus atvieglojumus reģistrēto AIFP uzraudzības ietvaram, tāpēc turpmākie reģistrēto un licencēto AIFP uzraudzības pasākumi būtiski atšķiras.

Neklātienas uzraudzības pasākumu jomā 2019. gadā tika saņemti un analizēti regulārie pārskati mēneša, ceturkšņa un gada griezumā.

Īpaša uzmanība tika veltīta licencēto AIFP aktīvu vērtēšanas metožu izmantošanai aktīvu vērtības noteikšanai.

Tāpat neklātienas uzraudzības ietvaros tiek veikts licencēto AIFP klātienes pārbaūžu pēc-pārbaudes monitorings, kontrolējot pasākumu plāna izpildes gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Notika arī apspriedes ar licencēto AIFP vadības pārstāvjiem, lai seko-tu līdzi darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienes pārbaūžu starplaikos.

2019. gadā tika veikts apjomīgs AIFP un AIF riska profila izvērtējums.

IEGULDĪJUMU PĀRVALDES SABIEDRĪBU UN ALTERNATĪVO IEGULDĪJUMU FONDU PĀRVALDNIEMI DARBĪBAS RĀDĪTĀJI

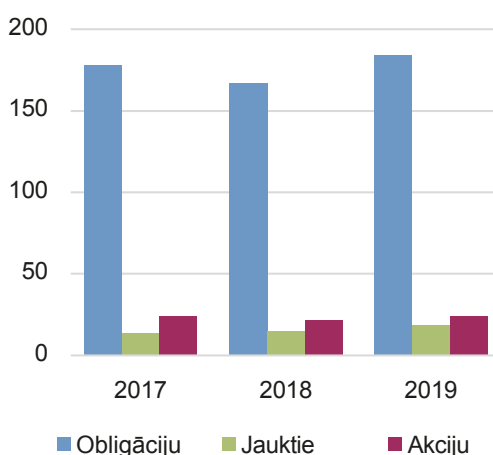
2019. gada beigās Latvijā darbojās 11 ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un 20 AIFP (t.sk. četras ieguldījumu pārvaldes sabiedrības). Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību pārvaldīšanā esošo līdzekļu apmērs pārskata gada beigās

sasniedza gandrīz 4.7 miljrd. eiro, savukārt AIFP pārvaldīšanā esošo līdzekļu apmērs decembra beigās sasniedza 193 milj. eiro.

IEGULDĪJUMU FONDU DARBĪBAS RĀDĪTĀJI

2019. gada beigās darbojās 24 FKTK reģistrētie ieguldījumu fondi, t.sk. 13 obligāciju fondi, četri jauktie fondi un septiņi akciju fondi. Pārskata gada laikā ieguldījumu fondu aktīvi kopumā pieauga par 11.7%, decembra beigās sasniedzot 226.9 milj. eiro. Aktīvu pieauguma temps sasniedza attiecīgi 10.5% obligāciju fondiem, 25.6% – jauktajiem fondiem un 11.6% – akciju fondiem. Tādējādi pārskata gada beigās to aktīvu apmērs bija attiecīgi 184.5 milj. eiro, 18.3 milj. eiro un 24.1 milj. eiro.

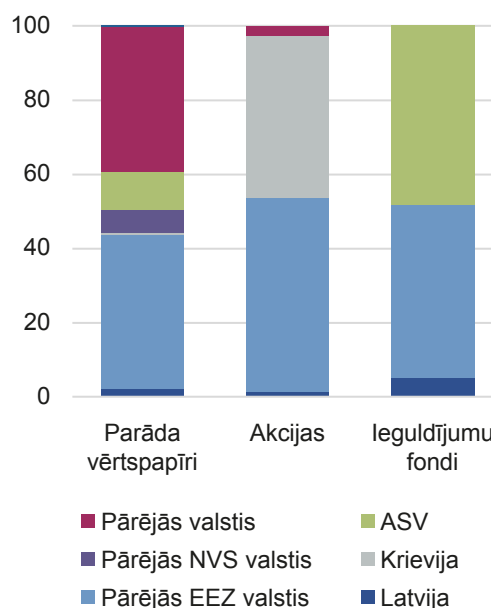
17. attēls. Ieguldījumu fondu aktīvi (milj. eiro)

Ieguldījumu fondu kopējā vērtspapīru portfeli lielāko daļu veidoja parāda vērtspapīri (84%). Ieguldījumi parāda vērtspapīros fokusējās augsta ienesīguma un augsta riska segmentā, t.i., 69% no parāda vērtspapīriem bija ar kredītreitingu zem investīciju līmeņa (zem BBB-) vai bez reitinga. Savukārt ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības (lielākā daļa no kurām fokusējās uz kapitāla vērtspapīriem), kā arī akcijas un citi vērtspapīri ar nefiksētu ienākumu kopējā portfeli veidoja attiecīgi 13% un 2.8%.

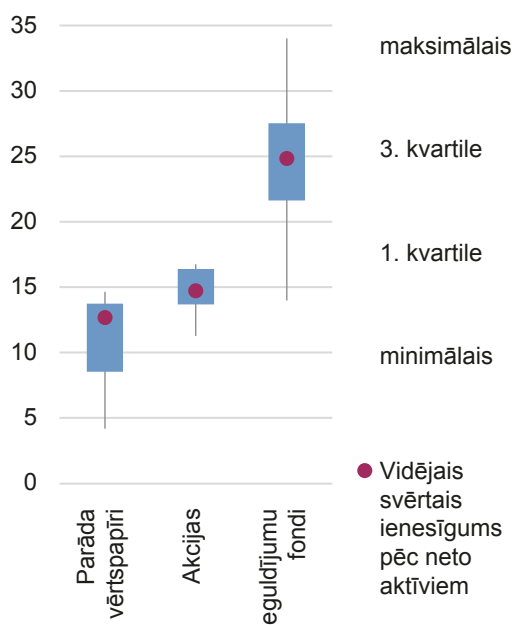
Lai arī pārskata gadā nedaudz samazinājās ieguldījumu īpatsvars EEZ dalībvalstīs un NVS valstīs, decembra beigās sasniedzot attiecīgi 45% un 6.9% no kopējiem ieguldījumiem, bet ieguldījumu īpatsvars pārējās valstīs nedaudz pieauga, visās aktīvu klasēs joprojām būtiskāko daļu veidoja ieguldījumi EEZ valstu emitentu vērtspapīros.

18. attēls. Ieguldījumu fondu vērtspapīru portfelis finanšu instrumentu un valstu grupu (pēc emitenta reģistrācijas valsts) dalījumā pārskata gada beigās (%)

Visi ieguldījumu fondi darbojās ar pozitīvu ienesīgumu. Obligāciju fondu gada ienesīgums bija robežās no 4.2% līdz 14.7%, jauktajiem fondiem – robežās no 11.3% līdz 16.7%, savukārt akciju fondiem – no 14% līdz 34%. Labāku sniegumu uzrādīja fondi, kuru ieguldījumu pamatvalūta bija ASV dolārs, jo tā vērtība attiecībā pret eiro gada laikā pieauga.

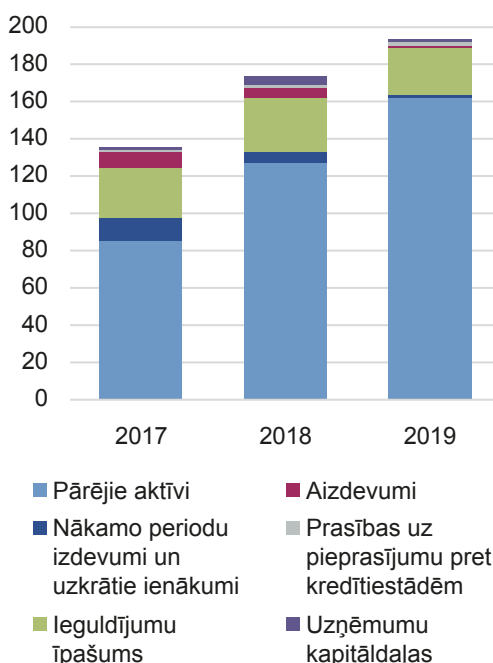
19. attēls. Ieguldījumu fondu gada ienesīgums 2019. gadā (%)

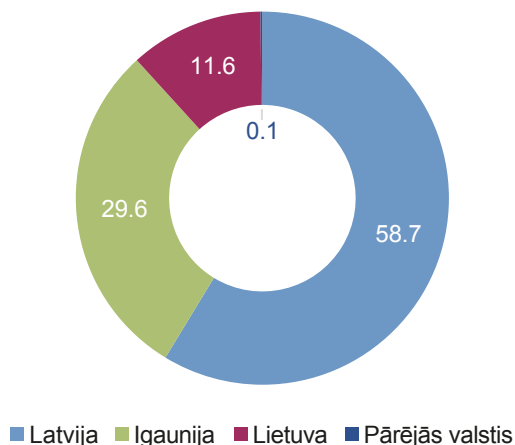
ALTERNATĪVO IEGULDĪJUMU FONDU DARBĪBAS RĀDĪTĀJI

Pārskata gada beigās Latvijā darbojās 30 AIF. To aktīvi pārskata gadā turpināja pieaugt, gada beigās sasniedzot 193.3 milj. eiro. Līdz ar jaunu investīciju veikšanu uzņēmumos privātā kapitāla ieguldījumu stratēģijas fondu aktīvi pieauga par 29%, decembra beigās sasniedzot 152.6 milj. eiro. Savukārt diviem fondu pārvaldniekiem pilnībā realizējot visus ieguldījumus un veicot atmaksu ieguldītājiem, nekustamā īpašuma ieguldījumu stratēģijas fondu aktīvi kopumā saruka par 27%, pārskata perioda beigās sasniedzot 40.7 milj. eiro. Ieguldījumu AIF galvenokārt veica uzņēmumu kapitāldaļās (162 milj. eiro). AIF fokusējās uz ieguldījumiem vietējā tirgū, tomēr to īpatsvaram bija tendence sarukt, ko pārskata gadā galvenokārt noteica fakts, ka vairāki nekustamā īpašuma ieguldījumu stratēģijas fondi tika likvidēti, fondu pārvaldniekiem pilnībā realizējot visus ieguldījumus un veicot atmaksu ieguldītājiem. Arī jauni ieguldījumi pārsvarā tika veikti ārpus Latvijas, t.i., Igaunijā. Pārskata gada beigās 59% no AIF aktīviem bija ieguldīti Latvijā, 30% Igaunijā un 12% Lietuvā (2018. gada beigās attiecīgi – 72%, 14% un 14%).

20. attēls. Alternatīvo ieguldījumu fondu aktīvi (milj. eiro)

21. attēls. Aktīvi valstu dalījumā pārskata gada beigās (%)

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMA

VALSTS FONDĒTO PENSIJAS SHĒMAS LĪDZEKĻU PĀRVALDĪTĀJU UN IEGULDĪJUMU PLĀNU UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI

2019. gadā tika veikta neklātienas VFPS līdzekļu pārvaldītāju uzraudzība, novērtējot to pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu aktīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību Latvijas Republikas likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām.

Neklātienas uzraudzības pasākumu jomā 2019. gadā tika saņemti un analizēti regulārie pārskati mēneša, ceturkšņa un gada griezumā.

Tāpat neklātienas uzraudzības ietvaros pārskata gadā tika vērtēta VFPS līdzekļu pārvaldītāju iesniegtā kritiskās situācijas analīze katrā ieguldījumu plāna ieguldījumu portfelim. Tika vērtēti norādītie riska faktori, izvērtētie scenāriji un paredzētās darbības nelabvēlīgo scenāriju iestāšanās gadījumiem.

Neklātienas uzraudzības ietvaros tika vērtēta arī līdzekļu pārvaldītāju iekšējā audita darbība, pieprasot iesniegt un izvērtējot iekšējo auditu plānus un sagatavotos atzinumus. Tāpat notika apspriedes ar līdzekļu pārvaldītāju vadības pārstāvjiem, lai sekotu līdzi līdzekļu pārvaldītāju darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienes pārbaužu starpā.

2019. gadā tika veikts apjomīgs VFPS ieguldījumu plānu riska profila izvērtējums. Tāpat tika:

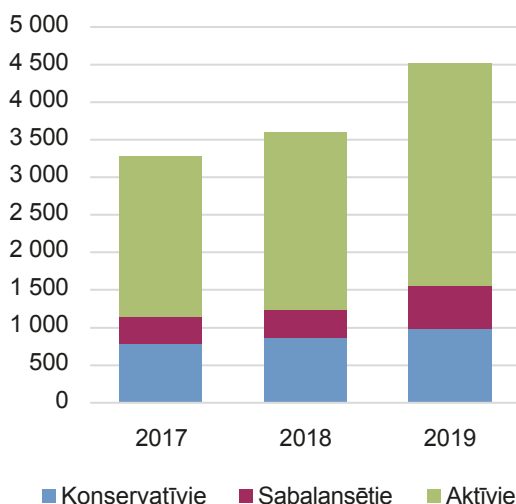
- saņemta un izskatīta visu VFPS ieguldījumu plānu dalībniekiem paredzētā pamatinformācija atbilstoši FKTK "Valsts fondēto pensiju shēmas dalībniekiem paredzētās pamatinformācijas sagatavošanas normatīvajiem noteikumiem";
- vērtēti ieguldījumu plānu izdevumi un padziļināti analizēta to struktūra, ņemot vērā izmaiņas tiesību aktos;
- veikts VFPS līdzekļu pārvaldītāju kapitāla palielināšanas procesa monitorings, lai pārliecinātos par atbilstību jaunajām kapitāla prasībām.

Notika arī apspriedes ar VFPS līdzekļu pārvaldītāju vadības pārstāvjiem, lai sekotu līdzi darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienēs pārbaūžu starplaiķos.

VALSTS FONDĒTO PENSIJU SHĒMAS IEGULDĪJUMU PLĀNU DARBĪBAS RĀDĪTĀJI

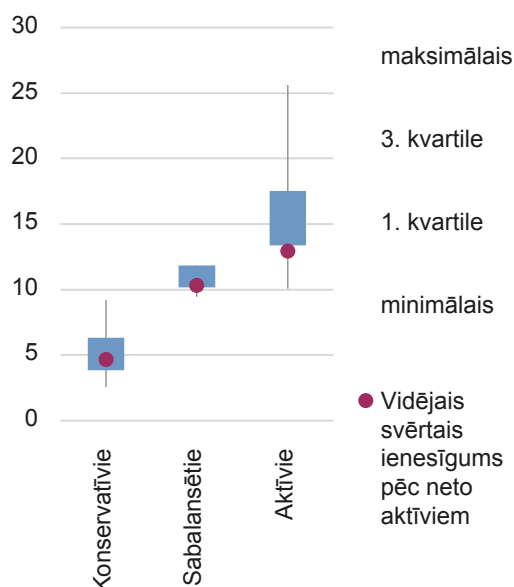
2019. gada beigās Latvijā darbojās 31 VFPS ieguldījumu plāns, t.sk. deviņi konservatīvie, pieci sabalansētie un 17 aktīvie plāni. Līdz ar krasu kāpumu finanšu tirgos un dalībnieku skaita pieaugumu strauji turpināja pieaugt uzkrātais pensiju kapitāls. 2019. gadā ieguldījumu plānos uzkrātais pensiju kapitāls pieauga par 25.5% jeb 915.4 milj. eiro, decembra beigās sasniedzot 4.5 mljrd. eiro. Neto aktīvi pieauga visiem ieguldījumu plānu veidiem.

22. attēls. Uzkrātais pensiju kapitāls ieguldījumu plānu dalījumā (milj. eiro)

Visi ieguldījumu plāni pārskata gadā darbojās ar pozitīvu ienesīgumu, un to rezultāti atspoguļoja finanšu tirgus tendences, kas bija labvēlīgas gan akciju, gan obligāciju tirgiem. Finanšu tirgi pozitīvi reaģēja uz progresu ASV un Ķīnas tirdzniecības sarunās un jo īpaši uz gada nogalē panākto vienošanos starp ASV un Ķīnu par pakāpenisku tirdzniecības tarifu atcelšanu, kā arī uz centrālo banku paziņojumiem par ekonomikas stimulēšanas pasākumiem. Eiropas, ASV, kā arī pasaules akciju indeksi gadu noslēdza ar ievērojamu kāpumu (virs 20%). Pārskata gadā konservatīvo plānu ienesīgums bija robežās no 2.5% līdz 9.2%, sabalansētajiem plāniem – no 9.4% līdz 11.8%, savukārt aktīvajiem – no 10.1% līdz 25.6%.

23. attēls. Ieguldījumu plānu vidējais svērtais (pēc neto aktīviem) gada ienesīgums (%)

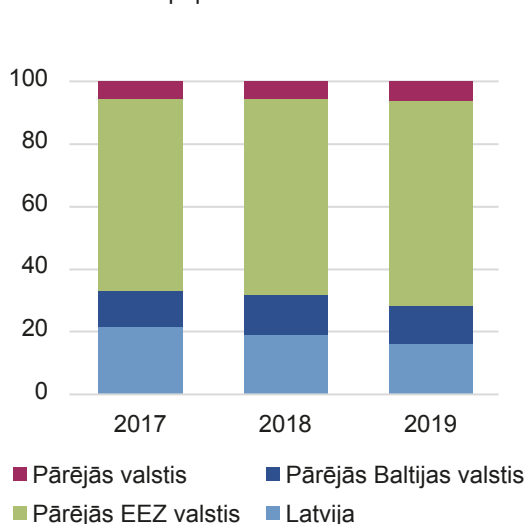
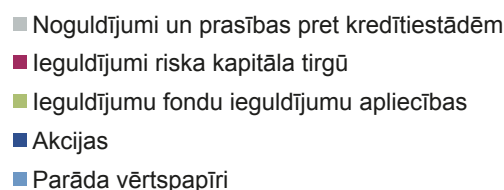
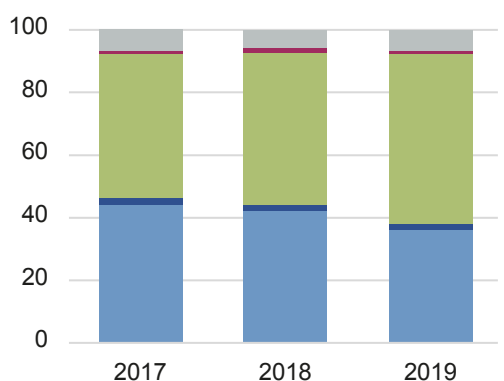
Ieguldījumu plānu pārvaldīšanas izdevumi arvien nedaudz samazinājās, un visiem ieguldījumu plānu veidiem, t.i., konservatīvajiem, sabalansētajiem, kā arī aktīvajiem, ieguldījumu pārvaldīšanas izdevumu attiecība pret neto aktīviem gada beigās bija 0.5% līmenī.

Ieguldījumu plānu ieguldījumu politika kopumā saglabājās konservatīva, tomēr straujš akciju cenu kāpums pārskata gadā veicināja finanšu instrumentu ar augstāku potenciālo ienesīgumu īpatsvara pieaugumu ieguldījumu portfelī. Gada laikā kopējā ieguldījumu plānu portfelī parāda vērtspapīru īpatsvars samazinājās (no 42% līdz 36%), savukārt ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību īpatsvars pieauga (no 48.5% līdz 54%). Vienlaikus bija vērojama arī parāda vērtspapīru kvalitātes uzlabošanās – 2019. gada beigās 82.2% no parāda vērts-

papīriem bija ar investīciju līmeņa kredītreitingu (2018. gada beigās – 77.6%).

Lai gan Latvijā veikto ieguldījumu apmērs gada laikā pieauga, tomēr, ieguldījumiem pā-rējās EEZ dalībvalstīs augot straujāk, turpināja samazināties Latvijā veikto ieguldījumu īpat-svars. Latvijā ieguldīto līdzekļu apmērs gada beigās sasniedza 729.6 milj. eiro jeb 16.2% no kopējiem ieguldījumiem (t.sk. 271.3 milj. eiro bija ieguldīti valsts emitētajos vai garantētajos vērtspapīros, 90 milj. eiro – komercsabiedrību parāda vērtspapīros, 3.5 milj. eiro – akcijās, 52.9 milj. eiro – ieguldījumu fondos, 18.5 milj. eiro – Latvijas riska kapitāla tirgū, savukārt 291.6 milj. eiro bija izvietoti kredītiestādēs). No visiem ārvalstu ieguldījumiem 92.4% bija izvie-toti EEZ dalībvalstīs, t.sk. lielākā daļa Īrijā, Luk-senburgā un Lietuvā.

24. attēls. Valsts fondēto pensiju plānu ieguldījumu portfeļa struktūra finanšu instrumentu un valstu grupu (pēc emitenta reģistrācijas valsts) dalījumā (%)

PRIVĀTIE PENSIJU FONDI UN PENSIJU PLĀNI

PRIVĀTO PENSIJU FONDU UN PENSIJU PLĀNU UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI

2019. gadā privāto pensiju fondu neklātienas uzraudzība tika veikta, novērtējot privāto pensiju fondu finansiālo stāvokli, pensiju plānu ak-tīvu kvalitāti, ienākumu un izdevumu struktūru, kā arī darbības atbilstību Latvijas Republikas likumu, FKTK izdoto noteikumu un norādījumu un citu normatīvo aktu prasībām.

Neklātienes uzraudzības pasākumu jomā 2019. gadā tika saņemti un analizēti regulārie pārskati ceturkšņa un gada griezumā.

Pārskata gadā tika veiktas arī divas privāto pensiju fondu klātienes pārbaudes ar mērķi novērtēt pensiju fonda darbības, pildot likumā "Par privātajiem pensiju fondiem" noteiktās funkcijas. Pārbaudē laikā īpaša uzmanība tika pievērsta pensiju fonda izveidotās iekšējās kontroles sistēmas atbilstībai un ilgtspējai, kā arī būtisko risku identificēšanai un pārvaldībai. Tika analizēts pensiju fonda funkciju sadalī-jums un atbilstība izveidotajai organizatoris-kajai struktūrai, kā arī pensiju fonda izveidotās informācijas apmaiņas un pārskatu sistēmas spēja nodrošināt pietiekamu un viegli izseko-jamu informāciju iekšējiem un ārējiem lietotā-jiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta ārpakal-pojumu piesaistei un izmantošanai, vērtējot pensiju fonda ieviestās kontroles sistēmas ārpakalpojumu izvērtēšanai. Tāpat katra pen-siju fonda pārbaudes ietvaros tika izvērtēta tā līdzekļu pārvaldītāja un līdzekļu turētāja darbī-ba. Pārbaudēs FKTK vērtēja arī pensiju fondu piedāvāto produktu riska tendences.

Pārbaudē laikā konstatētie trūkumi un neatbils-tības tika pārrunātas ar privāto pensiju fondu vadības pārstāvjiem, un tika saskaņoti pasā-kumu plāni nepieciešamajiem uzlabojumiem pensiju fondu funkciju sekmīgai nodrošinā-šanai. Pēcpārbaudes monitorings tiek veikts neklātienes uzraudzības ietvaros, kontrolējot pasākumu plāna izpildes gaitu un vajadzības gadījumā ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Tāpat neklātienes uzraudzības ietvaros tika vērtēta privāto pensiju fondu iesniegtā kritiskās situācijas analīze katra pensiju plāna ieguldīju-mu portfelim. Tika izvērtēti norādītie riska fak-tori, izvērtētie scenāriji un paredzētās darbības nelabvēlīgo scenāriju iestāšanās gadījumā.

Neklātienes uzraudzības ietvaros pārskata gadā tika vērtēta arī privāto pensiju fondu iek-šējā audita darbība, vērtējot iekšējo auditu plā-nus un sagatavotos atzinumus.

Tika veikts apjomīgs privāto pensiju fondu pensiju plānu riska profila izvērtējums.

Tāpat notika apspriedes ar privāto pensiju fondu vadības pārstāvjiem, lai sekotu līdzi darbības būtiskākajiem notikumiem un biznesa stratēģijas izpildei klātienēs pārbaudītu starplaikos.

Pārskata gadā notika arī aktīvs darbs privāto pensiju fondu uzraudzības jomā Eiropas līmeņa komitejās. FKTK pārstāvji aktīvi piedalījās EAAPĪ darbā pensiju fondu uzraudzības jomā, gan sniedzot atbildes uz aptauju jautājumiem un pašnovērtējumus, gan piedaloties Aroda pensiju komitejas darbā, kurā tiek izskatīti aktuālie pensiju fondu uzraudzības jautājumi Eiropas līmenī. Tāpat notika aktīva dalība EAAPĪ *Review Panel*.

FKTK pārstāvis piedalījās *Peer Review on Prudent Person Rule for IORPs* kā projekta līderis. Projekta laikā tika izpētīta dalībvalstu uzraudzības iestāžu prakse gādīga un rūpīga saimnieka principa uzraudzībā, pensiju fondiem veicot pensiju kapitāla ieguldījumus. Šīs analīzes rezultātā tika noteiktas 27 rekomendācijas 19 uzraudzības iestādēm no 16 dalībvalstīm, kā arī identificēti seši labākās prakses piemēri. Tāpat pārskata gada laikā FKTK pārstāvji piedalījās OECD organizēto komiteju darbā pensiju jomā.

Lai stiprinātu uzraudzības ietvaru, pārskata gadā tika aktualizēti iekšējie normatīvie dokumenti klātienēs pārbaudītu jomā, lai akcentētu uz riskiem balstītu pieeju pārbaudītu veikšanai un tirgus dalībniekiem vieglāk saprotamā veidā sniegtu pārskatu par to riska profilu saskaņā ar klātienēs pārbaudes rezultātiem, kā arī sankciju un korektīvo pasākumu piemērošanas jomā. Vienlaikus notika darbs pie ārējiem normatīvajiem aktiem, kas tika gatavoti IORP II direktīvas jeb direktīvas par arodpensijas kapitāla uzkrāšanas darbību un uzraudzību pārņemšanas procesā un paredz privātajiem pensiju fondiem jaunas prasības prudenācijā, ieguldījumu pārvaldīšanas un informācijas atklātības jomā.

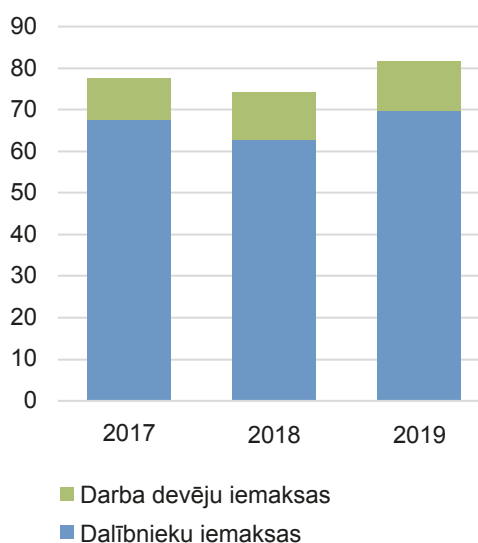
PRIVĀTO PENSIJU FONDU DARBĪBAS RĀDĪTĀJI

2019. gada beigās Latvijā darbojās pieci atklātie pensiju fondi un viens slēgtais pensiju fonds, kas kopumā administrēja 16 pensiju plānus.

2019. gadā pieauga gan individuālo dalībnieku skaits (par 20.6 tūkstošiem), gan tādu dalībnieku skaits, par kuriem iemaksas veic darba devējs (par 347). Individuālo dalībnieku skaits

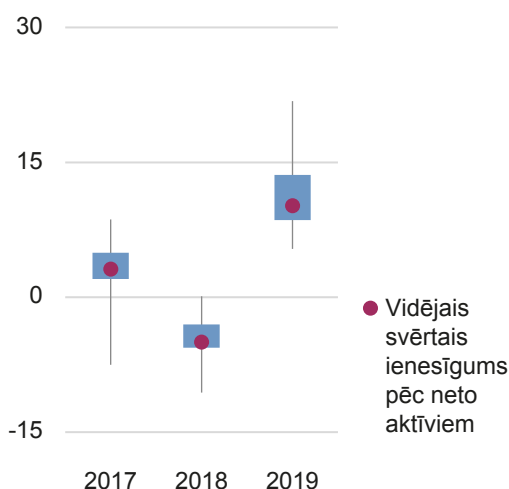
gada beigās sasniedza 273 883, savukārt darba devēji veica iemaksas par 50 946 trešā līmeņa pensiju plānu dalībniekiem. Pakāpeniski pieauga ārvalstu klientu skaits, gada beigās sasniedzot 648 jeb 0.2% no visiem pensiju plānu dalībniekiem. Gada beigās kopējais privāto pensiju plānu dalībnieku (rezidentu) skaits sasniedza 33.4% no Latvijas ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem.

25. attēls. Iemaksas pensiju plānos gada laikā (milj. eiro)

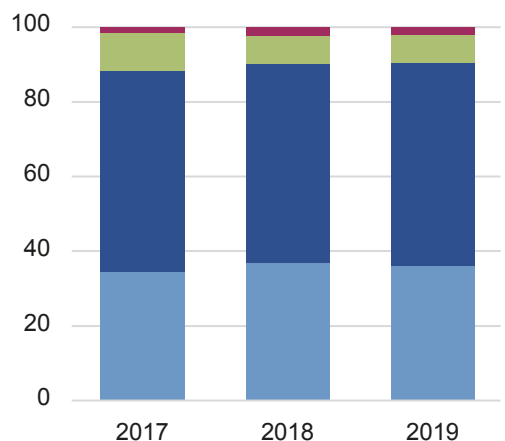
Palielinājās gan iedzīvotāju, gan darba devēju veikto iemaksu apmērs pensiju plānos. Pārskata gadā pensiju plānos kopumā tika iemaksāti 85.7 milj. eiro jeb par 11.3% vairāk nekā iepriekšējā gadā. Dalībnieku iemaksas pieauga par 10.9%, savukārt darba devēju iemaksas par 2%, turklāt salīdzinoši nozīmīgu pieaugumu kopējās iemaksās veidoja solidaritātes nodokļa daļas par 2018. gadu ieskaitīšana pensiju sistēmas trešajā līmenī. Kopējais pensiju plānos uzkrātais kapitāls gada laikā pieauga par 21.2%, decembra beigās sasniedzot 559 milj. eiro.

Pozitīvās tendences finanšu tirgos atspoguļojās arī pensiju plānu darbības rezultātos, vidējam pensiju plānu ienesīgumam sasniedzot 10.1% (individuāliem plāniem robežās no 5.4% līdz 21.8%). Savukārt pārvaldīšanas izdevumu līmenis turpināja samazināties – administratīvo izdevumu un ieguldījumu pārvaldīšanas izdevumu attiecība pret neto aktīviem gada beigās veidoja 1.2%.

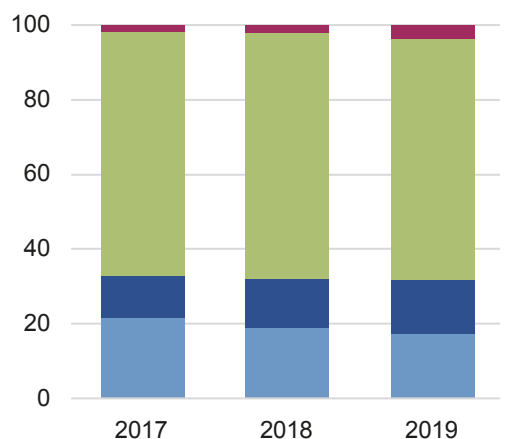
26. attēls. Pensiju plānu vidējais svērtais gada ienesīgums (%)

Privāto pensiju plānu ieguldījumu struktūra gada laikā būtiski nemainījās – gada beigās parāda vērtspapīru īpatsvars sasniedza 36%, savukārt ieguldījumu fondu ieguldījumu apiecību – 54%, t.sk. lielākā daļa jeb 53.5% fokusējās uz ieguldījumiem kapitāla vērtspapīros un 43.2% – uz ieguldījumiem fiksēta ienākuma instrumentos. Gada laikā komercsabiedrību emitēto parāda vērtspapīru īpatsvars palielinājās no 41% līdz 43%, savukārt parāda vērtspapīru ar investīciju līmeņa kredītreitingu īpatsvars – no 79% līdz 81%.

Lai gan gada laikā pieauga Latvijas emitentu vērtspapīros ieguldīto līdzekļu apmērs, to īpatsvars turpināja samazināties. Pārskata gada beigās Latvijā bija ieguldīti 97 milj. eiro un šo ieguldījumu īpatsvars kopējā portfelī veidoja 17.3% (iepriekšējā gada beigās – 19%). Ieguldījumi pārējās EEZ dalībvalstīs veidoja 79% no visiem ieguldījumiem, saglabājoties iepriekšējā gada beigu līmenī. Pensiju fondiem diversificējot ieguldījumus, nedaudz pieauga ieguldījumu īpatsvars ne-EEZ valstīs, decembra beigās sasniedzot 3.6% no kopējiem ieguldījumiem.

27. attēls. Privāto pensiju plānu ieguldījumu portfeļa struktūra finanšu instrumentu un valstu grupu (pēc emitenta reģistrācijas valsts) dalījumā (%)

■ Pārējie ieguldījumi
■ Noguldījumi un prasības pret kredītiestādēm
■ Ieguldījumu fondu ieguldījumu apiecības
■ Parāda vērtspapīri

■ Pārējās valstis
■ Pārējās EEZ valstis
■ Pārējās Baltijas valstis
■ Latvija

IEGULDĪJUMU PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI

Ieguldījumu pakalpojumus 2019. gada beigās Latvijā sniedza trīs Latvijā licencētas ieguldījumu brokeru sabiedrības, 13 Latvijā reģistrētas kredītiestādes, deviņas Latvijā reģistrētas ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un piecas ES dalībvalstu kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību filiāles. Tāpat ieguldījumu pakalpojumus bija tiesīgi sniegt arī vairāk nekā 2 000 ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji no EEZ valstīm atbilstoši pakalpojumu sniegšanas brīvības principam.

2019. gadā tika veikti regulāri neklātienē pasākumi, kas pamatā bija saistīti ar tirgus dalībnieku iesniegto pārskatu izvērtēšanu, klientu atbilstības piedāvājumiem produktiem izvērtēšanu un interešu konfliktu pārvaldīšanas jautājumiem. Tika turpināta 2016. gadā iesāktā uzraudzības prakse, proti, tika organizētas tikšanās ar tirgus dalībnieku ieguldījumu pakalpojumus sniedzšo struktūrvienību vadības pārstāvjiem, kuru laikā tirgus dalībnieki prezentēja savu darbību ieguldījumu pakalpojumu sektorā, kā arī to veiktos pasākumus un plānus attiecībā uz iekšējās kontroles pasākumiem ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā. Pārskata gadā šādas tikšanās notika pie 10 tirgus dalībniekiem. 2019. gadā tika veiktas arī divas klātienē pārbaudes – viena kredītiestādē un viena ieguldījumu brokeru sabiedrībā.

Lai nodrošinātu konsekvētu tiesību aktu piemērošanu ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas sektorā, 2019. gada laikā tika ieviestas vairākas EVTI pamatnostādnes un FKTK tīmekļa vietnē publicētas atbildes uz tirgus dalībnieku uzdotajiem jautājumiem. Notika arī semināri un tikšanās ar tirgus dalībniekiem Latvijas Finanšu nozares asociācijā, kurās tika atspriesti MiFID II ieviešanas praktiskie jautājumi, uzraudzības gaitā biežāk sastopamie trūkumi, labas un sliktas prakses piemēri.

Lai veicinātu ieguldītāju aizsardzību un noteiktu vienādus darbības nosacījumus dažādu veidu ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem, FKTK 2019. gadā daudz resursu veltīja konsultācijām ar investīciju platformām, kas veic kredītpasākumu pārdošanu, ar mērķi sakārtot un pārveidot to darbību FITL prasību piemērošanai, lai tuvākajā nākotnē pārņemtu šos pakalpojumu sniedzējus FKTK uzraudzībā.

SANKCIJAS UN KOREKTĪVIE PASĀKUMI

2019. gadā sankcijas un korektīvie pasākumi ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas jomā netika piemēroti. Vienas klātienē pārbaudes

laikā konstatēto pārkāpumu būtiskums vēl ir vērtēšanas procesā. Citu klātienē un neklātienē horizontālo pārbažu ietvaros konstatēto trūkumu un nepilnību novēršanai FKTK deva individuālus norādījumus tirgus dalībniekiem un kontrolēja trūkumu novēršanas procesu.

FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS

FINANŠU INSTRUMENTU TIRDZNIECĪBAS VIETU UN CENTRĀLĀ VĒRTSPAPĪRU DEPOZITĀRIJA UZRAUDZĪBA

2019. gadā Latvijā turpināja darboties viens regulētais tirgus *Nasdaq Riga* (turpmāk šajā sadaļā – Birža) un viena daudzpusējā tirdzniecības sistēma jeb alternatīvais tirgus – *First North Latvia*. Abas tirdzniecības vietas organizē AS “Nasdaq Riga”.

FKTK uzdevums ir uzraudzīt finanšu instrumentu tirdzniecības vietu darbību, regulāri sekojot līdzi, vai tirdzniecības vietas nodrošina atbilstošu to darbību regulējošo tiesību aktu prasību izpildi. Galvenie uzraudzības aspekti ir:

- atbilstība organizatoriskajām prasībām;
- efektīvas iekšējās kontroles sistēmas uzturēšana;
- IT sistēmu darbības atbilstība;
- nediskriminējoša attieksme pret tirgus dalībniekiem.

FKTK izvērtē arī tirdzniecības vietu noteikumus, lai tie atbilstu tiesību aktu prasībām.

2019. gadā FKTK pirmo reizi veica ikgadējo centrālā vērtspapīru depozitārija Nasdaq CSD SE darbības novērtēšanu saskaņā ar Regulas Nr. 909/2014 22. pantu. Regula nosaka minimālo pārbaudes apjomu, kas ietver operatīvā riska, darbības nepārtrauktības riska, juridiskā riska un vērtspapīru norēķinu sistēmas darbības izvērtēšanu, depozitārija finanšu stabilitātes, darbības atjaunošanas plāna, iekšējās kontroles sistēmas, pārvaldības un citu darbības aspektu novērtēšanu. Minētās izvērtēšanas ietvaros FKTK veica klātienē pārbaudi Nasdaq CSD SE. FKTK nekonstatēja minētās regulas prasību pārkāpumus. Tāpat attiecībā uz Nasdaq CSD SE uzraudzību FKTK veica regulārus neklātienē pasākumus, kas saistīti ar centrālā vērtspapīru depozitārija iesniegto pārskatu, ziņojumu un citas informācijas izvērtēšanu, bet uzraudzības ietvaros notika arī vairākas apspriedes ar Nasdaq CSD SE pārstāvjiem. Ņemot vērā, ka Nasdaq CSD SE sniedz pakalpojumus arī Lietuvā un Igaunijā, FKTK Nasdaq CSD SE uzraudzības kolēģijas ietva-

ros cieši sadarbojas ar uzraudzības iestādēm un centrālajām bankām Lietuvā un Igaunijā, kā arī Latvijas Banku. 2019. gada nogalē FKTK saņēma Nasdaq CSD SE iesniegumu par atļauju sniegt centrālā vērtspapīru depozitārija pamatpakalpojumus Islandē, kura izvērtēšanā saskaņā ar Regulas Nr. 909/2014 19. un 23. pantu tika iesaistīta gan Islandes uzraudzības iestāde un centrālā banka, gan Eirosistēma.

REGULĒTAJĀ TIRGŪ IEKĻAUTO FINANŠU INSTRUMENTU EMITENTU DARBĪBA UN UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI

2019. gada laikā regulētā tirgus (Biržas) akciju sarakstā iekļauto akciju emitentu skaits samazinājās par vienu emitentu, un gada beigās Biržā kopā bija iekļautas 18 akciju sabiedrību akcijas, no tām četru emitentu emitētās akcijas bija iekļautas Oficiālajā sarakstā un 14 emitentu akcijas – Otrajā sarakstā. Parāda vērtspapīru sarakstā 2019. gada beigās kopā bija iekļautas 12 emitentu kopskaitā 39 dažādu parāda vērtspapīru emisijas – no tām septiņas emisijas bija Latvijas valsts parāda vērtspapīri un 32 emisijas bija korporatīvie parāda vērtspapīri.

FKTK uzdevums ir uzraudzīt, vai emitenti, kuru pārvedami vērtspapīri ir iekļauti regulētajā tirgū, regulēto informāciju atklāj savlaicīgi un atbilstoši FITL un Regulas Nr. 596/2014 prasībām. Veicot minēto prasību uzraudzību, FKTK sekoja, vai emitenti savlaicīgi un atbilstoši tiesību aktu prasībām ir publicējuši finanšu pārskatus un finanšu informāciju (gan gada revidēto, gan starpperiodu pārskatu un finanšu informāciju par trim un deviņiem mēnešiem), un FKTK rīkojās, lai emitents novērstu konstatētās neatbilstības, kā arī emitentiem tika piemērotas sankcijas par izdarītajiem pārkāpumiem. Kopumā FKTK 2019. gadā emitentiem nosūtīja divas aizrādījuma vēstules saistībā ar emitenta pārkāpumu attiecībā uz revidēto pārskatu, jo emitents jau bija rīkojies, lai neatbilstības novērstu. Aizrādījuma vēstules tika nosūtītas arī diviem emitentiem, kuri nebija rīkojušies atbilstoši prasībām attiecībā uz tādas regulētās informācijas kā iekšējā informācija atklāšanu.

Pret emitentiem, kuru pārkāpumi attiecībā uz regulētās informācijas, t.sk. finanšu pārskatu vai finanšu informācijas (par trim vai deviņiem mēnešiem), publicēšanu bija būtiski vai ilgstoši, vai atkārtoti, tika sākti administratīvie procesi, un kopskaitā četrās administratīvajās lietās tika pieņemti lēmumi, par divu emitentu pārkāpumiem sniedzot publisku paziņojumu un diviem emitentiem uzliekot soda naudu par FITL pārkāpumiem (3 000 eiro un 1 000 eiro). Vienā

gadījumā emitentam tika noteikts termiņš, kādā tam jārikojas, lai regulētā informācija tiktu publicēta.

Divās no 2019. gada laikā sāktajām administratīvajām lietām par emitentu pārkāpumiem attiecībā uz regulētās informācijas atklāšanu lēmumi 2019. gadā vēl netika pieņemti.

Attiecībā uz emitentu sagatavotās finanšu informācijas (pārskatu) atbilstību pārskatu sagatavošanas prasībām tika veiktas neklātienes padziļinātās pārbaudes. Būtiski trūkumi vai pārkāpumi saistībā ar pārskatu sagatavošanas prasībām netika identificēti. Par atsevišķiem finanšu pārskatiem tika veikta sarakste ar individuāliem emitentiem un to revidentiem. Atsevišķos gadījumos tika lūgts konstatētās nepilnības novērst turpmākajos finanšu pārskatos.

Lai veicinātu gan ieguldītāju interešu aizsardzību, gan arī tādu tirgus dalībnieku, kuru pienākums ir atklāt ieguldītājiem būtisku informāciju, rīcību atbilstoši tiesību normām, FKTK tāpat kā iepriekšējos gados arī 2019. gadā turpināja iesāktu praksi nodrošināt informatīvus pasākumus (semināri un informatīvas vēstules), emitentus gan informējot par jaunu prasību stāšanos spēkā, gan skaidrojot atsevišķu tiesību aktu prasību piemērošanu, gan vērojot emitentu uzmanību uz biežāk sastopamajām nepilnībām. Piemēram, notika seminārs par pilnīgi jaunajām prasībām, kuras saistītas ar akcionāru tiesību aizsardzību un emitentu rīcību, ievērojot labas korporatīvās pārvaldības principu.

Par atsevišķiem jautājumiem, kuri skar ieguldītāju tiesības uz savlaicīgas, visaptverošas un ieguldītājiem pietiekamas informācijas sniegšanu, attiecībā uz vairākiem emitentiem FKTK rīkojās, lai tiktu precizēts emitenta paziņojums par tā korporatīvo pārvaldību, kā arī vēl pirms korporatīvās pārvaldības paziņojuma publicēšanas aicināja atsevišķus emitentus, sniedzot informāciju par savu korporatīvo pārvaldību, skaidrot ieguldītājiem apstākļus, kādēļ notika atkāpe no attiecīgā korporatīvās pārvaldības principa.

DAUDZPUSĒJĀ TIRDZniecības sistēmā TIRGOTIE VĒRTSPAPĪRI

Daudzpusējās tirdzniecības sistēmas *First North Latvia* akciju sarakstā 2019. gada beigās bija iekļautas tirdzniecībai trīs akciju sabiedrību akcijas, un *First North Latvia* parāda vērtspapīru sarakstā bija iekļautas divu emitentu obligācijas.

Alternatīvajam tirgum nav ES regulētā vērts-

papīru tirgus statusa. *First North Latvia* tirgū iekļautajiem uzņēmumiem ir saistoši *First North Latvia* noteikumi, un uz tiem nav attiecināmas regulētajā tirgū iekļautajiem uzņēmumiem tiesību aktos noteiktās prasības (tostarp prasības par regulētās informācijas atklāšanu), kas parasti ir stingrākas.

FINANŠU INSTRUMENTU TIRDZniecība (REGULĒTAJĀ UN ALTERNATĪVAJĀ TIRGŪ) UN IEGULDĪTĀJU DARBĪBAS UZRAUDZĪBA

Latvijas regulētajā tirgū (Biržā) 2019. gadā bija vērojama tirdzniecības aktivitātes palielināšanās darījumos ar akcijām. Kopējais darījumu skaits akciju tirgū 2019. gadā, salīdzinot ar 2018. gadu, pieauga par 25.4%, savukārt kopējais apgrozījums akciju tirgū 2019. gadā sasniedza 24.1 milj. eiro, palielinoties par 72.3% salīdzinājumā ar 2018. gadu. 2019. gadā Biržā tika veikti lielāka apjoma darījumi, vidējai darījuma summai pieaugot par 37.5% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Biržas akciju tirgus kapitalizācija 2019. gada beigās bija 810.6 milj. eiro, uzrādot 9.9% pieaugumu salīdzinājumā ar 2018. gada beigām. Kapitalizācijas palielināšanos ietekmēja kotēto uzņēmumu akciju cenu pieaugums – Biržas indekss OMXR gada laikā palielinājās par 11.5% līdz 1 036.15 punktiem.

Tirdzniecības aktivitāte *First North Latvia* 2019. gadā samazinājās, ieguldītājiem mazāk veicot darījumus ar AS "MADARA Cosmetics" akcijām. 2019. gadā *First North Latvia* veikto darījumu skaits saruka par 20.1%, savukārt kopējais akciju apgrozījums bija tikai par 734 tūkst. eiro, uzrādot 87.4% lielu kritumu salīdzinājumā ar 2018. gada apgrozījumu.

FKTK pastāvīgi veica uzraudzību, sekojot līdzi akcionāru un obligacionāru veiktajiem darījumiem, un analizēja Biržā, kā arī *First North Latvia* iesniegtos uzdevumus un veiktos darījumus. FKTK uzdevums ir uzraudzīt finanšu instrumentu tirdzniecību ar mērķi identificēt un novērst tirgus manipulācijas un iekšējās informācijas izmantošanu, tādējādi sekmējot finanšu instrumentu tirgus stabilitāti un tā darbības caurskatāmību. FKTK 2019. gadā saņēma un izanalizēja arī 26 ziņojumus no tirgus dalībniekiem par aizdomīgiem darījumiem ar finanšu instrumentiem. Padziļinātas pārbaudes par aizdomīgiem darījumiem tika veiktas septiņos gadījumos. Administratīvās sankcijas par tirgus manipulācijām vai iekšējās informācijas izmantošanu 2019. gadā netika piemērotas. Atsevišķos gadījumos FKTK veica korektīvos pasākumus, nosūtot aizrādījuma vēstules un

ieguldītājam norādot, ka tā veiktajos darījumos saskatāmas tirgus manipulāciju pazīmes, un pieprasīja nekavējoties pārtraukt rīcību, kas var maldināt citus ieguldītājus par akciju cenu, pieprasījumu un piedāvājumu. 2019. gadā tika sākota viena pārbaude par iespējamu iekšējās informācijas izmantošanu darījumos ar akcijām, bet līdz gada beigām pārbaude vēl nebija pabeigta.

FKTK arī regulāri uzraudzīja, vai ieguldītāji ir rīkojušies, lai tiek atklāta informācija par izmaiņām nozīmīgā līdzdalībā, kā arī vai personas, kuras saskaņā ar Regulas Nr. 596/2014 prasībām ir uzskatāmas par pārvaldītājiem vai ar tiem cieši saistītām personām, atbilstoši Regulas Nr. 596/2014 prasībām ir paziņojušas par saviem veiktajiem darījumiem ar emitenta vērtspapīriem.

Savukārt apstākļos, kad tika sasniegts tāds līdzdalības sliekšnis, kas rada pienākumu izteikt obligāto akciju atpirkšanas piedāvājumu, FKTK veica pasākumus, lai persona izteiktu citiem akcionāriem adresētu obligāto akciju atpirkšanas piedāvājumu.

Sekojojot minēto prasību izpildei, FKTK vairākos gadījumos veica saraksti ar personām, lai tiktu iesniegti saskaņā ar tiesību aktiem sniedzamie paziņojumi un, ja iesniegtie un publiskotie paziņojumi nebija sagatavoti korekti, lai tie tiktu precizēti, tādējādi nodrošinot pilnīgas un precīzas informācijas pieejamību citiem finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem. Vienai personai tika nosūtīta aizrādījuma vēstule saistībā ar termiņa neievērošanu attiecībā uz saskaņā ar Regulu Nr. 596/2014 sniegto paziņojumu. Vairākām personām, kuras nebija rīkojušās atbilstoši prasībām, lai tiktu paziņota informācija par nozīmīgu līdzdalību, tika nosūtītas aizrādījuma vēstules (kopskaitā sešas), vienā no gadījumiem aizrādījuma vēstulē arī norādot personas pārkāpumu attiecībā uz Regulas Nr. 596/2014 prasību neievērošanu.

Saistībā ar obligātā akciju atpirkšanas piedāvājuma izteikšanu FKTK tās sāktajās divās administratīvajās lietās ir noslēgusi administratīvos līgumus – vienā no FKTK sāktajām administratīvajām lietām, noslēdzot administratīvo līgumu, tika piemērota soda nauda 10 800 eiro apmērā, bet otrā no lietām tika piemērota soda nauda 131 250 eiro apmērā, kuru maksā divas personas – abas vienādās daļās.

ATBILSTĪBAS UZRAUDZĪBA

NILLTPFN jomā 2019. gadā aktīvi tika turpināts iepriekšējos gados sāktais darbs gan norma-

tīvās bāzes, gan banku un nebanku finanšu institūciju NILLTPFN atbilstības uzraudzības procesu pilnveidošanai, kā arī FKTK veiktās NILLTPFN uzraudzības funkcijas stiprināšanai.

Lai nodrošinātu Direktīvas 2018/843, ar ko groza Direktīvu 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES, (AML V direktīva) prasību pārņemšanu, novērstu *Moneyval* ziņojumā par Latvijas NILLTPFN sistēmas efektivitāti konstatētās NILLTPFN likuma nepilnības, kā arī īstenotu Ministru kabineta apstiprinātajā "Pasākumu plānā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim" noteiktos sasniedzamos apakšmērķus, FKTK piedalījās NILLTPFN likuma grozījumu izstrādē.

Ar minētajiem grozījumiem tika papildināts likuma subjektu loks, kā arī noteikts NILLTPFN likuma subjektu pienākums izvērtēt iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitāti, attiecīgi dokumentējot šo izvērtējumu, noteiktas prasības augstākās vadības loceklim un par NILLTPFN likuma prasību izpildi atbildīgajam darbiniekam un pretendenta atbilstības izvērtēšanas kārtība, noteikts likuma subjekta pienākums veikt klienta izpēti, ja darījumā tiek izmantota virtuālā valūta, noteikts aizliegums kredītiestādēm un finanšu iestādēm uzturēt anonīmus individuālos seifus. Tika noteikts, ka gadījumos, kuros ir izmantoti visi iespējamie noskaidrošanas līdzekļi un nav iespējams noskaidrot nevienu fizisko personu – patieso labuma guvēju un attiecīgajā brīdī augstākās pārvaldības institūcijas amatu juridiskajā personā vai veidojumā ieņemt maksātnespējas administrators, par patieso labuma guvēju var tikt uzskatīts maksātnespējas administrators. Papildus ar grozījumiem tika mainīta Finanšu izlūkošanas dienestam sniedzamo ziņojumu iesniegšanas kārtība, atsakoties no nepareiza darījuma jēdziena un paredzot ziņojumu iesniegšanu tikai par aizdomīgiem darījumiem un vienlaikus paredzot pienākumu likuma subjektiem iesniegt citu informāciju, proti, informāciju par sliekšņa deklarācijām. Tika noteikts, ka Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs turpmāk NILLTPFN likumā noteikto pienākumu izpildei ierakstus un ziņas par dalībniekiem un patiesajiem labuma guvējiem sniegs bezmaksas tiešsaistes formā, kā arī paredzēts, ka Valsts ieņēmumu dienests izstrādās un uzturēs informatīvo sistēmu, kas nodrošinās piekļuvi informācijai par Latvijas Republikas politiski nozīmī-

gām personām un to ģimenes locekļiem, tāpat tika noteiktas prasības darījuma attiecībām ar klientu no augsta riska trešās valsts, kā arī likumā tika veikta virkne citu grozījumu.

Ņemot vērā NILLTPFN likumā noteikto deleģējumu, FKTK izdeva "Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliskā riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvos noteikumus", kas ir saistoši kredītiestādēm, maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm, privātajiem pensiju fondiem, ieguldījumu brokeru sabiedrībām, ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām, alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem, apdrošināšanas sabiedrībām, ciktāl tās sniedz dzīvības apdrošināšanas vai citus ar līdzekļu uzkrāšanu saistītus apdrošināšanas pakalpojumus, apdrošināšanas starpniekiem, ciktāl tie sniedz dzīvības apdrošināšanas vai citus ar līdzekļu uzkrāšanu saistītus apdrošināšanas pakalpojumus, pārāpdrošināšanas sabiedrībām un visu šo subjektu dalībvalstu un trešo valstu filiālēm Latvijas Republikā, kā arī krājaizdevu sabiedrībām. Noteikumi tika izdoti, ņemot vērā Eiropas Banku iestādes 04.01.2018. izdotās "Kopīgās pamatnostādnes saskaņā ar Direktīvas (ES) 2015/849 17. pantu un 18. panta 4. punktu par vienkāršotu un pastiprinātu klienta uzticamības pārbaudi un faktoriem, kas kredītiestādēm un finanšu iestādēm ir jāņem vērā, novērtējot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas risku, kurš saistīts ar darījumu attiecībām un gadījuma rakstura darījumiem". Noteikumi nosaka riska faktoros, kuriem iestāde piešķir noteiktu punktu skaitu. Minētie riska faktori sadalīti divās grupās – riska faktori, kuru iestāšanās gadījumā iestāde pastāvīgi veic klienta padziļināto izpēti, un riska faktori, kuru iestāšanās gadījumā iestāde veic vienu vai vairākus padziļinātās izpētes pasākumus apmērā, kas nodrošina attiecīgā riska faktora izpēti. Tāpat noteikumos noteikti risku pazeminošie faktori, kurus iestāde var piemērot, veicot klienta riska skaitlisko novērtējumu (*scoring*). Noteikumi paredz metodoloģijas izstrādi klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēmai, nodrošinot, ka klienta riska skaitliskā novērtējuma sistēma atbilstoši un efektīvi skaitliskā izteiksmē atspoguļo katram klientam piemītošo kopējo risku. Salīdzinājumā ar iepriekšējo regulējumu noteikumi paredz tiesības pagarināt padziļinātās izpētes termiņu un nosaka iestādes rīcību šādos gadījumos. Tāpat noteikumi paredz padziļinātās izpētes pasākumu veidus un saturu, kā arī precizē pastiprinātās uzraudzības ietvaros nosakāmos ierobežojumus.

Papildus FKTK 2019. gadā izdeva "Noziedzī-

gi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas neatkarīga izvērtējuma veikšanas normatīvos noteikumus”, kas ir saistoši kredītiestādēm, licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm un dalībvalstu un trešo valstu kredītiestāžu un licencētu maksājumu un elektroniskās naudas iestāžu filiālēm Latvijas Republikā un nosaka iestādes NILLTPFN iekšējās kontroles sistēmas neatkarīga izvērtējuma veikšanas regularitāti, tvērumu un kārtību. FKTK izdeva arī “Līdzekļu pārvedumiem pievienojamās informācijas normatīvos noteikumus”, kas nosaka minimālos pasākumus, kas jāveic, lai nodrošinātu 20.05.2015. Regulas (ES) Nr. 2015/847 par līdzekļu pārvedumiem pievienoto informāciju un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1781/2006 prasību izpildi un mazinātu ar līdzekļu pārvedumiem saistīto NILLTPF risku.

Nemot vērā Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā noteikto deleģējumu, FKTK 2019. gadā izdeva “Sankciju riska pārvaldīšanas normatīvos noteikumus”, kas ir saistoši kredītiestādēm, maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm, privātajiem pensiju fondiem, ieguldījumu brokeru sabiedrībām, ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām, alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem, apdrošināšanas sabiedrībām, ciktāl tās veic dzīvības apdrošināšanas vai citas ar līdzekļu uzkrāšanu saistītas apdrošināšanas darbības, apdrošināšanas starpniekiem, ciktāl tie sniedz dzīvības apdrošināšanas vai citus ar līdzekļu uzkrāšanu saistītus apdrošināšanas pakalpojumus, pārastrošināšanas sabiedrībām un šādu citās dalībvalstīs un trešajās valstīs reģistrētu subjektu filiālēm Latvijas Republikā, kā arī krājaizdevu sabiedrībām. Minētie noteikumi nosaka minimālās prasības attiecībā uz sankciju riska novērtējuma veikšanu un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidi un kontroli, apstākļus, ko iestāde ņem vērā, veicot sankciju riska novērtējumu, nosakot ES vai Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalstis, kuru noteiktās sankcijas būtiski ietekmē iestādes vai finanšu un kapitāla tirgus intereses, kā arī prasības attiecībā uz finanšu ierobežojumu piemērošanu, ja šie ierobežojumi izriet no tādām ES vai Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalstis noteiktajām sankcijām, kuru ievērošana būtiski ietekmē iestādes vai finanšu un kapitāla tirgus intereses. 2019. gadā minētie noteikumi tika papildināti, tai skaitā noteikumos tika paredzēti izņēmumi, uz kuriem finanšu ierobežojumi nav attiecināmi, tas ir, ja persona, attiecībā uz kuru noteikti finanšu ierobežojumi, ir saistīta ar ES vai EEZ dalībval-

sti un izņēmums nepieciešams, lai nodrošinātu personas, attiecībā uz kuru noteikti finanšu ierobežojumi, pamatvajadzību vai pamata saimnieciskās darbības izdevumu segšanu. Lai piemērotu izņēmumus, iestādei nepieciešams sākotnēji izvērtēt, vai finanšu darījums atbilst izņēmumā noteiktajam ietvaram, un tad vērsties FKTK, lai saņemtu saskaņojumu. FKTK nosaka limitu pamatvajadzībām un pamata saimnieciskajai darbībai nepieciešamo izdevumu segšanai.

Vienlaikus FKTK turpināja savu regulāro uzraudzību NILLTPFN jomā, kā rezultātā 2019. gadā četrām kredītiestādēm tika piemērota soda nauda par NILLTPFN likuma prasību neievērošanu kopumā 5 398 039 eiro apmērā, tika noteikti darbību ierobežojoši pasākumi, kā arī virkne pienākumu, kas veicami, lai sakārtotu un pilnveidotu banku iekšējās kontroles sistēmu. FKTK veica šo pienākumu izpildes uzraudzību. Papildus vienā gadījumā valdes loceklis, kurš pārrauga NILLTPFN jomu, tika izteikts brīdinājums. 2019. gadā tika palielināts klātienes pārbažu skaits bankās par 20%, salīdzinot ar 2018. gadu, kā arī tika palielināts FKTK darbinieku skaits atbilstības kontroles jomā.

Vienai bankai FKTK pieņēma lēmumu par tās darbībā konstatētajiem Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma un FKTK “Sankciju riska pārvaldīšanas normatīvo noteikumu” prasību pārkāpumiem nepiemērot soda naudu, bet gan publiski paziņot par tās pārkāpumiem, norādot pārkāpuma būtību.

FKTK turpināja regulāro uzraudzību NILLTPFN jomā arī nebanku sektorā, kā rezultātā 2019. gadā vienai maksājumu iestādei un vienai ieguldījumu pārvaldes sabiedrībai tika piemērota soda nauda par NILLTPFN likuma un ar to saistīto normatīvo aktu prasību neievērošanu kopumā 18 188 eiro apmērā, kā arī minētajai ieguldījumu pārvaldes sabiedrībai tika noteikta virkne tiesisko pienākumu tās iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitātes uzlabošanai. FKTK veica šo pienākumu izpildes uzraudzību. Papildus minētās maksājumu iestādes par NILLTPFN atbildīgajām personām tika izteikts brīdinājums par pieļautajiem pārkāpumiem, savukārt pati iestāde pieņēma lēmumu atteikties no reģistrētas maksājumu iestādes statusa. Tāpat FKTK turpināja veikt potenciālo tirgus dalībnieku izveidoto iekšējās kontroles sistēmu izvērtēšanu licencēšanas un reģistrācijas procesa ietvaros, kā arī stiprināja ārvalstu maksājumu pakalpojumu sniedzēju, kas veic darbību Latvijā uzņēmējdarbības brīvības ietvaros, uzraudzību NILLTPFN jomā, t.sk. sadarbojās ar ārvalstu uzraudzības un kontroles

institūcijām, kuras attiecīgajā valstī pilda līdzvērtīgas funkcijas, ar mērķi samazināt NILLTPF iespējas, sniedzot finanšu pakalpojumus. FKTK īstenoto uzraudzības pasākumu rezultātā, tai skaitā ar 2018. gadā pieņemto tiesību aktu grozījumiem mainot licencēšanas režīmu maksājumu iestādēm un elektroniskās naudas iestādēm, kas noteica stingrākus kritērijus iestādēm, kuras tiesīgas strādāt reģistrētas iestādes statusā, 2019. gadā maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu skaits attiecīgi samazinājās par 33.3% un 38.5%, salīdzinot ar 2018. gadu, t.sk. darbību izbeidza tādas iestādes, kuru darbībai un klientu lokam piemita paaugstināts NILLTPF risks.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumos 2019. gadā FKTK pārstāvji piedalījās *Moneyval* darbā, kā arī piedalījās Ministru kabineta apstiprinātajā "Pasākumu plānā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31. decembrim" noteikto uzdevumu izpildē. Papildus FKTK pārstāvis ir iekļauts Stratēģiskas nozīmes preču kontroles komitejas, kas darbojas Ārlietu ministrijas ietvaros, sastāvā un 2019. gadā piedalījās šīs komitejas sēdēs. 2019. gadā tika izveidota Sankciju koordinācijas padome un šīs padomes ietvaros – Sankciju operatīvās reaģēšanas grupa. Minētās padomes mērķis ir koordinēt to kompetento institūciju darbību, kuras ir atbildīgas par starptautisko vai nacionālo sankciju izpildi, tās uzraudzību vai kontroli, un veicināt vienotu pieeju normatīvo aktu piemērošanā starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju jomā. Gan Sankciju koordinācijas padomē, gan Sankciju operatīvās reaģēšanas grupā piedalās arī FKTK pārstāvis.

Saskaņā ar FKTK neparastu un aizdomīgu finanšu darījumu reģistru Finanšu izlūkošanas dienestam 2019. gadā tika nosūtīti 22 ziņojumi.

FINANŠU PAKALPOJUMU UN INFORMĀCIJAS SISTĒMU DROŠĪBA

2019. gadā FKTK veica informācijas sistēmu klātienēs pārbaudes trīs bankās, divās apdrošināšanas sabiedrībās, vienā centrālajā vērtspapīru depozitārijā, kā arī trīs krājaizdevu sabiedrībās, vienā maksājumu iestādē un vienā elektroniskās naudas iestādē. Būtiska uzmanība tika pievērsta iestāžu spējai nodrošināt to darbības nepārtrauktību un kiberdrošībai jeb noturībai pret ārējiem uzbrukumiem.

Būtisks darbs tika ieguldīts tirgus dalībnieku jaunu pakalpojumu pieteikumu un jaunu tirgus dalībnieku pieteikumu reģistrācijā un licencēšanā, vērtējot atbilstību informācijas sistēmu normatīvo noteikumu prasībām un sniedzot konsultācijas saistībā ar prasību piemērošanu.

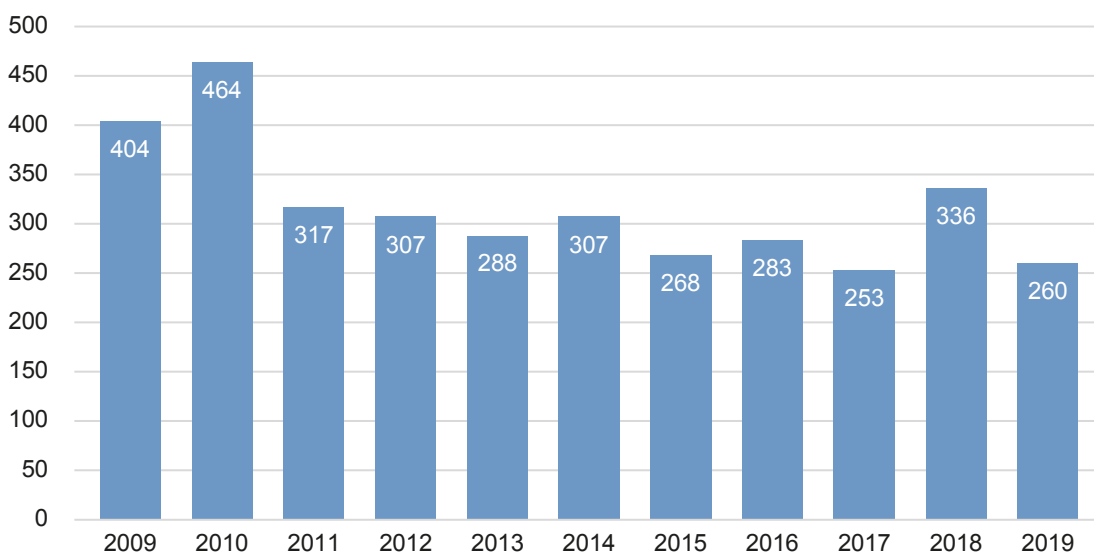
Tāpat turpinājās darbs ar tirgus dalībniekiem konsultāciju veidā par MPENL prasību maksājumu pakalpojumu sniedzējiem nodrošināt risinājumus, lai klienti, izmantojot trešo pušu pakalpojumu sniedzējus, varētu iniciēt maksājumus no saviem kontiem un analizēt kontu izrakstus.

KLIENTU SŪDZĪBU PAR TIRGUS DALĪBNIEKU DARBĪBU IZSKATĪŠANA

Viena no FKTK veiktās finanšu tirgus dalībnieku uzraudzības sastāvdaļām arī 2019. gadā bija tirgus dalībnieku klientu tiesību aizsardzība un sūdzību par tirgus dalībnieku darbību izskatīšana.

2019. gadā FKTK saņēma un izskatīja 260 sūdzības par finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku rīcību – 213 sūdzības par kredītiestādēm, 27 par apdrošināšanas sabiedrībām, 10 par maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm, savukārt septiņas par tirgus dalībniekiem, kas sniedz ieguldījumu pakalpojumus, trīs par pensiju fondiem, t.sk. par valsts fondēto pensiju shēmām.

28. attēls. Saņemto sūdzību skaits

FKTK saņēma 213 kredītiestāžu klientu sūdzības par 13 kredītiestādēm, t.sk. 145 sūdzības no fiziskām personām, bet 68 sūdzības no juridiskām personām. Salīdzinot ar 2018. gadu, saņemto klientu sūdzību un iesniegumu skaits bija mazāks. Izskatot sūdzībās minēto, FKTK savas kompetences ietvaros kredītiestāžu rīcībā nekonstatēja Kredītiestāžu likuma un tam pakārtoto normatīvo aktu pārkāpumus, bet sūdzībās sniegto informāciju izmanto uzraudzības vajadzībām. Izskatot piecās sūdzībās minēto, tika konstatēti trūkumi kredītiestāžu operacionālā riska pārvaldīšanā.

2019. gadā FKTK saņēma 27 klientu sūdzības par 11 apdrošinātājiem, t.sk. 17 sūdzības no fiziskām personām un 10 sūdzības no juridiskām personām. Arī šajā segmentā FKTK saņemto klientu sūdzību un iesniegumu skaits, salīdzinot ar 2018. gadu, bija mazāks. Nevienā no sūdzībās minētajiem gadījumiem FKTK nekonstatēja normatīvo aktu prasību pārkāpumus, par kuriem būtu piemērojamas Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likumā paredzētās sankcijas. 22 gadījumos klienta un apdrošinātāja savstarpējie jautājumi bija risināmi civiltiesiskā strīdā, viens gadījums tika nosūtīts izskatīšanai Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojam, bet četros gadījumos tika sniegta pieprasītā informācija vai skaidrojums.

Pārskata periodā FKTK saņēma 10 sūdzības

(visas no fiziskām personām) par maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm, tostarp divas sūdzības par citās dalībvalstīs licencētām iestādēm, kuru izskatīšana nav FKTK kompetencē un kuras tika pārsūtītas attiecīgo valstu uzraugošajām iestādēm. Trīs sūdzības tika pārsūtītas izskatīšanai PTAC, bet viena sūdzība bija saistīta ar iespējamu maksājumu pakalpojumu sniegšanu bez atbilstošas atļaujas (licences vai reģistrācijas). Vēl viena sūdzība tika saņemta par elektroniskās naudas iestādi, kura veica pasākumus, lai novērstu sūdzībā ietvertos trūkumus attiecībā uz iestādes rīcību. Viena sūdzība par maksājumu iestādi ir izskatīšanas procesā, bet divas sūdzības atzītas par nepamatotām.

Tāpat 2019. gadā FKTK saņēma un izskatīja četras sūdzības par emitentiem, trīs sūdzības par ieguldītāju rīcību, kā arī divas sūdzības par ieguldījumu brokeru sabiedrību darbību.

2019. gadā FKTK saņēma trīs sūdzības par ieguldījumu fondiem no ieguldījumu fondu ieguldītājiem, kā arī divas sūdzības par VFPS darbību no VFPS ieguldījumu plānu dalībniekiem. Viens pensiju plāna dalībnieks iesniedza iesniegumu par privāto pensiju fondu darbību, kurā jautāja par pensiju fonda darbības normatīvo ietvaru. Nevienā no gadījumiem FKTK nekonstatēja pārkāpumus, par kuriem būtu jāpieņem normatīvajos aktos noteiktās sankcijas.

FKTK SAŅEMTIE TRAUKSMES CĒLĒJU ZIŅOJUMI

Trauksmes cēlējs ziņojumu par iespējamam vai faktiskiem pārkāpumiem var iesniegt FKTK atbilstoši Trauksmes celšanas likuma (likums stājās spēkā 10.05.2019.) un FKTK "Normatīvo noteikumu par kārtību, kādā persona iesniedz un Finanšu un kapitāla tirgus komisija izskata ziņojumu par finanšu un kapitāla tirgu regulējošo normatīvo aktu iespējamam vai faktiskiem pārkāpumiem" (apstiprināti 17.08.2016.) prasībām. Būtiskākā atšķirība starp šiem diviem dažādas hierarhijas normatīvajiem aktiem ir tā, ka Trauksmes celšanas likums uzliek pienākumu izveidot trauksmes celšanas sistēmu ikvienā publiskas personas institūcijā, t.sk. FKTK, tādējādi aptverot plašu iespējamo pārkāpumu loku, t.sk. pārkāpumus finanšu un kapitāla tirgus sektorā, par kuriem persona var ziņot, un personai, kura sniedz informāciju saskaņā ar Trauksmes celšanas likumu, savs iesniegums ir jānoformē tā, lai tam būtu juridisks spēks. Savukārt FKTK noteikumi ir izdoti uz dažādu finanšu un kapitāla tirgus sektoru regulējošo likuma normu pamata un paredz ziņot par konkrēta veida pārkāpumiem, tādējādi izpildot ES regulējošo normatīvo aktu prasības, un pieļauj ziņot arī e-pasta vēstules formā vai pat anonīmi (t.i., nav prasības par iesnieguma obligātu noformēšanu atbilstoši dokumentu sagatavošanas nosacījumiem).

Trauksmes celšanas likuma izstrādes laikā un līdz ar tā spēkā stāšanos 01.05.2019. Valsts kanceleja veica plašu kampaņu, informējot iedzīvotājus par trauksmes celšanas būtību un mērķi. Šajā likumā noteiktais mērķis ir ļoti līdzīgs FKTK noteikumu būtībai un mērķim. Līdz ar to parādījās interese par to, vai un kā var iesniegt ziņojumus par iespējamam pārkāpumiem, un FKTK sāka no personām saņemt ziņojumus par iespējamam vai faktiskiem pārkāpumiem.

Finanšu un kapitāla tirgus sektorā personas var sniegt ziņojumus par dažāda rakstura pārkāpumiem, piemēram, gan par FKTK licencētu tirgus dalībnieku, gan nelicencētu subjektu darbību, un var tikt ziņots gan par pārkāpumiem,

kuru izdarīšanas rezultātā ir pārkāpti ārējie tiesību akti (piemēram, likums), gan pārkāpumiem, kuri norāda uz trūkumiem licencēta tirgus dalībnieka iekšējās kontroles sistēmā.

Atbilstoši Trauksmes celšanas likuma prasībām FKTK 2019. gadā (kopš likums ir spēkā) tika saņemti četri iesniegumi (pirmreizēji no iesniedzēja – divi iesniegumi, no Valsts kanceles kā kontaktpunkta pārsūtīts viens un no citas kompetentās institūcijas – viens iesniegums), kas iesniedzēju ieskatā bija par iespējamam vai faktiskiem pārkāpumiem finanšu un kapitāla tirgus sektorā. Divos gadījumos iesniegumus, kas bija noformēti kā trauksmes cēlēja ziņojumi, FKTK sākotnēji atzina par trauksmes cēlēja ziņojumiem (tātad, ziņojums bija par tādu interešu aizskārumu, kas skar visas sabiedrības, ne tikai konkrēta indivīda intereses), taču izskatīšanas gaitā tika nolemts, ka tie atbilstoši kompetencei pārsūtāmi izskatīšanai citai institūcijai. Savukārt pārējos divos gadījumos iesniegumi netika atzīti par trauksmes cēlēja ziņojumiem, jo tajos izklāstītais neatbilda trauksmes celšanas būtībai. Tomēr vienā gadījumā, kaut arī iesniegums netika atzīts par trauksmes cēlēja ziņojumu, tika secināts, ka iesniedzējs norāda uz būtisku un praksē pastāvošu problēmu, un FKTK nosūtīja citai institūcijai vēstuli ar aicinājumu izvērtēt, vai ir nepieciešams normatīvajos aktos veikt izmaiņas, lai uzlabotu situāciju konkrētajā jautājumā.

Atbilstoši FKTK noteikumu prasībām FKTK 2019. gadā tika saņemti divi trauksmes celšanas ziņojumi. Vienā gadījumā ziņojums tiek izmantots FKTK veiktās uzraudzības vajadzībām, bet otrā gadījumā, izskatīšanas gaitā iegūstot papildu informāciju, tika nolemts atbilstoši kompetencei to pārsūtīt citai institūcijai.

Savukārt četros gadījumos tika saņemti ziņojumi, kas nebija atbilstoši ne Trauksmes celšanas likumam, ne FKTK noteikumiem, un tie tika reģistrēti īpašā FKTK noteiktā kārtībā, lai aizsargātu informācijas iesniedzēju un tā iesniegto informāciju. Kaut arī ziņojumi neatbilda nosacījumiem, lai tos uzskatītu par trauksmes cēlēja ziņojumiem, saistībā ar tiem tika veikta papildu informācijas pārbaude.

LICENCĒŠANA

2019. gadā bija vērojamas nelielas dalībnieku skaita izmaiņas vairākos finanšu sektoros. Gada sākumā pēc reorganizācijas pabeigšanas darbu sāka Luminor Bank AS Latvijas filiāle. Savukārt darbību pārtrauca Scania Finans Aktiebolag Latvijas filiāle. Tāpat 2019. gada septembrī tiesa pasludināja AS “PNB Banka” maksātnespēju.

Maksājumu iestāžu segmentā reģistrācija tika anulēta sešām sabiedrībām. Anulēta reģistrācija tika arī četrām elektroniskās naudas iestādēm, kā arī licence SIA “Qivi Wallet Europa” un SIA “Ducascopy Payments”. Minētās izmaiņas daļēji saistītas ar izmaiņām maksājumu pakalpojumu jomas regulējumā, kas, sākot ar 2019. gadu, noteica virkni pakalpojumu, kuru sniegšanai vairs nav nepieciešama maksājumu iestādes darbības atļauja, jo tika

paredzēts izņēmums, kad šāda reģistrācija vai licence nav nepieciešama, kā arī tika sašaurināti un darbībai nacionālajā līmenī piemēroti kritēriji, kādos gadījumos komersants var darboties tikai reģistrācijas ietvaros vai attiecīgi saņemot licenci. Vienlaikus licence maksājumu iestādes darbībai tika izsniegta VAS “Latvijas Pasts”.

Tika anulēta licence arī divām ieguldījumu brokeru sabiedrībām – AS “Alpari Europe IBS” un ABLV Capital Markets, IBAS.

Būtiskas izmaiņas skāra apdrošināšanas starpnieku jomu. Līdz ar Apdrošināšanas un pār-apdrošināšanas izplatīšanas likuma stāšanos spēkā apdrošināšanas aģentu reģistra uzturēšanu turpmāk veic apdrošināšanas komersants vai ārvalsts apdrošinātāja filiāle, nevis FKTK.

1. tabula. 2019. gadā notikušās izmaiņas licencēto tirgus dalībnieku skaitā

	2019. gada sākums	2019. gada beigas	2019. gadā jauni tirgus dalībnieki
Bankas	14	14	0
ES dalībvalstu banku filiāles	5	5 (-1 filiāle un +1 filiāle)	0 ⁵
Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības	34	35 (+1 sabiedrība)	+1 ⁶
Banku pakalpojumu sniedzēji no EEZ	358	375 (-12 bankas)	+29
Apdrošināšanas sabiedrības	6	6	0
ES dalībvalstu apdrošinātāju filiāles	11	12	+1 ⁷
Apdrošināšanas pakalpojumu sniedzēji no EEZ	546	551 (-31 sabiedrība)	+36
Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības	12	11 (-1 sabiedrība)	0
Ieguldījumu pārvaldes pakalpojumu sniedzēji no EEZ	29	30	+1
Ieguldījumu brokeru sabiedrības	5	3 (-2 sabiedrības)	0 ⁸
ES dalībvalstu ieguldījumu brokeru sabiedrības	1	1	0
Ieguldījumu brokeru pakalpojumu sniedzēji no EEZ	2 115	2 213 (-12 sabiedrības)	+110
Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju piesaistītie aģenti no EEZ	37	37 (-3 sabiedrības)	+3
Privātie pensiju fondi	6	6	0
Apdrošināšanas brokeru sabiedrības	72	72 (-3 sabiedrības)	+3 ⁹

⁵ ES dalībvalstu banku filiāles

02.01.2019. darbību pēc reorganizācijas Latvijā sāka Luminor Bank AS Latvijas filiāle. Scania Finans Aktiebolag Latvijas filiāle pārtrauca darbību Latvijā no 08.11.2019. saistībā ar bankas licences anulēšanu.

⁶ Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības

16.01.2019. izsniegta licence kooperatīvajai krājaizdevu sabiedrībai "Ziemeļvidzeme".

⁷ ES dalībvalstu apdrošinātāju filiāles

08.01.2019. darbību Latvijā sāka Telia Forsakring AB filiāle Latvijā.

⁸ Ieguldījumu brokeru sabiedrības08.01.2019. anulēta AS "Alpari Europe IBS" licence.
28.05.2019. anulēta ABLV Capital Markets, IBAS licence.⁹ Apdrošināšanas brokeriAnulēts ieraksts reģistrā par SIA "PROVECTUS", SIA Prima broker, SIA "CO Brokers".
Reģistrēti: SIA "BSAFE", SIA "BA ROOT", SIA Prima broker.

	2019. gada sākums	2019. gada beigas	2019. gadā jauni tirgus dalībnieki
Apdrošināšanas aģenti	*10		
Maksājumu pakalpojumu sniedzēji no EEZ	384	451 (-11 sabiedrības)	+78
Maksājumu iestādes (reģistrētās)	12	6 (-6 sabiedrības)	0 ¹¹
Maksājumu iestādes (licencētās)	3	4 (+1 sabiedrība)	1 ¹²
Elektroniskās naudas iestādes (reģistrētās)	10	7 (-3 sabiedrības)	0 ¹³
Elektroniskās naudas iestādes (licencētās)	3	1 (-2 sabiedrības)	0 ¹⁴
Elektroniskās naudas iestādes no EEZ	241	240 (-1 sabiedrība)	+47
Licencēti alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki	7	7 (-1 sabiedrība)	+1 ¹⁵
Reģistrēti alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki	14	13 (-2 sabiedrības)	+1 ¹⁶

¹⁰ Apdrošināšanas aģenti

Saskaņā ar Apdrošināšanas un pārprodrošināšanas izplatīšanas likuma (stājās spēkā 23.05.2019.) pārejas noteikumu 5. punktu apdrošināšanas aģents, kurš līdz minētā likuma spēkā stāšanās dienai bija reģistrēts FKTK uzturētajā apdrošināšanas un pārprodrošināšanas starpnieku reģistrā kā apdrošināšanas aģents, reģistrējās apdrošināšanas komersanta vai ārvalsts apdrošinātāja filiāles uzturētajā apdrošināšanas aģentu reģistrā kā apdrošināšanas aģents vai izbeidza apdrošināšanas izplatīšanu. Savukārt ieraksts par apdrošināšanas aģentu, kurš līdz 01.10.2019. nebija reģistrējies apdrošināšanas komersanta vai ārvalsts apdrošinātāja filiāles uzturētajā apdrošināšanas aģentu reģistrā, FKTK uzturētajā apdrošināšanas un pārprodrošināšanas starpnieku reģistrā tika anulēts.

¹¹ Maksājumu iestādes (reģistrētas)

2019. gadā anulēti ieraksti maksājumu iestāžu reģistrā par SIA "BITE Latvija", GPN DATA LATVIA, SIA, SIA "WOT", SIA "Complete Payment Systems", SIA "Money Express", SIA "Digital Retail".

¹² Maksājumu iestādes (licencētas)

2019. gadā izsniegta maksājumu iestādes licence VAS "Latvijas Pasts".

¹³ Elektroniskās naudas iestādes (reģistrētas)

2019. gadā anulēti ieraksti elektroniskās naudas iestāžu reģistrā par SIA "HappyCard", SIA "LRG Service", "Latvijas Mobilais Telefons" SIA.

¹⁴ Elektroniskās naudas iestādes (licencētas)

2019. gadā anulētas elektroniskās naudas iestādes licences SIA "QIWI Wallet Europa", SIA "Ducascopy Payments".

¹⁵ Licencēti alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki

04.09.2019. anulēta licence Hipo Fondi aktīvu pārvalde, AS AIFP.

07.05.2019. izsniegta licence SIA SG Capital Partners AIFP.

¹⁶ Reģistrēti alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieki

07.05.2019. anulēta reģistrācija SIA SG Capital Partners AIFP.

29.10.2019. anulēta reģistrācija SIGNET ASSET MANAGEMENT LATVIA IPAS.

16.08.2019. reģistrēts alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks SIA "Mellio Asset Management AIFP".

NOREGULĒJUMA MEHĀNISMS

NOREGULĒJUMA MEHĀNISMA PRINCIPI

Atbilstoši BRRD ir izveidots viens no trim banku sistēmas stabilitātes balstiem – noregulējuma mehānisms.

Par noregulējumu atbildīgā iestāde Latvijā ir FKTK, un tā ir atbildīga par noregulējumu plānu sagatavošanu, noregulējuma darbību veikšanu jeb tādu iestāžu glābšanu, kuru noregulējums ir nepieciešams sabiedrības interesēs, vai par lēmumu noregulējumu nepieņemšanu.

Noregulējuma mehānisms attiecināms arī uz ieguldījumu brokeru sabiedrībām, kurām noteikta minimālā pašu kapitāla prasība 750 000 eiro.

Galvenie noregulējuma mehānisma mērķi ir šādi:

- noteikt vienotu pieeju un efektīvus instrumentus visā ES, lai laikus novērstu ar banku krīzēm saistītās sekas;
- aizsargāt banku finanšu stabilitāti un nodrošināt banku kritiski svarīgo funkciju nepārtrauktību;
- būtiski samazināt zaudējumu iespēju nodokļu maksātājiem, nosakot, ka izdevumus par finanšu sektoram un valsts ekonomikai svarīgas bankas glābšanu sedz bankas akcionāri un kreditori;
- izveidot efektīvu pārrobežu banku grupu noregulējuma mehānismu.

Noregulējuma iestādes loma ir proaktīva, t.i., negaidot, kad iestāsies faktiskā krīze, noregulējuma iestāde aktīvi strādā pie noregulējuma plānošanas un noregulējuma mehānismu veidošanas, lai nodrošinātu pārdomātu un tūlītēju reakciju uz krīzi un nodrošinātu finanšu sistēmas darbības nepārtrauktību un iespējamās krīzes ietekmes uz reālo ekonomiku samazināšanu.

Ņemot vērā, ka FKTK kā noregulējuma iestāde darbojas vienotā sistēmā ciešā sadarbībā ar VNV un citu dalībvalstu noregulējuma iestādēm, ir ļoti svarīgi, lai noregulējuma instrumenti un to piemērošana realizējas maksimāli harmonizētā normatīvajā ietvarā. Lai to sasniegtu, EBI un VNV vadībā FKTK kopā ar citu dalībvalstu noregulējuma iestādēm 2019. gadā turpināja pilnveidot noregulējuma politikas un procedūras. Pārskata gadā FKTK speciālisti izstrādāja iekšējās rokasgrāmatas noregulējuma instrumentu (pagaidu iestādes izveidošana un rekapitalizācijas veikšana) piemērošanai un minimālās pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasības noteikšanas metodoloģiju.

2019. gada maijā tika pieņemta Direktīva 2019/879 jeb BRRD II, ar ko groza BRRD. Izmaiņas ir tieši saistītas ar ikdienas noregulējuma darbībām un ir būtiskas noregulējuma ietvara stiprināšanai. BRRD II ieviešanas termiņš ir 2020. gada beigās, bet, ņemot vērā izmaiņu apjomu un sarežģītību, FKTK speciālisti jau 2019. gadā sāka darbu pie BRRD II ieviešanas.

VIENOTAIS NOREGULĒJUMA MEHĀNISMS

Ar 01.01.2016. pilnībā ir stājies spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par vienoto noregulējuma mehānismu.

Ņemot vērā, ka Latvija ir eirozonas valsts, tā automātiski ir VUM dalībvalsts. Lai īstenotu efektīvu un saskaņotu VUM darbību, ir izveidota VNV, kura sadarbībā ar iesaistīto ES dalībvalstu nacionālajām noregulējuma iestādēm (t.sk. FKTK) ir atbildīga par VNF līdzekļu pārvaldīšanu un izmantošanu, kā arī par noregulējuma iestādes funkciju veikšanu bankām, kas ir tiešā VNV kompetencē.

VNF uzdevums ir nodrošināt finanšu līdzekļus, kurus krīzes gadījumā var izmantot bankas noregulējuma finansēšanai. VNF tiek finansēts no dalībvalstu, tostarp Latvijas, banku iemaksām ar mērķi pakāpeniski līdz 2024. gadam sasniegt apmēru, kas veido vismaz 1% no segtajiem noguldījumiem visās bankās visās iesaistītajās dalībvalstīs.

Latvijas banku, kuras pakļautas ECB tiešai uzraudzībai VUM ietvaros, kā arī pārrobežu grupu banku noregulējuma iestādes funkcijas veic VNV, bet FKTK pārstāvji piedalās VNV īstenotajos noregulējuma procesos, VNV lēmumu sagatavošanā un īsteno VNV pieņemtos lēmumus. 2019. gadā četras Latvijas bankas un viena dalībvalsts bankas filiāle ar 81% īpatsvaru

banku kopējos aktīvos bija pakļautas tiešam VNV noregulējumam.

AS "PNB Banka" VNV tiešajā noregulējumā tika pārņemta pārskata gada aprīlī, un 15.08.2019. pēc ECB lēmuma par bankas pasludināšanu par banku finanšu grūtībās pieņemšanas VNV pieņēma lēmumu, ka noregulējuma īstenošana AS "PNB Banka" nav pamatota. Vērtējot bankas darbību un problēmas būtību, tika konstatēts, ka nav iespējams privātajā sektorā veikt pasākumus, kas var novērst bankas finanšu grūtības, banka neveic kritiskas funkcijas un bankai nav būtiskas ietekmes uz Latvijas finanšu sistēmu. Līdz ar to tika konstatēts, ka bankas noregulējums nav sabiedrības interesēs un banka jālikvidē saskaņā ar Latvijas tiesību normām.

Lēmumu pieņemšana par noregulējuma piemērošanu pārējām 10 Latvijas bankām ir FKTK kompetencē.

Lai nodrošinātu efektīvu tādu banku grupu noregulējumu, kuras veic pārrobežu darbību, ES ietvaros tiek organizētas noregulējuma kolēģijas, kuru darbībā piedalās arī FKTK eksperti.

VUM strādā jau četrus gadus, un, katru gadu uzkrājot papildu pieredzi, tiek veidota droša un visaptveroša noregulējuma īstenošanas sistēma. Pamatojoties uz iepriekšējos gados izstrādātajiem noregulējuma plāniem, pārskata gadā tika turpināts darbs pie noregulējuma plānu detalizētākas izstrādes un pilnveidošanas. 2019. gadā VNV noregulējuma politika saglabāja galveno principu "Darbojamies kopīgi", kura īstenošanā saglabājās nacionālo noregulējuma iestāžu (t.sk. FKTK) būtiska loma banku, kas ir tiešā VNV kompetencē, noregulējuma plānu sagatavošanā. 2019. gadā FKTK noregulējuma eksperti turpināja aktīvi piedalīties tiešā VNV kompetencē esošo Latvijas banku noregulējuma plānu izstrādes procesā. Pārskatot banku noregulējuma plānus, padziļināti tika vērtēti katrai bankai piemērotākie noregulējuma instrumenti un to piemērošanas operacionālie soļi. Vienlaikus pašas bankas arī tika aicinātas aktīvāk iesaistīties noregulējuma plāna izstrādē. Banku iesaiste noregulējuma plāna izstrādē ir nākamais svarīgais posms noregulējuma visaptverošās sistēmas izveidē. Noregulējuma plāna mērķis un būtība ir VNV, nacionālajai noregulējuma iestādei un noregulējamajai bankai, kas nozīmē – visām kopā, būt gatavām problēmu gadījumā ātri un efektīvi, ar minimālu ietekmi uz ekonomiku atjaunot bankas darbību, saglabājot tautsaimniecībai kritiskās funkcijas. Līdz ar to būtiski ir nodrošināt, ka bankas vadība pilnībā izprot pašas bankas

lomu noregulējuma procesā un bankā ir veikti visi nepieciešamie priekšdarbi iespējamā noregulējuma īstenošanai. Lai sasniegtu šo mērķi, pārskata gadā noregulējuma eksperti cieši sadarbojās ar banku speciālistiem, lai nodrošinātu noregulējuma plānošanai nepieciešamās informācijas saņemšanu, identificētu noregulējuma procesa šķēršļus un veiktu proaktīvus pasākumus to likvidēšanai.

Tāpat FKTK turpināja darbu pie pārējo tiešā FKTK kompetencē esošo banku noregulējuma plānu izstrādes. 2019. gadā no jauna tika izstrādāti pieci (no 10) noregulējuma plāni. Līdz ar to 2019. gada beigās noregulējuma plāni bija izstrādāti kopā deviņām bankām.

2019. gadā, atbilstoši VNV metodoloģijai izstrādājot noregulējuma plānus bankām, tika noteiktas minimālās pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasības konsolidācijas līmenī, kas ir viens no galvenajiem noregulējuma instrumentiem. FKTK tiešā kompetencē esošajām bankām pārskata gadā, pamatojoties uz FKTK minimālās pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasības noteikšanas metodoloģiju, tika noteiktas minimālās pašu kapitāla un atbilstīgo saistību prasības atbilstoši banku noregulējuma plāna stratēģijai.

KRĪZES PĀRVALDĪŠANA

Viens no FKTK būtiskiem uzdevumiem ir būt gatavai nekavējoties rīkoties atbilstoši konkrētas bankas vai finanšu sistēmas krīzes situācijai. Tādēļ FKTK arī 2019. gadā turpināja pilnveidot savus iekšējos procesus, kas nodrošina FKTK vadības un iesaistīto darbinieku proaktīvu un tūlītēju rīcību krīzes situācijā. FKTK speciālisti katru gadu rūpīgi izvērtē iepriekšējo pieredzi krīzes situāciju risināšanā un veic nepieciešamās izmaiņas iekšējos normatīvajos dokumentos, kas reglamentē krīzes situācijas novēršanas pasākumus. Šajā jomā FKTK galvenais uzdevums ir laicīgi konstatēt problēmas bankas darbībā, īstenot pasākumus, kas varētu problēmas novērst, un ar pašas bankas paredzētiem atvērējošanas pasākumiem vai ar noregulējuma instrumentiem noregulēt bankas darbību, ja tas ir sabiedrības interesēs, bet, ja tas nav iespējams, nodrošināt bankas likvidāciju un normatīvajos aktos paredzētās noguldītāju aizsardzības sistēmas iedarbināšanu.

Ņemot vērā Ziemeļvalstu banku būtisko īpatnību Latvijas finanšu sistēmā, Latvijai bija ļoti svarīgi piedalīties Ziemeļu un Baltijas valstu kopīgajās finanšu krīzes pārvarēšanas mācībās, kas notika 22.01.2019.–23.01.2019., iesaistot

31 finanšu stabilitātes iestādi no Dānijas, Īgau-nijas, Somijas, Islandes, Latvijas, Lietuvas, Norvēģijas un Zviedrijas, kā arī attiecīgo ES iestāžu pārstāvjus.

Mācību vingrinājumā tika izmantots hipotētisks krīzes scenārijs, kura īstenošanā iesaistītas fik-tīvas finanšu iestādes Baltijas un Ziemeļvalstīs, pārbaudot attiecīgo iestāžu spējas pārvarēt krī-zi un reģionālo sadarbību. Pēc šī vingrinājuma dalībnieki rūpīgi izanalizēja simulācijas rezultā-tus un, ņemot vērā gūto pieredzi, veica pasā-kumus, lai stiprinātu iesaistīto iestāžu gatavību finanšu krīžu pārvarēšanai.

Gatavojoties pārbaudījumam, Zviedrijas cen-trālās bankas (*Riksbank*) vadībā 2017. gadā Ziemeļu un Baltijas valstu pārrobežu stabilitā-tes grupas ietvaros tika izveidota darba grupa. Ziemeļu un Baltijas valstu pārrobežu stabilitā-tes grupā ietilpst astoņu Ziemeļu un Baltijas valstu finanšu ministrijas, centrālās bankas, uz-raudzības un neregulējuma iestādes. Ziemeļu un Baltijas valstis grupas ietvaros ir vienojušās regulāri rīkot krīzes simulācijas mācības.

REGULĒJOŠO PRASĪBU IETVARA IZMAIŅAS

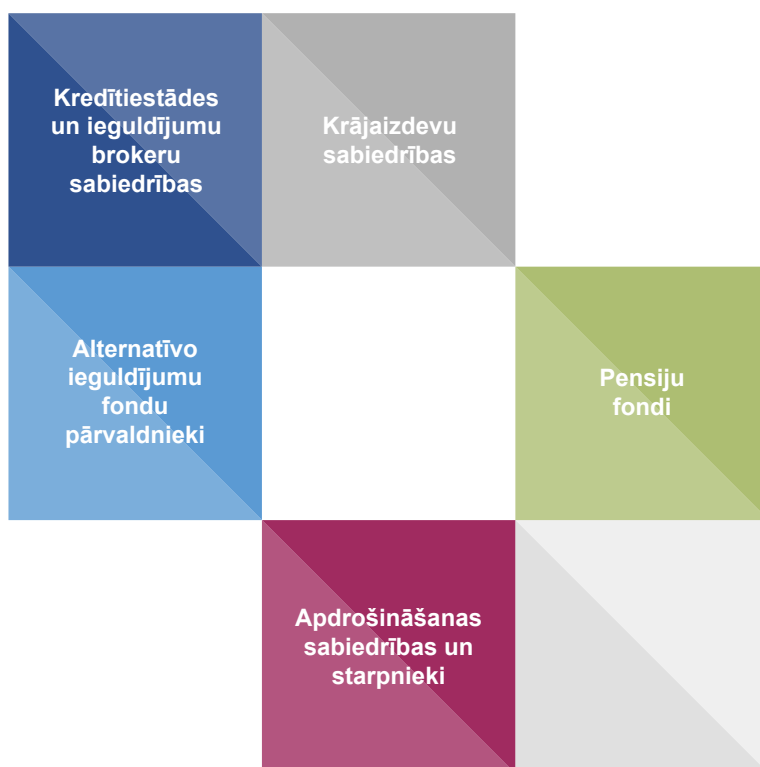
NACIONĀLIE NORMATĪVIE AKTI

Attīstot Latvijā finanšu sektoram atbilstošu un samērīgu regulatīvo vidi, FKTK 2019. gadā turpināja pilnveidot finanšu un kapitāla tirgus darbību tiesisko regulējumu. Izmaiņas regulējošo prasību ietvarā pamatojas galvenokārt uz ES institūciju izdotajiem normatīvajiem aktiem, lai nodrošinātu saskaņotu regulējumu vienotajā ES finanšu tirgū, ievērojot Latvijas finanšu nozares riskus un attīstības tendences un vienlaikus meklējot risinājumus, kas veicina administratīvā sloga mazināšanu. Finanšu sek-

tora regulatīvās vides pilnveidošanas procesā FKTK aktīvi pauda savu pozīciju ES institūcijās, piedaloties regulatīvās vides dokumentu tapšanā, ievērojot proporcionalitātes principu, un aizstāvēja Latvijas finanšu sektora un finanšu pakalpojumu patērētāju intereses.

Kopumā 2019. gadā bija plašas izmaiņas regulējošo prasību ietvarā, skarot tādas jomas kā kredītriska pārvaldīšana, korporatīvās pārvaldības sistēmas izveide, gada pārskatu sagatavošana, kā arī virkni citu virzienu.

29. attēls. FKTK 2019. gada sasniegumi regulatīvās vides pilnveidošanā

Kredītiestādes un ieguldījumu brokeru sabiedrības

Lai pilnveidotu kredītriska pārvaldīšanu, ņemot vērā izmaiņas ES regulējumā un uzraudzības praksē, 2019. gadā FKTK ir veikusi būtisku darbu, pilnveidojot normatīvos aktus kredītriska jomā.

Tika apstiprināti jauni FKTK **“Kredītriska kapitāla prasības aprēķināšanas normatīvie noteikumi”**, kuros noteikts saistību kavējuma būtiskuma sliekšnis saistību neizpildes (*default*) noteikšanai, plašāk skaidrotas Regulas Nr. 575/2013 178. pantā izmantotās pazīmes nespējai samaksāt parādu pilnā apmērā bez nodrošinājuma realizācijas, kā arī noteikti kritēriji, kas jāņem vērā, nosakot posteņus, kuri saistīti ar īpaši augstu kredītrisku, kapitāla prasības aprēķina vajadzībām.

Tika veikti apjomīgi grozījumi **“Kredītriska pārvaldīšanas normatīvajos noteikumos”**, t.sk., lai samazinātu ienākumus nenesošu aizdevumu apmēru un novērstu atkārtotu to uzkrāšanu nākotnē, tika precizēts kredītriska stratēģijas saturs, izvirzītas detalizētākas prasības pārskatīšanas (*forbearance*) pasākumu piemērošanai, izvirzītas papildu prasības iestādēm ar augstu INK īpatsvaru šādu kredītu pārvaldības jomā. Noteikumos tika ietvertas arī prasības no FKTK “Aktīvu kvalitātes novērtēšanas un uzkrājumu veidošanas normatīvajiem noteikumiem”, kuri līdz ar “Kredītriska pārvaldīšanas normatīvo noteikumu” stāšanos spēkā ir zaudējuši spēku. Būtiskas izmaiņas tika veiktas kredītu piešķiršanas procesam noteiktajās prasībās, ieviešot saistošus uz aizņēmējiem vērstus instrumentus (*borrower-based measures*) – kvantitatīvus limitus, kas nodrošina efektīvu kredītriska pārvaldību un pārdomātu kredītņēmēju kredītspējas izvērtēšanu patērētāju kredītiem. Tāpat noteikumos tika ietverti specifiski ierobežojumi kredītiem, kuri izsniegti mājokļa iegādei ar mērķi gūt ienākumus, kas izriet no kredītņēmēja darbības ar nekustamo īpašumu, kā arī noteiktas jaunas prasības automatizētu risinājumu piemērošanai kredītu piešķiršanas procesā.

Mazinot informācijas sniegšanas slogu bankām kredītriska pārvaldīšanas jomā, 2019. gadā tika atcelti “Informācijas par bankas kredītportfeļa struktūru sagatavošanas un iesniegšanas normatīvie noteikumi”. Uzraudzības vajadzībām nepieciešamā informācija par kredītiem kopš 2018. gada ir atrodamā Latvijas

Bankas uzturētajā Kredītu reģistrā.

Veicinot labāku korporatīvo pārvaldības standartu īstenošanu, 2019. gadā tika apstiprināti grozījumi **“Iekšējās kontroles sistēmas izveides normatīvajos noteikumos”**, ieviešot EBI pamatnostādnes par iekšējo pārvaldību, kā arī ņemot vērā Bāzeles Banku uzraudzības komitejas pamatprincipus korporatīvās pārvaldības jomā. Grozījumi maina noteikumu prasības tādos būtiskos iekšējās pārvaldības aspektos kā iekšējās kontroles funkcijas veicēju lomas un neatkarības stiprināšana, risku kultūras un interešu konflikta situāciju novēršanas stiprināšana, korporatīvo vērtību un profesionālo rīcības un ētikas standartu ieviešana, efektīvas organizatoriskās struktūras izveide un īstenošana, kā arī papildina noteikumus ar prasībām izvērtēt nepieciešamību izvirzīt neatkarīgo padomes locekli (*independent member*).

Papildus tika izstrādāti **“Valdes un padomes locekļu un personu, kuras pilda pamatfunkcijas, piemērotības novērtēšanas normatīvie noteikumi”**, kas ievieš EBI un EVTI apvienotās pamatnostādnes par vadības struktūras locekļu un personu, kuras pilda pamatfunkcijas, piemērotības novērtēšanu. Noteikumi aptver tādus aspektus kā amatpersonu piemērotības novērtēšanas kārtība un principi, piemērotības novērtēšanas kritēriji, dažādības politikas īstenošana padomes un valdes ietvaros, padomes un valdes locekļu individuālās un kolektīvās piemērotības nodrošināšanas principi.

Krājaizdevu sabiedrības

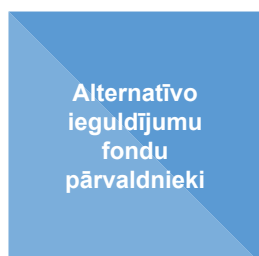
Lai nodrošinātu vienotu izpratni par aktīvu kvalitātes novērtēšanu un uzkrājumu veidošanu prudenčuāliem mērķiem, 2019. gadā FKTK pieņēma **“Krājaizdevu sabiedrību aktīvu un ārpusbilan-**

ces saistību novērtēšanas normatīvos noteikumus”. Noteikumi paredz detalizētākas prasības aizņēmēja kredītspējas izvērtējuma dokumentēšanai, nosaka sabiedrības valdes atbildību par aktīvu kvalitātes novērtēšanas procesu un citas prasības.

2018. gadā stājās spēkā grozījumi **Krājaizdevu sabiedrību likumā**. Lai noteiktu prasības Krājaizdevu sabiedrību likumā noteikto darbību ierobežojumu ievērošanas kontrolei, kā arī darbību raksturojošo rādītāju aprēķināšanai, tika izstrādāti FKTK **“Krājaizdevu sabiedrību**

darbību raksturojošo rādītāju aprēķināšanas normatīvie noteikumi”.

Nodrošinot harmonizētu un vienotu augstāko korporatīvo pārvaldības standartu īstenošanu visos finanšu un kapitāla tirgus segmentos, 2019. gadā tika pieņemti **“Krājaizdevu sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas izveides normatīvie noteikumi”**, kuru mērķis ir nodrošināt efektīvas iekšējās kontroles sistēmas izveidi arī tādās sabiedrībās, kurās līdz šim attiecīgās prasības bija jānodrošina tikai kā labā prakse. Noteikumi stiprina prasības tādās jomās kā attīstības stratēģijas izveide, organizatoriskās struktūras izveide, interešu konflikta situāciju pārvaldīšana, risku pārvaldīšana, grāmatvedības organizācija u.c.

2019. gadā FKTK sagatavoja grozījumus **Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likumā**, kas paredz būtiskas izmaiņas attiecībā uz reģistrētu AIFP darbības uzraudzību un ar to

saistītajiem maksājumiem FKTK.

Likuma grozījumi paredz, ka FKTK veiks reģistrētu AIFP (reģistrēts pārvaldnieks) reģistrāciju, bet turpmāk neveiks tā pārvaldē esošo AIF reģistrāciju. Pārvaldnieka reģistrācija notiks, pamatojoties uz samazinātu FKTK sniedzamās informācijas apjomu. Ja reģistrēta pārvaldnieka fonda ieguldītājs konstatēs, ka pārvaldnieks neievēro Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likumā noteiktās prasības vai pārvaldnieka rīcības dēļ ir noticis viņa tiesību aizskārums, viņam būs tiesības vērsties Latvijas Republikas tiesā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. FKTK turpina veikt Latvijā licencētu pārvaldnieku un tādu pārvaldnieku, kuri Latvijā reģistrē Eiropas riska kapitāla fondu, kā arī turētājbanku uzraudzību saskaņā ar Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likumu un tieši piemērojamajiem ES tiesību aktiem. Vienlaikus FKTK ir atbildīga arī par licencēta pārvaldnieka pārvaldē esoša dalībvalsts fonda ieguldījumu daļu izplatīšanas Latvijā uzraudzību.

Pēc grozījumu Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likumā stāšanās spēkā bija nepieciešami grozījumi **“Alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieku pārskatu sagatavošanas normatīvajos noteikumos”** un

“Ieguldījumu pārvaldes sabiedrību pārskatu sagatavošanas normatīvajos noteikumos”, lai nodrošinātu, ka datu par reģistrēta pārvaldnieka darbību sniegšanas FKTK biežums tiek samazināts līdz Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likumā noteiktajam – vienai reizei gadā –, vienlaikus saglabājot saņemto datu apjomu un saturu, lai FKTK datu informācijas apmaiņas ietvaros varētu sniegt tos citām institūcijām statistikas datu apkopošanai atbilstoši tieši piemērojamo ES tiesību aktu prasībām.

2019. gada beigās tika pieņemts **Privāto pensiju fondu likums**, kas aizstāja līdzšinējo likumu “Par privātajiem pensiju fondiem”, pārņemot un precizējot tajā ietvertās normas,

kā arī papildinot to ar apjomīgām prasībām, lai ieviestu nacionālajos normatīvajos aktos Eiropas Parlamenta un Padomes 14.12.2016. Direktīvu (ES) 2016/2341 par arodpensijas kapitāla uzkrāšanas darbību un uzraudzību. Likums nosaka kārtību papildpensijas uzkrāšanai, pensiju fondu veidus, to darbības principus, pensiju plānu veidus, pensiju plānu dalībnieku un papildpensijas saņēmēju tiesības un pienākumus, līdzekļu pārvaldīšanas kārtību, līdzekļu turētāja kompetenci, kā arī kārtību, kādā tiek veikta minēto darbību uzraudzība.

“Privāto pensiju fondu informācijas sniegšanas normatīvie noteikumi” tika izstrādāti, lai iegūtu informāciju, kas FKTK jāsniedz EAAP. Noteikumi nosaka EAAP nepieciešamās informācijas sagatavošanas un iesniegšanas kārtību. Atbilstoši EAAP noteiktajiem kritērijiem pensiju fondiem būs nepieciešams sagatavot ikgadējo un ceturkšņa pārskatu, ikgadējo pārskatu vai saīsināto ikgadējo pārskatu, lai FKTK iegūtu datus par aroda pensijas kapitāla uzkrāšanu jeb par pensiju fondu, kurš noslēdzis kolektīvās dalības līgumus ar darba devējiem par šo darba devēju darbinieku dalību noteiktā pensiju plānā.

Atbilstoši Privāto pensiju fondu likumā paredzētajam deleģējumam tiks izstrādāti FKTK noteikumi, kas nosaka prasības pensiju fondiem attiecībā uz korporatīvo pārvaldību, pārskatu sagatavošanu, maksātspējas normas un pašu līdzekļu aprēķināšanu un citiem aspektiem.

Pēdējos gados sasniegtie rezultāti regulatīvās vides pilnveidošanā ir nozīmīgi. Tomēr, neraugoties uz sasniegto, ir jāturpina darbs arī nākotnē.

Apdrošināšanas sabiedrības un starpnieki

Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas izplatīšanas likums stājās spēkā 23.05.2019. Ar likumu Latvijas nacionālajos normatīvajos aktos tika pārņemtas Eiropas Parlamenta un Pa-

domes 20.01.2016. Direktīvas (ES) 2016/97 par apdrošināšanas izplatīšanu (pārstrādāta redakcija; dokuments attiecas uz EEZ) prasības. Likums nosaka apdrošināšanas un pārapdrošināšanas izplatīšanas darbību sākšanu un veikšanu un attiecas uz ikvienu personu, kas nodarbojas vai vēlas nodarboties ar apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas izplatīšanu (apdrošināšanas komersantu, apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas brokeri, apdrošināšanas aģentu un apdrošināšanas papildpakalpojuma starpnieku).

2019. gadā divas reizes tika veikti grozījumi **Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likumā**. 13.04.2019. stājās spēkā grozījumi par maksājumu ar maksājumu karti ierobežošanu, lai neveiktu maksājumus (ierobežotu maksājumu veikšanu) Latvijas Republikā nelicencētiem interaktīvo azartspēļu un interaktīvo izložu organizētājiem.

Savukārt 12.11.2019. stājās spēkā šī likuma grozījumi par FKTK un PTAC tiesībām sākt administratīvo lietu gadījumos, kad no iesniegumā sniegtās informācijas un tam pievienotajiem materiāliem izriet, ka ir pieļauts pārkāpums, kas radījis vai var radīt būtisku kaitējumu pakalpojumu izmantotāju vai elektroniskās naudas turētāju grupas interesēm (kollektīvajām interesēm) vai atsevišķam pakalpojumu izmantotājam vai elektroniskās naudas turētājam. Tika noteiktas tiesības izteikt brīdinājumu vai piemērot soda naudu (maksājumu pakalpojumu izmantotājam, kas nav uzskatāms par patērētāju), kā arī tiesības uzlikt pienākumu maksājumu pakalpojumu sniedzējam vai izmantotājam, elektroniskās naudas emitentam vai turētājam novērst pieļautos pārkāpumus un noteikt šim nolūkam nepieciešamo darbību izpildes termiņu.

08.08.2019. tika apstiprināti FKTK **“Informācijas par krāpšanas gadījumiem maksājumu**

jomā sagatavošanas un iesniegšanas normatīvie noteikumi”, kas nosaka statistiskās informācijas par maksājumiem un krāpšanas gadījumiem maksājumu jomā sagatavošanas un iesniegšanas kārtību.

06.01.2020. stājās spēkā grozījumi **Finanšu instrumentu tirgus likumā**. Ar grozījumiem tika nodrošināta prasību atbilstība Eiropas Parlamenta un Padomes 14.06.2017. Regulai (ES) 2017/1129 par prospektu, kurš jāpublicē, publiski piedāvājot vērtspapīrus vai atļaujot to tirdzniecību regulētā tirgū, un ar ko atceļ Direktīvu 2003/71/EK, izslēdzot no likuma noteiktas normas, lai izvairītos no regulējuma dublēšanās.

Ar grozījumiem **Finanšu instrumentu tirgus likumā** (stājās spēkā 06.01.2020.) un grozījumiem **Kredītiestāžu likumā** (stājās spēkā 13.01.2020.) tika pārņemtas Eiropas Parlamenta un Padomes 26.06.2013. Direktīvas 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK, 71. panta un Eiropas Parlamenta un Padomes 26.11.2014. Regulas (ES) Nr. 1286/2014 par komplektētu privāto ieguldījumu un apdrošināšanas ieguldījumu produktu pamatinformācijas dokumentiem 28. panta prasības. Likumā ietverot ziņošanas mehānismu par iespējamiem un faktiskiem tiesību aktu pārkāpumiem, kurš ietver ikvienas personas tiesības ziņot par pārkāpumiem, atbildība par ziņojumu apstrādi noteikta FKTK. Tā kā FITL, ieviešot vairāku citu ES tiesību aktu prasības, vairākos citos pantos jau bija noteiktas prasības ziņošanai par citu tiesību aktu pārkāpumiem, vienā FITL sadaļā tika apkopota visa FITL spēkā esošā ziņošanas kārtība par dažādiem tiesību aktu pārkāpumiem.

Ar grozījumiem FKTK **“Normatīvajos noteikumos par kārtību, kādā persona iesniedz un Finanšu un kapitāla tirgus komisija izskata ziņojumu par finanšu un kapitāla tirgu regulējošo normatīvo aktu iespējamiem vai faktiskiem pārkāpumiem”**, kas stājās spēkā 28.01.2020., tika veiktas dažas būtiskas izmaiņas, proti:

- noteikumi tika papildināti ar deleģējošajām normām no NILLTPFN likuma, FITL un Kredītiestāžu likuma;

- noteikumu 5.1. punktā pārkāpumu ziņošanai norādītā e-pasta adrese parkapumu.zinosana@fktk.lv tika aizstāta ar jaunu e-pasta adresi trauksme@fktk.lv. Šāda nepieciešamība radās, jo FKTK ikdienā uz e-pasta adresi parkapumu.zinosana@fktk.lv

saņēma visdažādāko informāciju, kas nav saistīta ar trauksmes celšanu par iespējamiem vai faktiskiem pārkāpumiem finanšu un kapitāla tirgus dalībnieka darbībā, tostarp uz šo e-pasta adresi tika saņemtas sūdzības, kuras bija izskatāmas vispārējā kārtībā;

- noteikumi tika papildināti ar FKTK izstrādātu ziņojuma veidlapu, kas varētu atvieglot ziņojumu sniegšanu, proti, ziņotājiem piedāvātājā veidlapā ietverta detalizētāka informācija, kas personai ziņojumā būtu obligāti jānorāda un kas FKTK ieskatā palīdzētu pēc iespējas operatīvāk ziņojumu izskatīt.

No 16.07.2019. ir spēkā grozījumi **Finanšu instrumentu tirgus likumā**, kas ievieš Akcionāru tiesību direktīvu, paredzot sabiedrībām, kuru akcijas iekļautas regulētajā tirgū, pienākumu izstrādāt atalgojuma politiku un ziņojumu. Tāpat kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām tiek ieviestas papildu atklātības prasības saistībā ar ieguldījumiem tādu sabiedrību akcijās, kuras iekļautas regulētajā tirgū. Vienlaikus ar iepriekš minētajām izmaiņām tiek ieviestas arī akcionāru identificēšanas prasības, tomēr tās spēkā stāties tikai 01.09.2020.

No 16.07.2019. ir spēkā grozījumi **Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likumā, leguldījumu pārvaldības sabiedrību likumā, Alternatīvo ieguldījumu fondu un to pārvaldnieku likumā, likumā "Par privātajiem pensiju fondiem"** (šobrīd to jau ir aizstājis Privāto pensiju fondu likums), kas ievieš Akcionāru tiesību direktīvu un paredz papildu atklātības prasības saistībā ar ieguldījumiem tādu sabiedrību akcijās, kuras iekļautas regulētajā tirgū.

MAKROPRUDENCIĀLĀ UZRAUDZĪBA

CITAS SISTĒMISKI NOZĪMĪGAS IESTĀDES

Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 35.¹³ un 35.¹⁴ pantu FKTK reizi gadā identificē un atzīst kredītiestādes, kas ir C-SNI. Lai identificētu C-SNI, FKTK izmantoja EBI izstrādātajās pamatnostādnēs EBA/PN/2014/10 ietverto metodoloģiju. Katras kredītiestādes sistēmiskais nozīmīgums tika novērtēts, ņemot vērā minētajās pamatnostādnēs noteiktos obligātos kritērijus un rādītājus.

2019. gadā FKTK identificēja četras vietējā finanšu sektora C-SNI, kurām tika noteikta C-SNI rezerves norma un stingrākas prasības korporatīvajai pārvaldībai. Identificētās C-SNI ir tās pašas kredītiestādes, kas iepriekš tika identificētas arī 2018. gadā (akciju sabiedrība "Citadele banka", akciju sabiedrība "Rietumu Banka", AS "SEB banka" un "Swedbank" AS), izņemot vienu – Luminor Bank AS, kas no 02.01.2019. turpina darbību kā Lgaunijā reģistrētās kredītiestādes Luminor Bank AS Latvijas filiāle, tādēļ C-SNI noteiktās prasības tai vairs nav piemērojamas.

Ar mērķi nodrošināt C-SNI spēju absorbēt potenciālos zaudējumus un tādējādi mazināt iespējamās finanšu sistēmas sistēmiskos riskus un izmaksas tautsaimniecībai, saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 35.¹⁵ pantu identificētajām C-SNI tiek noteikta C-SNI kapitāla rezerves norma līdz 2% no kopējā riska darījumu apmēra. 2019. gadā identificētajām C-SNI noteikto C-SNIR normu apmērs nav mainījies:

	no 27.11.2019.	no 30.06.2019.	no 30.06.2018.	no 31.12.2017.
Kredītiestāde	uzturamā C-SNIR norma	uzturamā C-SNIR norma	uzturamā C-SNIR norma	uzturamā C-SNIR norma
"Swedbank" AS	2%	2%	2%	1%
AS "SEB banka"	1.75%	1.75%	2%	1%
Akciju sabiedrība "Citadele banka"	1.50%	1.50%	1.50%	0.75%
Akciju sabiedrība "Rietumu Banka"	1.25%	1.25%	1.50%	0.75%
"Swedbank" AS	-	2%	2%	1%
AS "SEB banka"	-	-	2%	1%

Lai mazinātu identificēto C-SNI finanšu stresa iespēju, ir svarīgi ne tikai palielināt kapitāla rezervju, kas tām ir jāuztur, apmēru, bet arī nodrošināt to atbilstību augstākajiem korporatīvās pārvaldības standartiem. Šī iemesla dēļ ar risku pārvaldīšanu un padomes un valdes, kā arī to komiteju darbību saistītās jomās identificētās C-SNI tiek noteiktas kā sistēmiski nozīmīgas atsevišķu prasību piemērošanas nolūkiem, kas nozīmē augstāku šo prasību ievērošanas uzraudzības intensitāti, kā arī tām nav iespējas piemērot atsevišķus normatīvajos aktos noteiktus atvieglojumus, kuri ar FKTK atļauju var tikt piešķirti sistēmiski mazāk nozīmīgām iestādēm.

FKTK arī turpmāk reizi gadā pārskatīs identificēto C-SNI sarakstu un to ik gadu publicēs līdz 1. decembrim. Nākotnē C-SNI var tikt piemērotas arī citas stingrākas prasības.

PRECIKLISKĀ KAPITĀLA REZERVE

FKTK kā iestāde, kas atbild par PKR normas noteikšanu, saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 35.⁵ pantu reizi ceturksnī sadarbībā ar Latvijas Banku un Finanšu ministriju analizē un izvērtē rādītājus, lai pamatotu kārtējo lēmumu par PKR normas noteikšanu.

PKR normas noteikšana nodrošina, ka kredītiestādes ekonomiskās izaugsmes laikā uzkrāj pietiekamu kapitāla bāzi, lai varētu absorbēt zaudējumus lejupslīdes laikā, – tā kalpos kā sava veida drošības spilvens kredītiestādēm, lai tās būtu spējīgas turpināt kredītiestāžu arī ekonomikas lejupslīdes laikā.

PKR normas prasība attiecībā uz darījumiem ar Latvijas rezidentiem 0% apmērā pirmo reizi stājās spēkā 01.02.2016. un arī turpmākajos periodos ir saglabājusies šādā apmērā.

2020. gadā FKTK turpinās analizēt attiecīgos rādītājus un tendences, lemjot par PKR normas noteikšanu turpmākajos ceturkšņos. FKTK lems par nepieciešamību noteikt PKR normu apmērā virs 0%, ja Latvijas finanšu sektorā tiks novērots būtisks ciklisko sistēmisko risku pieaugums.

UZ AIZŅĒMĒJIEM VĒRSTI INSTRUMENTI

27.11.2019. FKTK sadarbībā ar Latvijas Banku, PTAC, Latvijas Finanšu nozares asociāciju un tirgus dalībniekiem apstiprināja uz aizņēmējiem vērstus instrumentus (*borrower-based measures*).

Uz aizņēmējiem vērstie instrumenti ir kvantitatīvi limiti, kas pēc to būtības nodrošina ne tikai pārdomātu kredītiestāžu kredītiestāžu individuālā līmenī, bet arī veicina finanšu un kapitāla tirgus kopējo stabilitāti, nodrošinot stiprāku kopējo kredītiestāžu un kredītņēmēju noturību pret potenciālajiem šokiem nākotnē, kad kredītiestāžu varētu atjaunoties.

AKTUALITĀTES EIROPAS SAVIENĪBĀ NORMATĪVO AKTU PIENĒMŠANĀ 2019. GADĀ

2019. gads ES bija vēlēšanu un amatpersonu nomainas gads. Maijā tika ievēlēts jauns Eiropas Parlaments, kam sekoja ar to nesaraucami saistītais process – jauna EK sastāva iecelšana. Šie notikumi būtiskā mērā noteica dienas kārtību un notikumu virzību ES tiesību aktu izstrādes un pieņemšanas procesos.

Ņemot vērā strukturālās pārmaiņas ES institūcijās un to, ka 2018. gadā EK bija publicējusi virkni jaunu tiesību aktu projektu, par kuriem dalībvalstu diskusijas 2018. gadā netika noslēgtas, 2019. gadā turpinājās darbs pie iepriekšējos gados publicēto tiesību aktu projektu apspriešanas un gala vienošanās panākšanas. Šajos procesos aktīvi bija iesaistīti arī FKTK darbinieki, kas piedalījās ES Padomes darba grupu diskusijās, nodrošinot, ka pieņemtie tiesību akti iespēju robežās ir Latvijas finanšu tirgus interesēm atbilstoši.

2019. gadā EK npublicēja nevienu jaunu ES pirmā līmeņa tiesību aktu priekšlikumu finanšu pakalpojumu jomā, tomēr gads bija ražīgs iepriekš publicēto priekšlikumu apstiprināšanas aspektā. Gada laikā starp ES likumdošanas procedūrā iesaistītajām pusēm izdevās panākt gala vienošanos par daudziem diskusiju stadijā esošajiem tiesību aktu projektiem, un tādējādi 2019. gada laikā tika publicēti šādi ES pirmā līmeņa tiesību akti:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/630 (2019. gada 17. aprīlis), ar ko attiecībā uz **zaudējumu seguma minimumu ienākumus nenesošiem riska darījumiem** groza Regulu (ES) Nr. 575/2013¹⁷, kas paredz bankām pienākumu veidot atbilstošus uzkrājumus, tiklīdz jauni aizdevumi kļūst ienākumus nenesoši;

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/834 (2019. gada 20. maijs), ar ko Regulu (ES) Nr. 648/2012 groza attiecībā uz **tīrvērtes pienākumu (*clearing obligation*)**, tīrvērtes pienākuma piemērošanas apturēša-

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R0630>

nu, ziņošanas prasībām, riska mazināšanas metodēm attiecībā uz ārpusbiržas atvasināto instrumentu līgumiem, kuriem tīrvērti nav veicis centrālais darījumu partneris, darījumu reģistru reģistrāciju un uzraudzību un darījumu reģistriem piemērojamajām prasībām¹⁸;

- četri tiesību aktu grozījumi **kredītiestāžu kapitāla prasību un darbības atjaunošanas un noregulējuma** ietvarā: Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/876 (2019. gada 20. maijs), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 575/2013 attiecībā uz sviras rādītāju, neto stabila finansējuma rādītāju, prasībām pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām, darījuma partnera kredītrisku, tirgus risku, riska darījumiem ar centrālajiem darījumu partneriem, riska darījumiem ar kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem, lieliem riska darījumiem, pārskatu sniegšanas un informācijas atklāšanas prasībām un Regulu (ES) Nr. 648/2012¹⁹; Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/877 (2019. gada 20. maijs), ar ko Regulu (ES) Nr. 806/2014 groza attiecībā uz zaudējumu absorbcijas un rekapitalizācijas spēju kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām²⁰; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/878 (2019. gada 20. maijs), ar ko Direktīvu 2013/36/ES groza attiecībā uz atbrīvotajām sabiedrībām, finanšu pārvaldītājsabiedrībām, jauktām finanšu pārvaldītājsabiedrībām, atalgojumu, uzraudzības pasākumiem un pilnvarām, kā arī kapitāla saglabāšanas pasākumiem²¹; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/879 (2019. gada 20. maijs), ar ko Direktīvu 2014/59/ES attiecībā uz zaudējumu absorbcijas un rekapitalizācijas spēju kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām un Direktīvu 98/26/EK²²;

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1156 (2019. gada 20. jūnijs) par **kolektīvo ieguldījumu uzņēmumu pārrobežu izplatīšanas atvieglošanu**, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 345/2013, (ES) Nr. 346/2013 un (ES) Nr. 1286/2014, un Eiropas Parlamenta

un Padomes Direktīva (ES) 2019/1160 (2019. gada 20. jūnijs), ar ko Direktīvas 2009/65/EK un 2011/61/ES groza attiecībā uz kolektīvo ieguldījumu uzņēmumu pārrobežu izplatīšanu²³, kuru mērķis ir mazināt regulatīvos šķēršļus, kas kavē ieguldījumu fondu pārrobežu izplatīšanu ES;

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1238 (2019. gada 20. jūnijs) par **Pan-Eiropas privāto pensiju produktu**²⁴, kas paredz izveidot brīvprātīgu pensiju shēmu ar pārrobežu raksturu papildus nacionālajiem pensiju plāniem, ar regulu nosakot tiem normatīvo ietvaru;

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/2033 (2019. gada 27. novembris) par **prudenciālajām prasībām ieguldījumu brokeru sabiedrībām**, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 575/2013, (ES) Nr. 600/2014 un (ES) Nr. 806/2014, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/2034 (2019. gada 27. novembris) par ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvas 2002/87/EK, 2009/65/EK, 2011/61/ES, 2013/36/ES, 2014/59/ES un 2014/65/ES²⁵. Tās nosaka vienas prasības tādās jomās kā pašu kapitāla prasības, koncentrācijas riska ierobežošanas prasības, likviditātes prasības, pārskatu sniegšanas un informācijas publiskas atklāšanas prasības;

- tiesību akti **ilgtspējīga finansējuma jomā**, lai ES finanšu nozarē nodrošinātu virzību uz neitrālu, resursu ziņā efektīvāku un noturīgāku aprites ekonomiku: Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/2088 (2019. gada 27. novembris) par informācijas atklāšanu, kas saistīta ar ilgtspēju, finanšu pakalpojumu nozarē un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/2089 (2019. gada 27. novembris), ar ko groza Regulu (ES) 2016/1011 attiecībā uz ES klimata pārejas etaloniem, Parīzes nolīgumam pielāgotiem ES etaloniem un ar ilgt-

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R0834>

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0876&from=EN>

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R0877>

²¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0878&from=EN>

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0879&from=EN>

²³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R1156> un <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019L1160>

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R1238>

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R2033> un <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019L2034>

spēju saistītu informācijas atklāšanu attiecībā uz etaloniem²⁶. Šis regulējums nosaka vienas informācijas atklāšanas prasības par vides, sociālajiem un pārvaldības faktoriem attiecībā uz finanšu pakalpojumiem, pieprasot atklāt ar ilgtspēju saistītu informāciju gan pirms līguma noslēgšanas, gan regulāri tīmekļa vietnēs aprakstošas informācijas veidā. Tāpat regulējums nodrošinās harmonizētu kritēriju pielietošanu, mērot ieguldījumu portfeļu radīto oglekļa pēdu (*carbon footprint*);

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/2099 (2019. gada 23. oktobris), ar kuru attiecībā uz **centrālā darījumu partnera darbības atļaujas piešķiršanas procedūrām un tajās iesaistītajām iestādēm** un trešo valstu centrālā darījumu partnera atzīšanas prasībām groza Regulu (ES) Nr. 648/2012²⁷;

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/2160 (2019. gada 27. novembris), ar ko attiecībā uz **riska darījumiem segto obligāciju veidā** groza Regulu (ES) Nr. 575/2013, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/2162 (2019. gada 27. novembris) par **segto obligāciju emisiju un segto obligāciju publisko uzraudzību**, ar ko groza Direktīvas 2009/65/EK un 2014/59/ES²⁸. Jaunās prasības ir ieviestas ar mērķi nodrošināt, ka segtās obligācijas tiek vērtētas kā kvalitatīvs instruments, kuram var turpināt piemērot preferenciālu režīmu kapitāla prasību noteikšanā. Tiesību aktos tiek precizēti segto obligāciju pamatelementi un definīcijas, tiek noteiktas instrumenta strukturālās iezīmes, seguma aktīvu kvalitātes un likviditātes prasības, kā arī kompetento iestāžu uzraudzības un informācijas publicēšanas pienākumi segto obligāciju jomā;

- tiesību aktu pakete **Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas pārskatīšanai**: Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/2175 (2019. gada 18. decembris), ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), Regulu (ES) Nr. 1094/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi), Regulu (ES) Nr. 1095/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Vērtspapī-

ru un tirgu iestādi), Regulu (ES) Nr. 600/2014 par finanšu instrumentu tirgiem, Regulu (ES) 2016/1011 par indeksiem, ko izmanto kā etalonus finanšu instrumentos un finanšu līgumos vai ieguldījumu fondu darbības rezultātu mērīšanai, un Regulu (ES) 2015/847 par līdzekļu pārvedumiem pievienoto informāciju; Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/2176 (2019. gada 18. decembris), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1092/2010 par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/2177 (2019. gada 18. decembris), ar ko groza Direktīvu 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapirošināšanas jomā (Maksāspēja II), Direktīvu 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem un Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai²⁹.

2019. gadā ES Padomē turpinājās arī diskusijas, kuras vēl nav izdevies noslēgt, par šādiem iepriekšējos gados publicētajiem ES tiesību aktu projektiem – regulas projektu **Eiropas kolektīvās finansēšanas (*crowdfunding*) pakalpojumu sniedzējiem uzņēmumiem**, direktīvas projektu par **kredītu apkalpotājiem, kredītu pircējiem un nodrošinājuma atgūšanu**, regulas projektu par **ar valsts obligācijām nodrošinātiem vērtspapīriem**, regulas projektu **ietvaram, kas veicina ilgtspējīgus ieguldījumus**, ko dēvē par Taksonomijas regulu (*Taxonomy Regulation*), kā arī regulas projektu **Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveidei**.

2019. gada laikā tika pieņemta arī virkne EK deleģēto un īstenošanas regulu, nosakot tehniskos standartus atsevišķu iepriekš pieņemto ES tiesību normu piemērošanai, t.sk. CRR/CRD IV, BRRD, Maksāspējas II, PSD II, MiFID II, MiFIR u.c. pirmā līmeņa tiesību aktu īstenošanai.

Attiecīgie tiesību akti ir publicēti FKTK tīmekļa vietnē <https://www.fktk.lv/tiesibu-akti/>, strukturējot pa tirgus segmentiem.

²⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R2088> un <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R2089>

²⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R2099>

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R2160> un <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L2162&from=EN>

²⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R2175>, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R2176> un <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019L2177>

GARANTIJU SISTĒMA

Finanšu stabilitātes sistēmu Latvijā veido:

- 1) Noguldījumu garantiju fonds;
- 2) Apdrošināto aizsardzības fonds;
- 3) finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzības sistēma;
- 4) finanšu stabilitātes nodeva.

NOGULDĪJUMU GARANTIJU FONDS

Latvijas banku un krājaizdevu sabiedrību (noguldījumu piesaistītāju) noguldītājiem (ar atsevišķiem Noguldījumu garantiju likuma 23. pantā noteiktajiem izņēmumiem) garantētā atlīdzība ir 100 000 eiro katrā noguldījumu piesaistītājā. Noguldījumu garantiju likuma 4. pantā noteiktajos gadījumos garantētā atlīdzība ir 200 000 eiro.

Valsts garantē ikvienam noguldījumu piesaistītāja klientam Noguldījumu garantiju likumā noteikto atlīdzību neatkarīgi no tā, vai konkrētajā brīdī NGF ir pietiekami līdzekļi. Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu gadījumos, kad līdzekļi nav pietiekami, tie tiek nodrošināti, aizņemoties no Latvijā reģistrētas bankas vai ārvalsts bankas filiāles Latvijā, bet, ja līdzekļu joprojām nepietiek, aizņemoties no Valsts kases. Risku pārvaldīšanas nolūkā, ja NGF jāsāk garantēto atlīdzību izmaksa Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā termiņā un ja NGF līdzekļi nav pietiekami, FKTK ir izstrādājusi kārtību, kādā tā slēdz aizdevumu līgumus par trūkstošās summas aizņemšanos.

Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likuma 6. pantu FKTK reizi trijos gados jāveic NGF stresa tests. FKTK ir izstrādājusi kārtību un noteikusi termiņus, kādos atbilstoši EBI pamatnostādņēs EBI/GL/2016/04 par noguldījumu garantiju sistēmu spriedzes testiem saskaņā ar Direktīvu 2014/49/ES noteikto tiek veikts NGF spriedzes tests. Noteikumi paredzēja NGF spriedzes testa programmu 2017.–2019. gadam.

Izstrādātais spriedzes tests paredzēja trīs gadu garumā veikt četru scenāriju spriedzes testus. Spriedzes testa programma ietvēra aktivitāšu kopumu, ar kura palīdzību tika pārbaudīta NGF spēja izpildīt savas funkcijas, identificēti iespējamie riski NGF darbībā un noteikti pasākumi risku novēršanai vai samazināšanai.

Spriedzes testā tika testētas šādas NGF funkcijas:

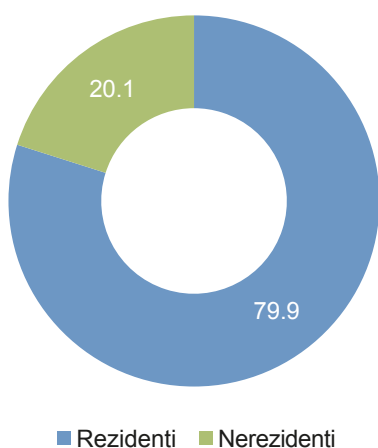
- kredītiestāžu spēja sagatavot un iesniegt FKTK informācijas par garantēto atlīdzību failu atbilstoši FKTK prasībām;
- FKTK spēja saņemt un apstrādāt garantēto atlīdzību failu;
- garantētās atlīdzības izmaksas funkcijas pārbaude dažādos scenārijos, t.sk. kredītiestādei, kurai ir filiāle vai vairākas filiāles citās dalībvalstīs.

Ceturtais spriedzes testa īstenošanas posms noslēdzās 2019. gadā. Līdz ar to NGF spriedzes testa programma 2017.–2019. gadam tika izpildīta. FKTK guva visaptverošu priekšstatu par Latvijas NGF darbību dažādos scenārijos, riskiem un nepieciešamajiem pasākumiem NGF funkciju īstenošanas uzlabošanai.

2. tabula. Latvijas noguldījumu piesaistītāju noguldījumi 31.12.2019.

	Summa	Īpatsvars, %
Noguldītāju skaits kopā	2 005 519.0	100.0
t.sk. rezidenti	1 883 138.0	93.9
t.sk. nerezidenti	122 381.0	6.1
Segto noguldījumu atlikuma summa, tūkst. eiro	8 347 174.1	100.0
t.sk. rezidenti	6 670 528.9	79.9
t.sk. nerezidenti	1 676 645.2	20.1
Noguldījumu piesaistītāju NGF iemaksātā summa līdz 31.12.2019., tūkst. eiro	346 704.2	-

30. attēlā ir atspoguļots Latvijas noguldījumu piesaistītāju (Latvijas kredītiestāžu, neietverot kredītiestāžu filiāles Latvijā, un krājaizdevu sabiedrību) kopējo segto noguldījumu atlikuma summas īpatsvars 31.12.2019.

30. attēls. Latvijas noguldījumu piesaistītāju segto noguldījumu summas īpatsvars 31.12.2019., %

Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu noguldījumu piesaistītāji (bankas un krājaizdevu sabiedrības) vienu reizi ceturksnī veic NGF maksājumu, kura apmērs ir 0.05% no segto noguldījumu vidējā atlikuma noguldījumu piesaistītājā iepriekšējā ceturksnī. Papildus Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā kārtībā noguldījumu piesaistītāji nosaka saviem segtajiem noguldījumiem piemērojamo korekcijas koeficientu. Nosakot maksājumam piemērojamo korekcijas koeficientu, ņem vērā noguldījumu piesaistītāja kapitāla, likviditātes un lielo

riska darījumu rādītājus un kredītportfeļa kvalitātes rādītājus iepriekšējā kalendārā gadā, kā arī noguldījumu piesaistītāja uzņēmējdarbības modeļa rādītāju. Vidējais piemērojamais korekcijas koeficients bankām 2019. gadā bija 127.68%, bet krājaizdevu sabiedrībām – 98.87%, kas nozīmē, ka bankas iemaksāja par 27.68% vairāk, nekā tām būtu bijis jāmaksā no segto noguldījumu apmēra, bet krājaizdevu sabiedrības – vidēji par 1.13% mazāk. Noguldījumu piesaistītāji maksājumus NGF par 2019. gadu veica 17 milj. eiro apmērā.

FKTK 27.02.2018. pieņēma lēmumu par ABLV Bank, AS noguldījumu nepieejamību, paredzot tās naudas līdzekļus 480 milj. eiro apmērā ieskaitīt NGF norēķinu kontā, lai nodrošinātu līdzekļus garantēto atlīdzību izmaksai ABLV Bank, AS noguldītājiem segto noguldījumu apmērā. FKTK 02.03.2018. noslēdza līgumu ar AS "Citadele banka", lai nodrošinātu garantēto atlīdzību izmaksu ABLV Bank, AS noguldītājiem.

Pārskata gadā FKTK nodrošināja valsts garantēto atlīdzību izmaksas ar AS "Citadele banka" (izmaksātājbankas) starpniecību likvidējamās AS "Latvijas Krājbanka" (turpmāk šajā sadaļā – LAS "Latvijas Krājbanka") noguldītājiem un likvidējamās ABLV Bank, AS (turpmāk šajā sadaļā – LAS ABLV Bank) noguldītājiem Noguldījumu garantiju likumā noteiktajā apmērā.

ECB kā AS "PNB Banka" tiešais uzraugs 15.08.2019. lēma atzīt to par tādu finanšu iestādi, kas ir nonākusi vai nonāks finanšu grūtībās (*failing or likely to fail*). Savukārt VNV pieņēma lēmumu neveikt AS "PNB Banka" no-regulējumu, kas nozīmē neveikt pasākumus,

lai bankas darbību stabilizētu. Ievērojot minētos lēmumus un rūpējoties par bankas klientu noguldījumu aizsardzību, FKTK padome pieņēma lēmumu apturēt finanšu pakalpojumu sniegšanu AS "PNB Banka" un lēmumu par noguldījumu nepieejamības iestāšanās.

FKTK pieņēma lēmumu par garantētās atlīdzības izmaksas kārtību AS "PNB Banka" klientiem, sākot ar 22.08.2019., uzticot garantēto atlīdzību izmaksu veikt AS "Citadele banka". Tādējādi garantēto atlīdzību izmaksa likvidējamās AS "PNB Banka" (turpmāk šajā sadaļā – LAS "PNB Banka") klientiem tika sākta piektajā darbadienā kopš noguldījumu nepieejamības iestāšanās.

Pārskata gadā garantētās atlīdzības tika izmaksātas:

- 146.2 tūkst. eiro apmērā LAS "Latvijas Krājbanka" noguldītājiem;
- 54 889 tūkst. eiro apmērā LAS ABLV Bank noguldītājiem;
- 247 979.6 tūkst. eiro apmērā LAS "PNB Banka" noguldītājiem.

3. tabula. Noguldītājiem pienākošos garantēto atlīdzību izmaksu nodrošinājums līdz 31.12.2019.

	LAS "Latvijas Krājbanka"			LAS ABLV Bank			LAS "PNB Banka"		
	Noguldītāju skaits	Summa, tūkst. eiro	Summas īpatsvars, %	Noguldītāju skaits	Summa, tūkst. eiro	Summas īpatsvars, %	Noguldītāju skaits	Summa, tūkst. eiro	Summas īpatsvars, %
Tiesības uz GA	281	713.7	100	22 351	481 790.8	100	60 850	270 647.7	100
Izmaksātās GA	10	2.7	0.4	13 876	444 819.9	92.3	43 680	247 979.6	91.6
Neizmaksātās GA	271	711.0	99.6	8 475	36 970.9	7.7	17 170	22 668	8.4

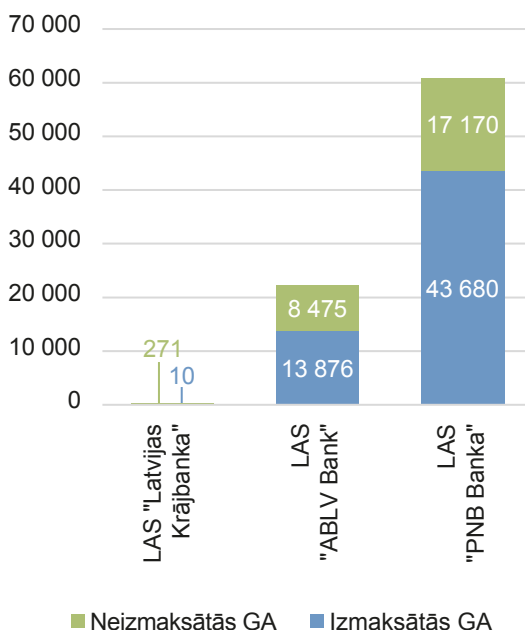
Noguldījumu garantiju likuma 3. panta ceturrtā daļa (redakcija stājās spēkā ar 01.07.2015.) paredz, ka noguldītājs zaudē prasījuma tiesības pret NGF par garantētās atlīdzības izmaksu dienā, kad pagājuši pieci gadi no noguldījumu nepieejamības iestāšanās dienas vai no dienas, kad izbeigušies apstākļi, kas ir pamats šā likuma 27. panta pirmajā daļā noteiktajam garantētās atlīdzības izmaksas atteikumam.

Pamatojoties uz Noguldījumu garantiju likuma 3. panta ceturrtajā daļā noteikto, sākot ar 14.06.2019., tika pilnībā pārtraukta garantēto atlīdzību izmaksa likvidētās AS "Ogres komercbanka", likvidētās AS "VEF banka", LAS "Latvijas Krājbanka" un Raunas Kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības noguldītājiem, kuriem līdz 13.06.2019. bija pieejama garantētā atlīdzība, bet tie nebija to saņēmuši.

Savukārt Noguldījumu garantiju likuma 19. panta piektā daļa paredz, ka, ja piecu gadu laikā no noguldījumu nepieejamības iestāšanās dienas zvērināts tiesu izpildītājs vai nodokļu (nodevu) administrācija nav vērsusi piedziņu pret noguldītāja naudas līdzekļiem, izbeidzas zvērināta tiesu izpildītāja vai nodokļu (nodevu) administrācijas noteiktie ierobežojumi garantētās atlīdzības izmaksai. Līdz ar to, pamatojoties uz uzskaites datiem, sākot ar 14.06.2019., prasījuma tiesības uz garantētās atlīdzības saņemšanu palika tikai 281 LAS "Latvijas Krājbanka" noguldītājam.

31. attēlā atspoguļots LAS "Latvijas Krājbanka", LAS ABLV Bank un LAS "PNB Banka" noguldītāju, kuriem pienākas garantētā atlīdzība, skaits.

31. attēls. LAS "Latvijas Krājbanka", LAS ABLV Bank un LAS "PNB Banka" noguldītāju, kuriem pienākas garantētā atlīdzība, skaits dalījumā – izmaksātās un neizmaksātās garantētās atlīdzības 31.12.2019.

NGF ir pirmās kārtas prasījuma tiesības pret likvidējamajām bankām izmaksāto garantēto atlīdzību apmērā, bet pret likvidējamajām vai maksātnespējīgajām kooperatīvajām krājaizdevu sabiedrībām – pārējo kreditoru prasījuma tiesības izmaksāto garantēto atlīdzību apmērā. Neskatoties uz NGF pirmās kārtas prasījuma tiesībām pret likvidējamo banku, FKTK tomēr jāvērtē likvidējamās bankas spēja realizēt bankas aktīvus un noteikt to atgūstamo vērtību, lai novērtētu tās prasības NGF bilanci. Šim nolūkam NGF ir izveidoti uzkrājumi 164 689.8 tūkst. eiro apmērā, 2019. gadā veidojot uzkrājumu reversēšanu 35 213.6 tūkst. eiro apmērā.

FKTK 2019. gadā nodrošināja NGF līdzekļu uzkrāšanu un pārvaldīšanu, un gada beigās NGF kontā Latvijas Bankā bija 25.3 milj. eiro.

FKTK nodrošina NGF uzskaiti saskaņā ar FKTK finanšu grāmatvedības politiku. Ar NGF 2019. gada finanšu pārskatiem un neatkarīgu revidentu ziņojumu par tiem var iepazīties FKTK tīmekļa vietnē <http://www.fktk.lv/lv/komissija/gada-parskati.html>.

GARANTĒTO ATLĪDZĪBU IZMAKSA AS "TRASTA KOMERCBANKA" NOGULDĪTĀJIEM

FKTK pieņēma lēmumu uzdot garantēto atlīdzību izmaksas veikt AS "Trasta Komercbanka" no bankas pašas līdzekļiem, ņemot vērā:

- Noguldījumu garantiju likuma 25. panta noteikumu, ka garantēto atlīdzību no noguldījumu piesaistītāja un NGF līdzekļiem var izmaksāt ar tā noguldījumu piesaistītāja starpniecību, kuram iestājusies noguldījumu nepieejamība;

- to, ka, iestājoties noguldījumu nepieejamībai, AS "Trasta Komercbanka" bija pietiekami līdzekļi, lai izmaksātu garantēto atlīdzību visiem saviem noguldītājiem, kuriem pienākas garantētā atlīdzība, pilnā apmērā.

Līdz ar to garantēto atlīdzību izmaksām AS "Trasta Komercbanka" noguldītājiem NGF līdzekļi netika izmantoti.

4. tabula. AS "Trasta Komercbanka" noguldītājiem garantēto atlīdzību izmaksas nodrošinājums, 31.12.2019.

AS "Trasta Komercbanka"			
	Noguldītāju skaits	Summa, tūkst. eiro	Summas īpatsvars, %
Tiesības uz GA	5 274	60 665.9	100
Izmaksātās GA	2 910	56 636.8	93.4
Neizmaksātās GA	2 364	4 029.1	6.6

APDROŠINĀTO AIZSARDZĪBAS FONDS

AAF līdzekļus veido apdrošināšanas sabiedrību atskaitījumi 0.1% apmērā no to bruto apdrošināšanas prēmiju kopsummas, kuras saņemtas no fiziskajām personām par likumā norādītajiem apdrošināšanas veidiem. Kopš AAF darbības sākuma tā līdzekļi garantēto atlīdzību izmaksai ir izmantoti 12.3 tūkst. eiro apmērā.

Tā kā kopš 2015. gada beigām AAF līdzekļu apmērs bija pārsniedzis Apdrošināšanas un pārpadrošināšanas likuma 288. pantā noteikto apmēru, FKTK 2016. gadā apturēja iemaksas AAF. 2019. gada beigās AAF bija uzkrāti 19.3 milj. eiro.

Atlīdzības izmaksu apdrošinātāja saistību ne-

pildīšanas gadījumā var saņemt tikai apdrošinājuma ņēmējs, kurš ir fiziska persona:

1) dzīvības apdrošināšanā – 100% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 14 230 eiro vienam apdrošinājuma ņēmējam, izņemot apdrošināšanu saistībā ar tirgum piesaistīto dzīvības apdrošināšanas līgumu;

2) pārējos likumā minētajos apdrošināšanas veidos – 50% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 2 850 eiro vienam apdrošinājuma ņēmējam.

Ja AAF nepietiek līdzekļu apdrošināšanas atlīdzības izmaksai saskaņā ar Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas likumu, FKTK var noslēgt aizdevuma līgumu par trūkstošās summas aizņemšanu no vienas vai vairām bankām vai apdrošinātājiem.

FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS (IEGULDĪTĀJU) AIZSARDZĪBA

Ieguldītāju aizsardzības sistēmas pamatā ir ieguldītāju aizsardzības likums. Kompensācija vienam ieguldītājam tiek aprēķināta par neatgriezeniski pazudušiem finanšu instrumentiem vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums. Kompensācija vienam ieguldītājam ir 90% no neatgriezeniski pazudušo finanšu instrumentu vērtības vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums, bet ne vairāk kā 20 000 eiro. Kompensāciju izmaksu nodrošina FKTK, bet kompensāciju izmaksas uzraudzību veic FKTK Konsultatīvā finanšu un kapitāla tirgus padome.

Līdzekļus kompensāciju izmaksai nodrošina sistēmas dalībnieki jeb juridiskās personas, kas noteiktā kārtībā saņēmušas FKTK atļauju (licenci) ieguldījumu pakalpojumu sniegšanai. Gada laikā šo līdzekļu kopsumma nedrīkst pārsniegt 4% no kopējā sistēmas dalībnieku finanšu instrumentu portfeļa vērtības. Katra sistēmas dalībnieka maksājumus kompensāciju nodrošināšanai nosaka proporcionāli tā daļai kopējā sistēmas dalībnieku finanšu instrumentu portfelī. Ja ar sistēmas dalībnieku maksājumiem nepietiek, lai izmaksātu kompensācijas saskaņā ar ieguldītāju aizsardzības likumu, FKTK ir tiesības ņemt aizņēmumu kompensāciju izmaksai.

FINANŠU STABILITĀTES NODEVAS ADMINISTRĒŠANA

FSN mērķis ir stiprināt visu finanšu sistēmu, lai nepieciešamības gadījumā finansētu pasākumus, kas mazinās finansiālās grūtībās nonākušo kredītiestāžu negatīvo ietekmi uz citiem finanšu tirgus dalībniekiem, kā arī daļēji kompensētu valsts budžeta līdzekļus, kas tika novirzīti situācijas stabilizēšanas pasākumiem finanšu sektorā, no kuriem tiešu vai netiešu labumu guva banku sektors kopumā.

FSN maksā Latvijas Republikā reģistrētās bankas un to filiāles dalībvalstīs un ārvalstīs, kā arī dalībvalstīs un ārvalstīs reģistrēto banku filiāles Latvijā. Saskaņā ar Finanšu stabilitātes nodevas likuma 6. panta pirmo daļu FSN administrēšanu veic FKTK.

FKTK 2019. gadā kontrolēja FSN iemaksas valsts budžeta kontā, FSN aprēķinu, kā arī šajā aprēķinā iekļautās informācijas pilnīgumu un pareizību. FSN objektu veido nodevas maksātāja saistības, no kurām izslēgti segtie noguldījumi, kas pakļauti Latvijas vai citas dalībvalsts noguldījumu garantiju shēmai, emitētās hipotekārās ķīlu zīmes un pakārtotās saistības, kam piemēro FSN likmi 0.072% apmērā. FSN 2019. gadā tika iekasēta 7.41 milj. eiro apmērā, kas, salīdzinot ar 2018. gadu (10.05 milj. eiro), ir par 26.3% mazāk.

5. tabula. FSN maksātāju rādītāji

	2019	2018	2017
FSN maksātāji	20	21	23
FSN objekts, milj. eiro	9 953.6	10 540.4	15 563.1
FSN, eiro	7 166 560	7 589 117	11 201 499
Valsts budžetā saņemtais FSN maksājums, eiro	7 406 666	10 046 568	11 249 954

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Starptautiskajā līmenī FKTK darbība galvenokārt ir vērsta uz sadarbību un informācijas apmaiņu ar citu valstu uzraudzības iestādēm un dalību VUM un Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu darbā. Tāpat FKTK sniedz atbalstu ministrijām starptautiskos forumos par Latvijas finanšu tirgum būtiskiem projektiem un jautājumiem, piemēram, līdzdarbojoties ES Padomes vai OECD komiteju darbā u.c. forumos.

STARPTAUTISKĀS UN EIROPAS ORGANIZĀCIJAS

Pārskata gadā FKTK eksperti gan piedalījās klātienē priekšlikumu, kas skar finanšu sektora regulējumu, apspriešanās **ES Padomē**, gan gatavoja rakstveida viedokļus un pozīcijas Latvijas pārstāvjiem sanāksmēs. Pārskata gadā sarunas turpinājās par regulas projektu **Eiropas kolektīvās finansēšanas (crowdfunding) pakalpojumu sniedzējiem uzņēmumiem**, direktīvas projektu par **kredītu apkalpotājiem, kredītu pircējiem un nodrošinājuma atgūšanu**, regulas projektu par ar **valsts obligācijām nodrošinātiem vērtspapīriem**, kā arī regulas projektu **Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas izveidei**. Ar informāciju par apstiprinātajiem tiesību aktiem var iepazīties gada pārskata sadaļā "Aktualitātes Eiropas Savienībā normatīvo aktu pieņemšanā 2019. gadā".

Ārpus ES formāta FKTK bija iesaistīta Latvijas pārstāvībā OECD. OECD Pretkukuļošanas darba grupa, vērtējot, kā Latvija praksē ievēro "Konvenciju par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos", uzmanību pievērša arī noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas riskiem. OECD pārstāvji bija ieradušies klātienē vizītē Latvijā, novērtēja aktuālo situāciju un sagatavoja 3. fāzes ziņojumu ar turpmākajām rekomendācijām Latvijai. Šim mērķim FKTK

ziņoja par savas kompetences jomā paveikto klātienē, kā arī sniedza informāciju ziņojuma sagatavošanai. OECD eksperti savā ziņojumā ir norādījuši, ka pēdējo gadu reformas finanšu un tieslietu jomās Latvijā liecina par būtiskām pozitīvām izmaiņām, kas ir mazinājušas riskus pārrobežu kukuļošanas un naudas atmazgāšanas iespējām Latvijā, kā arī ir sāktas un jau daļēji ieviestas pietiekami efektīvas reformas, lai šīs izmaiņas nostiprinātu kā likumus, tā praksē. Tomēr nozīmīgs darbs ir jāturpina pie valsts risku mazināšanas un konstatēto pārkāpumu un noziegumu apkarošanas.

Citās OECD komitejās darbs un informācijas apmaiņa ir iegājusi ikdienas ritmā. FKTK regulāri ir nodrošinājusi statistiku tādās jomās kā pensijas un apdrošināšana, ko OECD izmanto, sagatavojot apkopojumus par attiecīgo sektoru visās OECD valstīs.

2019. gads Latvijai bija ļoti svarīgs *Moneyval* 5. kārtas novērtēšanas ziņojumā minēto trūkumu novēršanā, jo, ņemot vērā pastiprinātās uzraudzības statusu, ko Latvijai bija noteikusi *Moneyval*, pastāvēja iespēja, ka pastiprināto uzraudzību jeb iekļaušanu tā dēvētajā "pelēkajā sarakstā" Latvijai noteiks arī FATF. FKTK savas kompetences ietvaros veica nozīmīgu darbu finanšu sektora uzraudzības stiprināšanā, regulējuma pilnveidē un šo izmaiņu skaidrošanā *Moneyval* dalībvalstu pārstāvjiem. Tā rezultātā *Moneyval* ziņojumā, kas publicēts 22.01.2020., Latvijas normatīvais regulējums novērtēts kā atbilstošs vai lielākoties atbilstošs visām 40 FATF rekomendācijām. Savukārt FATF plenārsēdē, kas notika no 16.02.2020. līdz 21.02.2020. Parīzē, tika secināts, ka Latvija ir izveidojusi stipru un noturīgu finanšu sistēmu aizsardzībai pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu un masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas finansēšanu un netiks pakļauta pastiprinātai uzraudzībai.

2019. gadā turpinājās dialogs ar SVF, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām. SVF pārstāvju vizīšu laikā tika sniegta informācija par finanšu tirgus rādītājiem un aktualitātēm sektorā, kā arī par pieņemtajām un plānotajām izmaiņām likumos.

Balstoties uz 2017. gadā izteikto Latvijas valsts lūgumu, rudenī tika sāta SVF Finanšu sektora novērtēšanas programma. 2019. gada nogalē FKTK sagatavoja atbildes uz apjomīgiem SVF informācijas pieprasījumiem makrouzraudzības, *FinTech*, krīzes vadības un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomās,

kā arī sniedza datus banku sektora stresa testēšanai. Tāpat FKTK sagatavoja pašnovērtējumu par Latvijas banku sektora uzraudzības atbilstību Bāzeles Efektīvas banku uzraudzības principiem. Ir plānots, ka 2020. gadā norisināsies klātienē vizītes un tiks sagatavoti noslēguma ziņojumi.

Viens no būtiskākajiem starptautiskās sadarbības aspektiem ir FKTK dalība Eiropas uzraudzības iestāžu (EBI, EAAP, EVTI un ESRK) darbā, kas dod iespēju ietekmēt Eiropas regulējuma un uzraudzības politikas un prakses veidošanos, un ECB izveidotajā VUM. FKTK ekspertu līmenī darbs notika Eiropas uzraudzības iestāžu komitejās un darba grupās, savukārt FKTK vadība piedalījās šo iestāžu Uzraudzības padomes sēdēs.

EBI prioritātes 2019. gadā bija turpināt darbu pie peļņu nenesošo kredītu jautājuma, pie 2. līmeņa standartu projektiem, kas ieviestu risku mazināšanas pakotni (CRD V, CRR, BRRD), ieguldījumu sabiedrību jaunā prudenciālā ietvara, Bāzeles III ieviešanas jautājumiem ES. Tāpat FKTK turpināja apzināt riskus un iespējas, kas izriet no finanšu inovācijām banku nozarē, tika stiprināts ietvars uzraudzības iestāžu sadarbībai NILLNTPFN jomā. Notika publiskās konsultācijas, tika veikta analīze un gatavoti ziņojumi.

2019. gadā EBI, papildinot Eiropas banku sektora vienoto noteikumu kopumu (*Single Rulebook*), apstiprināja vairākus tehniskos standartus CRD un Maksājumu pakalpojumu direktīvas ieviešanai, pamatnostādnes par ārpakalpojumiem, par kompetento iestāžu, kas uzrauga kredītiestādes un finanšu iestādes, sadarbību un informācijas apmaiņu NILLNTPFN jomā, tai skaitā izveidojot ietvaru NILLNTPFN kolēģiju izveidei un darbībai, un par IT un drošības riska pārvaldību, kā arī atjaunoja pamatnostādnes par saskaņotām definīcijām un veidnēm kredītiestāžu finansēšanas plāniem un turpināja normatīvo aktu izstrādi citās jomās. 2019. gadā joprojām nebija skaidrības par Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES nosacījumiem un daudz laika tika veltīts vienotas pieejas turpmākajai darbībai attiecībā uz Apvienotās Karalistes tirgus dalībnieku darbību pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES definēšanai un monitoringam.

Papildu informāciju par EBI darbību 2019. gadā var iegūt tīmekļa vietnē <https://eba.europa.eu/all-news-and-press-releases>.

2019. gadā EAAP darbs pie tehnisko standartu izstrādes galvenokārt noritēja konsultāciju fāzē. Publiskajai apspriešanai ar nozari tika no-

doti dokumenti par potenciālo otrā līmeņa regulējumu Pan-Eiropas privāto pensiju produktu jomā, par izmaiņām pamatdokumenta informācijā saskaņā ar komplektētu privāto ieguldījumu un apdrošināšanas ieguldījumu produktu jeb PRIPS regulu, par Maksāspējas II direktīvas pārskatīšanas jautājumiem, par atalgojuma principiem apdrošināšanas jomā, par vienotās apdrošināto garantiju shēmas izveidi un citiem jautājumiem. EAAP pastāvīgi pārraudzīja un novērtēja apdrošināšanas un pensiju nozares stabilitātes riskus un nozares ievainojamību, lai veicinātu vai koordinētu uzraudzības darbības nepieciešamības gadījumā. Tika aktualizēti *In-sureTech* jautājumi. Līdzīgi kā pārējās iestādēs dienaskārtībā bija ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES saistītie jautājumi.

Papildu informāciju par EAAP darbību 2019. gadā var iegūt tīmekļa vietnē https://www.eopa.europa.eu/newsroom/news-press_en.

EVTI kā prioritārās jomas 2019. gadam bija noteikusi MiFID II un MiFIR, prospektu un vērtspapīrošanas regulas ieviešanu, MiFIR datu ziņošanas un kvalitātes jautājumus, Kapitāla savienības un *FinTech* darbības plānu ieviešanu.

EVTI 2019. gads bija samērā neaktīvs attiecībā uz tehnisko standartu apstiprināšanu, darbs notika lielākoties konsultāciju fāzē. Toties tika apstiprinātas vairākas pamatnostādnes – par Prospektu regulā noteiktajiem riska faktoriem, par maznozīmīgiem etaloniem atbilstoši Etalonu regulai, par MiFID II direktīvas 6. un 7. pielikuma piemērošanu, par ziņošanu par internalizētiem norēķiniem saskaņā ar ES regulu par centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (CSDR), par pozīciju aprēķināšanu, ko saskaņā ar regulu par Eiropas tirgus infrastruktūru (EMIR) veic darījumu reģistri, par naudas tirgus fondu stresa testēšanu, par ieguldījumu fondu likviditātes stresa testēšanu u.c.

Liela uzmanība tika veltīta jomām un risinājumiem, kas svarīgi saistībā ar Apvienotās Karalistes kā būtiska finanšu tirgus spēlētāja izstāšanos no ES, par kuras nosacījumiem līdz gada nogalei skaidrības nebija.

Papildu informāciju par EVTI darbību 2019. gadā var iegūt tīmekļa vietnē <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news>.

ESRK vērtēja ES finanšu sistēmas stabilitātes riskus. Tie 2019. gadā joprojām saglabājās augsti, ņemot vērā būtisku politisko nenoteiktību pasaulē un ES. ESRK vērtēja gan cikliskos, gan strukturālos riskus ES finanšu sistēmā, pievēršot uzmanību makrouzraudzības politi-

kas pasākumu pietiekamībai dalībvalstīs. Atsevišķi tika izstrādātas metodikas mājokļu un komerciālā nekustamā īpašuma sistēmisko risku novērtēšanai un atbilstošu makrouzraudzības instrumentu pielietošanai, kā arī tika publicēts ziņojums par potenciālajiem sarežģījumiem finanšu stabilitātes nodrošināšanai, ko rada liela ārvalstu kredītiestāžu filiāļu loma vietējā finanšu sektorā.

Papildu informāciju par ESRK darbību 2019. gadā var iegūt tīmekļa vietnē <https://www.esrb.europa.eu/pub/reports/html/index.en.html>.

FKTK darbība ECB VUM ietvaros ir atspoguļota sadaļā par banku uzraudzību.

DIVPUSĒJĀ SADARBĪBA

Lai nodrošinātu finanšu sektora uzraudzību un stabilitāti, liela loma ir sadarbībai ar citu valstu finanšu sektora uzraudzības iestādēm. Līgumi par sadarbību un informācijas apmaiņu tika galvenokārt noslēgti ar Apvienotās Karalistes finanšu uzraudzības iestādēm, gatavojoties iespējai, ka Apvienotā Karaliste pametīs ES bez vienošanās.

FKTK apmainījās ar informāciju arī jau noslēgto līgumu ietvaros. Visvairāk informācijas pieprasījumu FKTK saņēma ar Starptautisko Vērtspapīru komisiju organizāciju noslēgtā līguma ietvaros. Pozitīvs rezultāts ir arī sadarbībai klātienē. Nozīmīga loma pieredzes un informācijas apmaiņā ir bijusi uzraugu un noregulējuma kolēģijām, par ko detalizētāk aprakstīts pārskata sadaļā par uzraudzību.

KOMUNIKĀCIJA UN FINANŠU PRATĪBAS VEICINĀŠANA

Atbilstoši iestādes stratēģiskajām nostādnēm FKTK 2019. gadā sabiedrībai nodrošināja plašu informācijas pieejamību tīmekļa vietnē, operatīvu informācijas plūsmu par aktuālajiem jautājumiem ar mediju starpniecību, kā arī, veicinot finanšu pratību, īstenoja vairākas aktivitātes šajā darbības virzienā. Liela uzmanība komunikācijā tika pievērsta *Moneyval* un FATF rekomendāciju ieviešanai un banku sektora transformācijas procesam, kā arī ASV OFAC sankciju ietekmei uz Latvijas finanšu sektoru.

ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA

2019. gadā FKTK Latvijas medijos tika minēta 9 849 reizes, otrajā pusgadā sasniedzot lielāko publicitātes intensitāti, kas saistīts ar AS "PNB Banka" darbības apturēšanu, kā arī FKTK pārvaldības modeļa un vadības maiņu. 2019. gada jūlijā līdz laikam, kad konkursa kārtībā tiks izvēlēts jauns FKTK priekšsēdētājs, par FKTK priekšsēdētāju Latvijas Republikas Saeima aptiprināja Kristīni Černaju-Mežmali, bet oktobrī par FKTK priekšsēdētāju apstiprināja Santu Purgaili. Gada izskaņā liela mediju uzmanība tika pievērsta Aivara Lemberga un ar viņu saistīto institūciju iekļaušanai ASV OFAC sankciju sarakstā.

Komunikācijas daļa paralēli ikdienas informācijas aprītei šajā posmā organizēja trīs preses konferences – 16.08.2019. par ECB, VNV un FKTK lēmumiem saistībā ar AS "PNB Banka" darbības apturēšanu, 17.08.2019. preses konferenci par garantēto atlīdzību izmaksas kārtību AS "PNB Banka" klientiem, savukārt 12.12.2019. preses konference tika rīkota, lai informētu par ASV OFAC noteikto sankciju ietekmi uz Latvijas finanšu sektoru.

Pārskata gadā Komunikācijas daļa izplatīja 89 paziņojumus medijiem latviešu valodā un 35 angļu valodā par FKTK padomes pieņemtajiem

lēmumiem, finanšu tirgus dalībnieku darbību, regulējošo prasību aktualitātēm, banku sektorā īstēnotajām pārmaiņām, FKTK tirgus dalībniekiem piemērotajām sankcijām un citām FKTK aktualitātēm.

2019. gadā tika sagatavotas un publiskas astoņas FKTK infografikas latviešu valodā un piecas angļu valodā par banku sektora transformācijas rezultātiem, par banku, kas iepriekš apkalpoja ārvalstu klientus, biznesa modeļu maiņu, par Latvijas noguldījumu garantiju sistēmu, kā arī par Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības rezultātiem 2018. gadā.

FKTK turpināja pastāvīgu komunikāciju arī sociālajos tīklos, uzturot dialogu ar sabiedrību mikroblogošanas vietnē "Twitter", kā arī ievietojot materiālus video koplietošanas tiešsaistes sociālā medija tīmekļa vietnē "Youtube".

Pārskata gadā tika nodrošināti komentāri un skadrojumi Latvijas un ārvalstu plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, kā arī organizētas regulāras FKTK vadības intervijas gan Latvijas, gan starptautiskajos medijos, tādējādi nodrošinot plašu skaidrojošu darbu, kas pakāpeniski veicināja izpratnes maiņu mediju vidē tiklab par FKTK veikto darbu finanšu sektora pārmaiņu vadībā, kā par Latvijas finanšu sektora pārveides procesu kopumā.

DIGITĀLO RĪKU PILNVEIDE

2019. gadā Komunikācijas daļa sadarbībā ar Informācijas tehnoloģiju daļu noslēdza plānotos FKTK tīmekļa vietnes www.fktk.lv pārbūves darbus, izveidojot jaunu sabiedrības informēšanas platformu, kā arī modernu un ērti izmantojamu Latvijas finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku datubāzi.

Nodrošinot atbalstu Latvijas *FinTech* jaunuzņēmumiem finanšu sektorā, FKTK turpina sniegt atbalstu divās finanšu inovāciju atbalsta programmās:

- **FKTK Inovāciju centrā**, kurā iespējams vienuviet iegūt visu nepieciešamo informāciju licences saņemšanai, kā arī saņemt FKTK ekspertu konsultācijas pa tālruni, uzdot jautājumu elektroniski vai organizēt tikšanos klātienē FKTK birojā;

- **Inovāciju smilškastē**, kura nodrošina procesu, kad uzņēmumi var testēt vai pārbaudīt inovatīvus finanšu produktus, finanšu pakalpojumus vai uzņēmējdarbības modeļus saskaņā ar īpašu testēšanas plānu, par ko vienojušies

ar FKTK (<https://www.fktk.lv/licencesana/inovācijas-un-fintech/fintech-konsultācijas/>).

Pārskata gadā kopumā FKTK Inovāciju centrā vērsās aptuveni 80 interesentu un saņēma nepieciešamās konsultācijas par atjaunotajā maksājumu pakalpojumu direktīvā (PSD II) ietvertajiem jaunajiem finanšu pakalpojumiem (konta informācijas un maksājumu ierosināšanas pakalpojumu), kā arī par pūļa finansējuma pakalpojumiem un par virtuālo aktīvu izmantošanas iespējām un tam piemērojamo regulējumu Latvijā. Vienlaikus ar vairākiem pretendentiem tika sāktas sarunas par dalību Inovāciju smilškastē un iespējamo inovatīvo finanšu pakalpojumu testēšanu.

Lai veicinātu tirgus dalībnieku klientu un arī plašākas sabiedrības informētību par Latvijā strādājošo banku un apdrošinātāju aktuālajiem ceturkšņa darbības rādītājiem individuālā skatījumā, tika nodrošināta interaktīvo rīku "Banku kompass" un "Apdrošināšanas kompass" darbība un datu aktualizēšana.

KORPORATĪVĀ KOMUNIKĀCIJA

2019. gadā Komunikācijas daļas īstenotajā ārējā komunikācijā nozīmīga loma bija korporatīvajai komunikācijai, lai stiprinātu FKTK kā profesionālas uzraugošās iestādes un nozīmīga starpinstitutionāla partnera reputāciju. Komunikācijas daļa līdzdarbojās Finanšu sektora attīstības padomes un valdības stratēģiskās komunikācijas aktivitātēs, kā arī regulāri veidoja saturu Ministru kabineta ziņu lapai "*Financial Sector Update*".

Pārskata gadā tika nodrošināta aktīva komunikācija saistībā ar FKTK ieguldījumu *Moneyval* un FATF rekomendāciju ieviešanā Latvijas finanšu sektorā, skaidrojot FKTK kompetences jomas, tajās paveikto un no tā izrietošās pārmaiņas.

2019. gada nogalē tika sākts aktīvs stratēģiskais dialogs ar dažādu sektoru uzņēmējiem un ārvalstu investoru organizācijām, lai identificētu jautājumus, kas risināmi sadarbībā ar Latvijas finanšu sektora institūcijām. Līdztekus šim darbības virzienam tika stiprināta FKTK starpinstitutionālā komunikācija ar Latvijas un starptautiskajām institūcijām un organizācijām.

KRĪZES VADĪBAS PILNVEIDE

Efektīva sadarbība ar nozari ir svarīga jo īpaši neikdienišķās un sektora krīzes situācijās. Pamatojoties uz krīzes situāciju pieredzes (2018.

gada februāris – maijs) izvērtējumu, tika pilnveidots krīzes vadības mehānisms starp FKTK struktūrvienībām un sadarbības institūcijām, lai veidotu vienotu izpratni un pieeju informācijas apmaiņai ar FKTK krīzes komunikācijas situācijās.

Vienlaikus ar krīzes komunikācijas pilnveidi tika nodrošināta komunikācija saistībā ar AS "PNB Banka" darbības apturēšanu, organizējot komunikācijas starpinstitutionālo koordināciju, sadarbību ar mediju pārstāvjiem, daudzveidīgu informatīvo materiālu sagatavošanu un izplatīšanu dažādos informācijas kanālos.

FINANŠU PRATĪBAS VEICINĀŠANA

Viens no FKTK darba prioritārajiem virzieniem ir iedzīvotāju finanšu pratības veicināšana, nodrošinot nacionālo aktivitāšu koordināciju, pārstāvniecību OECD darba grupā *International Network on Financial Education*, kā arī pētniecisko darbību.

STRATĒGIJA

Vērtējot plānošanas dokumenta "Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības stratēģija 2014–2020" izpildi, ir redzams, ka finanšu pratības stratēģisko mērķu sasniegšanas indikatori kopumā uzrāda vēlamu virzību. Būtiskākās pozitīvās tendences ir arvien lielāka finanšu pakalpojumu digitalizācija un iedzīvotāju iesaiste šādu rīku izmantošanā, iekšzemes noguldījumu stabils pakāpenisks pieaugums vairāku gadu garumā. Iedzīvotāji kļuvuši apmierinātāki ar savu finanšu situāciju, vairāk izmanto apdrošināšanas pakalpojumus, turpina veidot uzkrājumus (+2 procentpunkti) un mērķtiecīgāk meklē informāciju par finanšu produktiem. Par 7 procentpunktiem palielinājies to iedzīvotāju skaits, kuriem ir "drošības spilvens" vismaz trim mēnešiem.

2019. gada 2. pusgadā Komunikācijas daļa sadarbībā ar SIA "Aptauju Centrs" nodrošināja Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības aptauju, kas iepriekš tika veikta 2014. un 2015. gadā. Aptauja tika veikta, lai fiksētu aktuālo Latvijas iedzīvotāju iesaistes līmeni finanšu pakalpojumu izmantošanā, kā arī noskaidrotu zināšanas un ierasto praktisko rīcību saistībā ar dažādiem finanšu pratības tematiem.

Latvijas iedzīvotāju zināšanu līmenis par finanšu jautājumiem piecu gadu laikā ir mazliet paaugstinājies. Tā vērtība 2019. gadā sasniegusi 21.7 punktus no 99 iespējamajiem. Pētījuma rezultāti sniedz ieskatu, ka 2019. gadā, salīdzini-

not ar 2014. gadu, iedzīvotāji kļuvuši apmierinātāki ar savu finanšu situāciju, vairāk izmanto apdrošināšanas pakalpojumus, turpina veidot uzkrājumus (+2 procentpunkti) un mērķtiecīgāk meklē un vērtē informāciju par finanšu produktiem, kā arī seko līdzi nodokļu politikas izmaiņām (+5 procentpunkti). Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības indekss 2014. gadā, kad tika veikts pirmais pētījums, bija 20.6 punkti no 99 iespējamajiem. Piecu gadu laikā šis indekss pieaudzis par 1.1 punktu, kas ir labs rādītājs, bet reizē arī mudinājums, ka vēl joprojām ir, kur tiekties.

Ar aptaujas rezultātiem iespējams iepazīties finanšu pratības interneta vietnes www.finansupratiba.lv sadaļā "Pētījumi".

FINANŠU PRATĪBAS NEDĒĻA 2019

Saskaņā ar partneru vienošanos par ikgadējās finanšu pratības nedēļas organizēšanu, lai finanšu pratības materiāli sasniegtu arvien jaunas iedzīvotāju grupas, arī 2019. gadā vienlaikus ar *Child and Youth Finance International* rīkoto astoto Globālo naudas nedēļu (*Global*

Money Week) FKTK rīkoja septīto Finanšu pratības nedēļu Latvijā. 2019. gada nedēļas koncepcija bija "Izzini. Uzkrāj. Nopelni.", aicinot Latvijas iedzīvotājus aktīvāk pievērsties zināšanu padziļināšanai par dažādām ar personīgajām finansēm saistītām tēmām. Nedēļas ietvaros tika rīkotas dažādas lekcijas, informatīvi pasākumi un iniciatīvas, kurās bija iespēja iesaistīties skolēniem.

Informācija par Finanšu pratības nedēļu un aktivitātēm, kas norisinās, lai izglītotu Latvijas iedzīvotājus par finanšu pratības jautājumiem, kā arī visi finanšu pratības materiāli – "Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības stratēģija 2014–2020", Kompetenču standarts, jaunākie Latvijas un starptautiskie pētījumi, finanšu pratības nedēļu arhīvs, pētījumi, ziņu lente un saites uz aktuālajiem mācību materiāliem – pieejami tīmekļa vietnē www.finansupratiba.lv.

Līdztekus šīm aktivitātēm visa gada garumā vidusskolās un augstskolās notika partneru lekcijas un praktiskās nodarbības. Turpinājās arī izglītojošā vortāla "Klientu skola" satura pilnveide.

2020. GADA SVARĪGĀKIE UZDEVUMI

KREDĪTIESTĀŽU UZRAUDZĪBĀ:

- banku stratēģiju un biznesa modeļu vērtēšanā – joprojām uzraugu fokusā ir banku jauno biznesa modeļu rentabilitāte un ilgtspēja un banku spēja pielāgoties jaunajiem apstākļiem, turpinot vienmērīgu un stabilu izvirzīto mērķu sasniegšanu un jauno darbības virzienu iedzīvināšanu un to pilnveidošanu;

- banku darbības atjaunošanas plānu vērtēšanas darba turpināšanai saglabājas nozīmīga loma, ņemot vērā darbības atjaunošanas plānu būtisko nozīmi banku stabilas darbības nodrošināšanā ekonomikas pilna attīstības cikla ietvaros;

- darbības atbilstības un risku kontroles funkciju stiprināšanā – padziļināta uzmanība banku iekšējās kontroles sistēmas stabilas un efektīvas darbības nodrošināšanai, turpinot vērtēt un sekot līdzi banku definētajai riska apetītei un banku spējai nodrošināt risku, ko tās uzņēmušās, pilnvērtīgu un kvalitatīvu pārvaldīšanu, kam ir būtiska loma arī banku biznesa modeļu vērtēšanas kontekstā;

- banku iesniegto pārskatu kvalitātes stiprināšanā – ņemot vērā pārskatu sarežģīto struktūru, to kvalitātes nodrošināšanai ir būtiska loma, tāpēc turpinās uzraugu darbs, iedzīvinot pārbaudītu mehānismus un īstenojot uz atsevišķu pārskatu veidiem un elementiem fokusētas horizontālas pārbaudes;

- kredītriska un tā pārvaldīšanas kvalitātes vērtēšana joprojām ir uzraugu uzdevumu lokā, būtisku uzmanību pievēršot INK, to izstrādes stratēģijām un problemātiskajiem aktīviem, uzkrājumu pietiekamības līmenim, kā arī riska darījumu koncentrāciju aspektiem.

FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS UZRAUDZĪBĀ:

- finanšu instrumentu tirgus dalībnieku uzraudzības prakses pilnveidošana un vienādošana;

- ieguldītāju interešu aizsardzības stiprināšana, uzraugot ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju pakalpojumu atbilstību tiesību aktu prasībām, finanšu instrumentu tirdzniecību un emitentu informācijas atklāšanu;

- centrālā vērtspapīru depozitārija uzraudzības procesa nodrošināšana saskaņā ar ES regulu par centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (CSDR);

- tirgus dalībnieku ziņoto darījumu datu kvalitātes pārbaudes.

APDROŠINĀŠANAS TIRGUS DALĪBNIEKU UZRAUDZĪBĀ:

- apdrošināšanas tirgus dalībnieku klātienē un neklātienē pārbaudītu veikšana saskaņā ar apstiprināto uzraudzības pasākumu plānu;

- apdrošināšanas tirgus dalībnieku klātienē uzraudzības procesa pilnveidošana, sagatavojot metodoloģiju klātienē pārbaudītu pierakstu veikšanai *UIS* datu bāzē;

- apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas izplatītāju uzraudzības ietvara pilnveidošana, lai nodrošinātu apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas izplatītāju darbības atbilstības Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas izplatīšanas likumā noteiktajām prasībām uzraudzību.

PENSĪJU UN IEGULDĪJUMU FONDU UZRAUDZĪBĀ:

Pensiju un ieguldījumu fondu daļas pārziņā esošo tirgus segmentu uzraudzības prioritāte ir ieguldījumu fondu uzraudzība, ņemot vērā paredzamo ES līmenī veicamo ieguldījumu fondu likviditātes testu, un VFPS un privāto pensiju fondu uzraudzība, ņemot vērā jaunās normatīvo aktu prasības iesaistīšanās politikas jautājumos un ilgtspējīgu ieguldījumu veikšanā.

ATBILSTĪBAS UZRAUDZĪBĀ:

Svarīgākie uzdevumi NILLTPFN jomā 2020. gadā ir turpināt stiprināt dialogu ar finanšu nozari, lai veicinātu tiesību aktu prasību efektīvu un uz riskiem balstītu īstenošanu, kā arī nodrošināt Ministru kabineta apstiprinātajā "Pasākumu plānā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai laikposmam no 2020. līdz 2022. gadam" noteikto uzdevumu izpildi, lai samazinātu NILLTPF riskus, nodrošinot atbilstību starptautiskajām saistībām un standartiem NILLTPFN jomā.

2019. gada decembrī *Moneyval* plenārsēdē tika pieņemts Latvijas progresa ziņojums par tehnisko atbilstību un septiņi no 40 FATF ieteikumiem tika novērtēti kā pilnībā atbilstoši un 33 kā lielākoties atbilstoši. Tādēļ 2020. gadā FKTK pievērsīsies šo tiesisko prasību efektīvai īstenošanai, un, lai to nodrošinātu, ir sākts darbs pie NILLTPFN rokasgrāmatas izstrādes. Rokasgrāmatas mērķis ir sniegt plašāku juridisko prasību skaidrojumu, izmantojot praktiskus piemērus. Vienlaikus 2020. gadā FKTK turpinās darbu pie finanšu sektora uzraudzības

metodoloģijas pilnveides, lai nodrošinātu uz riskiem balstītas pieejas īstenošanu, arī veicot uzraudzības pasākumus.

REGULĒJOŠO PRASĪBU JOMĀ:

Lai nodrošinātu saskaņotu pieeju, liela daļa ES normatīvo aktu tiek pieņemti kā tieši piemērojamas ES tiesību normas – regulas. Līdz ar to saglabāsies liela nozīme darbam šo tieši piemērojamo ES tiesību normu projektu izstrādes gaitā, piedaloties attiecīgajās darba grupās un komitejās, gatavojot pozīcijas un priekšlikumus, aizstāvēt Latvijas finanšu sektora un finanšu pakalpojumu patērētāju intereses. Pēc regulu pieņemšanas jāveic sagatavošanās darbi to piemērošanai un kontrolei.

Galvenie uzdevumi regulējuma pilnveidošanā

Kapitāla prasības (CRD V un CRR II)	Ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālā uzraudzība	Korporatīvā pārvaldība
-------------------------------------	---	------------------------

▲ Apjomīgs FKTK darbs 2020. gadā tiks ieguldīts Direktīvas 2019/878 (CRD V) un Regulas 2019/876 (CRR II) ieviešanā, īpaši izvēles iespēju īstenošanā. Jaunais regulējums paredz būtiskas izmaiņas kredītiestāžu darbības regulējumā, tostarp tiks veikti grozījumi Kredītiestāžu likumā un vairākos FKTK noteikumos attiecībā uz kredītriska pašu kapitāla prasību aprēķinu, tirgus riska pašu kapitāla prasību aprēķinu, informācijas publisko atklāšanu, korporatīvo pārvaldību un ilgtspēju. CRD V un CRR II paredz nozīmīgas izmaiņas ES makroprudenciālajā ietvarā. Būtiskākās no tām:

- ES dalībvalstu atbildīgās iestādēs turpmāk varēs elastīgāk piemērot sistēmiskā riska rezervi – to varēs noteikt arī attiecībā uz noteiktiem riska darījumu segmentiem, piemēram, mājokļa vai komercīpašuma hipotēkām. Tas ļaus precīzāk piemērot augstākas kapitāla prasības specifiski tikai kredītiestāžu riska darījumiem ar tiem tautsaimniecības sektoriem, kuru darbība būtiski ietekmēs kopējo sistēmiskā riska apmēru finanšu sistēmā. Gadījumos, kad sistēmisko risku avoti būs vairāki, CRD V ļaus piemērot vairākas sistēmiskā riska rezerves prasības vienlaicīgi;

- maksimālais nosakāmais C-SNI kapitāla rezerves normas apmērs tiek palielināts no 2%

līdz 3% no kredītiestādes kopējās riska darījumu vērtības;

- lai novērstu pielietoto uzraudzības instrumentu pārklāšanos, CRD V nosaka, ka 2. pīlāra kapitāla prasības turpmāk drīkstēs noteikt tikai mikroprudenciālu risku mazināšanai vai novēršanai, savukārt makroprudenciālu risku gadījumā būs jāizmanto tam specifiski paredzēti rīki.

▲ 2019. gada beigās apstiprinātās Direktīvas 2019/2034 par ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību prasību ieviešanas procesā ir paredzētas būtiskas izmaiņas vairākos darbības regulējuma normatīvajos aktos, tostarp jauna ieguldījumu brokeru sabiedrību un to uzraudzības likuma izstrāde, grozījumi vairākos likumos un FKTK noteikumos, kas nosaka prasības attiecībā uz ieguldījumu brokeru sabiedrību sākotnējo kapitālu, uzraudzības pilnvarām un instrumentiem ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālajai uzraudzībai, ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālās uzraudzības veidu un citiem aspektiem.

▲ 2020. gadā tiks harmonizētas prasības korporatīvās pārvaldības jomā arī maksājumu iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu segmentam, nodrošinot efektīvas kontroles sistēmas izveides prasības un vienotu labākās prakses īstenošanu.

Nodrošinot CRD V ieviešanu un ieviešot EBI vadlīnijas par atalgojumu, ir paredzētas izmaiņas FKTK "Normatīvajos noteikumos par atalgojuma politikas pamatprincipiem".

2020. gadā FKTK turpinās sniegt metodoloģisku atbalstu tirgus dalībniekiem uzraudzības pārskatu sagatavošanā un pastiprināti kontrolēt aprēķinu rezultātus un pārskatu sagatavošanas kvalitāti, līdz tiks gūta pārliecība par to atbilstību prasībām.

KRĪZES VADĪBĀ NOREGULĒJUMA MEHĀNISMA JOMĀ:

- Direktīvas 2019/879 (BRRD II) un Regulas 2019/877 (SRMR II) jauno prasību ieviešana nacionālajā līmenī;

- pasākumu efektīvas integrācijas Vienotajā noregulējuma mehānismā nodrošināšanai turpināšana, padziļinātā detalizācijā pilnveidojot noregulējuma iekšējo regulatīvo vidi attiecībā uz noregulējuma plānošanas procesu un noregulējuma instrumentu piemērošanu;

- ņemot vērā iepriekšējā gadā gūtās mācības, krīzes pārvaldības procesa pilnveidošana, nodrošinot efektīvu un koordinētu krīzes pārvaldības mehānismu.

FKTK PĀRVALDĪBĀ:

- FKTK korporatīvās pārvaldības pilnveidošana, iedzīvinot labas pārvaldības principus kā neatņemamu ikdienas kultūras sastāvdaļu un radot elastīgu un uz inovāciju kultūru balstītu darba vidi, kurā dominē efektīva informācijas apmaiņa, savstarpējā sadarbība, iesaiste, cieņa un komandas pieeja;

- finanšu sektora uzraudzības un kontroles pasākumu efektivitātes paaugstināšana;

- prudenciālās un NILLTPFN un starptautisko sankciju uzraudzības kapacitātes un intelektuālā potenciāla stiprināšana;

- fokuss uz labāko darbinieku piesaisti un noturēšanu, motivēšanu, nepieciešamo zināšanu un prasmju apgūšanu un spēju pielāgoties mainīgās vides izaicinājumiem;

- darbības procesu, informācijas sistēmu un rezultātu uzlabojumu veicināšana, kā arī darbības optimizēšana, turpinot nepārtrauktu uzlabojumu identificēšanu, ieviešanu un uzraudzību, kā arī mūsdienīgās un drošās tehnoloģijās balstītas darba vides izveide, ieviešot efektīvus, drošus un izmaksu ziņā lietderīgus IT risinājumus un infrastruktūras izmaiņas.

FKTK PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA

PERSONĀLA POLITIKA

Liela loma FKTK stratēģisko mērķu sasniegšanā un iestādes tālākā attīstībā ir augsti izglītotam un profesionālam personālam.

PERSONĀLA SKAITLISKAIS SASTĀVS UN IZMAIŅAS

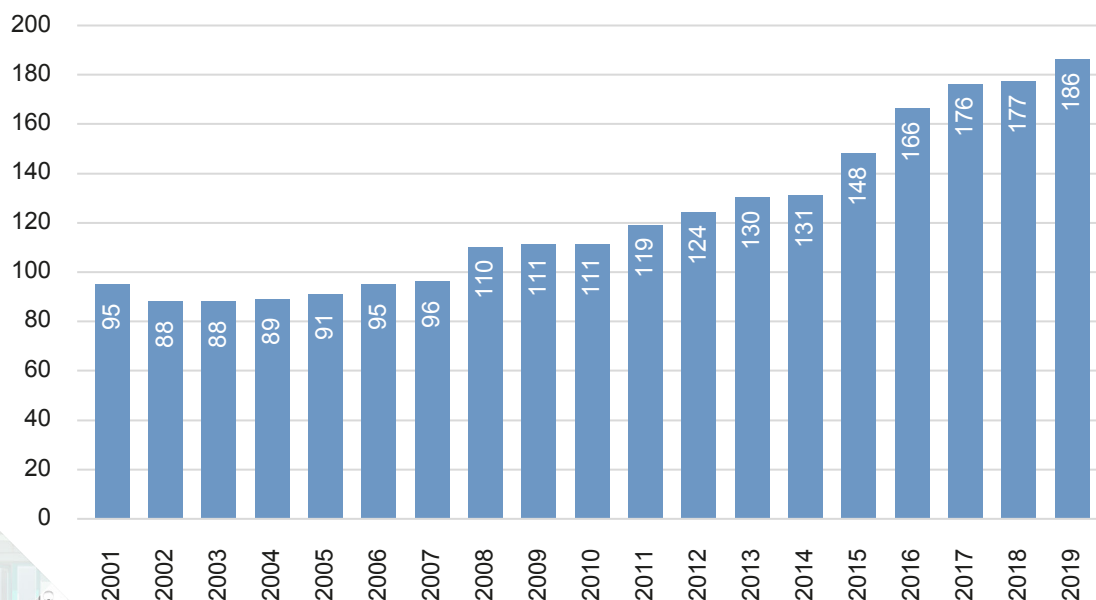
Pārskata gadā, ņemot vērā *Moneyval* un FAFT vērtēšanas procesa prasību un OECD rekomendāciju izpildei nepieciešamos resursus, amata vietu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par deviņām amata vietām un sasniedza 186 amata vietas.

Nolūkā nodrošināt iepriekš minēto uzdevumu izpildi, Atbilstības kontroles departamentā pārskata periodā tika izveidotas trīs amata vietas uz nenoteiktu laiku un piecas uz noteiktu laiku, tādējādi kopējais amata vietu skaits pieauga no 20 amata vietām pārskata gada sākumā līdz 28 amata vietām pārskata gada novembrī.

Vienlaikus tika veikti organizatoriski pasākumi Finanšu daļas darba efektivitātes pilnveidošanai. Tika izvērtēts funkciju sadalījums, nodalot komandējumu organizēšanas funkciju (nodot to citai struktūrvienībai) un slēdzot galvenā grāmatveža amata vietu.

Pārskata periodā būtiskas izmaiņas tika veiktas FKTK pārvaldības modelī. 13.06.2019. Latvijas Republikas Saeima pieņēma grozījumus (stājās spēkā 29.06.2019.) Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā, nosakot, ka FKTK padome sastāv no trim padomes locekļiem: FKTK priekšsēdētāja un diviem padomes locekļiem, kurus amatā apstiprina Latvijas Republikas Saeima. Līdz tam FKTK padomes sastāvā bija priekšsēdētājs, viņa vietnieks un trīs padomes locekļi, kas vienlaikus bija arī FKTK departamentu direktori. Amatus atstāja tā brīža FKTK priekšsēdētājs un priekšsēdētāja vietnieks. Savukārt atbilstoši minētajiem likuma grozījumiem pārskata periodā amatos tika apstiprināti FKTK priekšsēdētājs un viens no padomes locekļiem.

32. attēls. Personāla skaita dinamika, 2001–2019

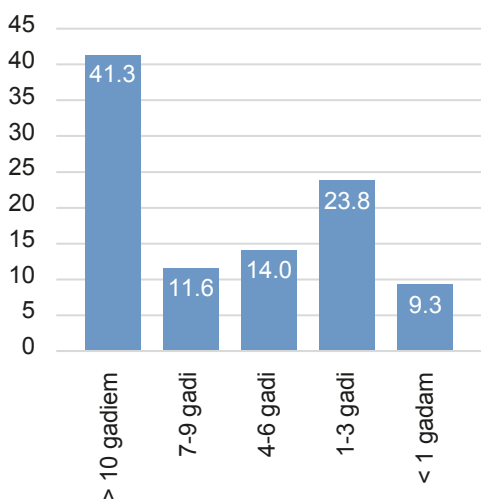
Vidējais nodarbināto skaits, ieskaitot ilgstošā prombūtnē esošos darbiniekus, 2019. gadā bija 173.1 darbinieks. 31.12.2019. FKTK bija nodarbināti 172 darbinieki, t.sk.:

- 141 (82%) pamatdarbības veicējs un 31 (18%) atbalsta darbinieks;
- 125 (73%) valsts amatpersonas un 47 (27%) darbinieki;
- visi darbinieki bija intelektuālā darba veicēji.

Personāla mainība 2019. gadā bija 7.0%. Pārskata gadā darbu FKTK sāka 19 darbinieki, t.sk. 13 darbinieki pamatdarbības un viens darbinieks atbalsta funkcijas nodrošināšanai, kā arī pieci uz darbinieku ilgstošu prombūtnes laiku. Pārbaudes laiku neizturot, darba tiesiskās attiecības tika izbeigtas ar vienu darbinieku, bet pārējie atbilstoši izstrādātajam adaptācijas perioda plānam saņēma pozitīvu vērtējumu un turpina darbu. Pārskata gadā FKTK pārtrauca darba attiecības ar 11 darbiniekiem un amatus atstāja FKTK priekšsēdētājs un priekšsēdētāja vietnieks. Atbilstoši grozījumiem Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā amata pienākumus sāka pildīt FKTK priekšsēdētājs un viens no padomes locekļiem. No 11 pastāvīgajiem darbiniekiem, kuri pārtrauca darba attiecības ar FKTK, viens devās pensijā, bet pārējie izvēlējās veidot karjeru gan publiskajā, gan privātajā sektorā (tai skaitā viens strādā Beļģijā).

2019. gadā 90.7% darbinieku (156) FKTK strādāja ilgāk par vienu gadu, savukārt mazāk par gadu – 9.3% darbinieku (16). Darba attiecībās ar FKTK 18 gadus, t.i., no FKTK izveidošanas brīža (2001. gada), bija 25% darbinieku (43).

33. attēls. Personāla dalījums pēc FKTK nostrādātā laika, %

DIENTA KOMANDĒJUMI

Pārskata gadā 96 darbinieki (55.8%) tika norīkoti 468 dienesta komandējumos, t.sk.:

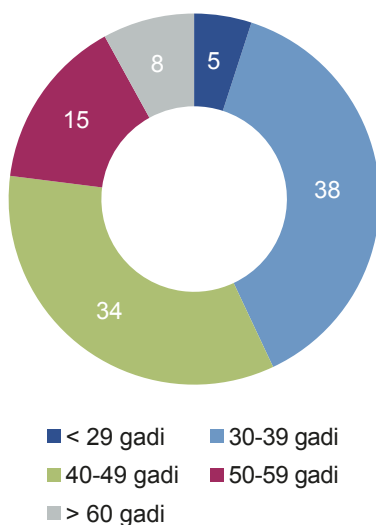
- 55 darbinieki (32%) regulāri piedalījās ES institūciju un Eiropas finanšu uzraudzības iestāžu (EBI, EAAPI, EVTI) darba grupu darbā;
- trīs darbinieki (1.7%) regulāri bija iesaistīti Eiropas Padomes darba grupu norises pasākumos;
- septiņi darbinieki (4%) kā eksperti tikās ar ASV finanšu uzraudzības iestāžu pārstāvjiem Vašingtonā un Ņujorkā;
- divi darbinieki (1.2%) piedalījās *Moneyval* sanāksmēs;
- divi darbinieki (1.2%) piedalījās FATF sanāksmēs.

PERSONĀLA DEMOGRĀFISKAIS SADALĪJUMS UN VECUMA RAKSTUROJUMS

2019. gadā no visiem FKTK darbiniekiem 72.1% bija sievietes (124) un 27.9% vīrieši (48). Personāla vecuma struktūru pārskata gadā raksturo šādi rādītāji: 5% darbinieku (9) bija vecumā līdz 29 gadiem, 38% darbinieku (65) – vecumā no 30 līdz 39 gadiem, 34% darbinieku (59) – vecumā no 40 līdz 49 gadiem un 23% darbinieku (39) – vecāki par 50 gadiem.

FKTK darbinieku vidējais vecums 2019. gadā bija 43 gadi.

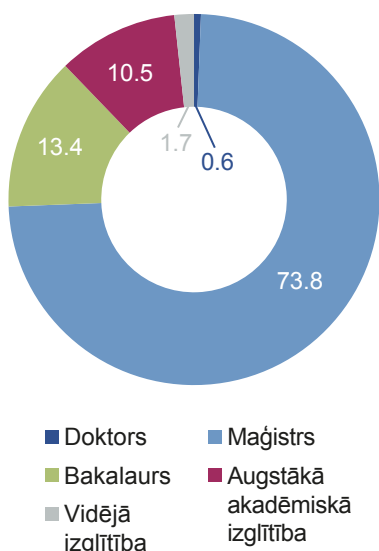
34. attēls. FKTK personāla sadalījums pa vecuma grupām, %

PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA

Pārskata gadā 98.3% FKTK darbinieku (169) bija augstākā izglītība (t.sk. 75.1% bija ieguvuši maģistra grādu), bet 1.7% darbinieku (3) – vispārējā vidējā vai vidējā profesionālā izglītība.

35. attēls. FKTK personāla sadalījums pēc izglītības līmeņa, %

PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJAS PAAUGSTINĀŠANA

Lai turpinātu pilnveidot FKTK darbības procesus, paaugstinātu darbības efektivitāti un produktivitāti, kā arī veiktu finanšu sektora uzraudzību, 59.9% darbinieku (103) paaugstināja kvalifikāciju, apmeklējot ar amata pienākumu veikšanu saistītas mācības Latvijā, piemēram, nostiprināja zināšanas par uzņēmumu finanšu situācijas ātro izvērtēšanu un par aktualitātēm likumos, kas attiecas uz FKTK darbību, kā arī turpināja attīstīt savas digitālās prasmes (*SAP Business Objects Web Intelligence*, datu apstrādes automatizācija un efektīvi atskaišu veidošanas principi, *MS Excel* ekspertiem, datu analīzes pamati, *Power Bi*, *SQL* datu modeļu izstrāde, datu apstrādes automatizācija, *IBM i2* aktualitātes u.c.).

FKTK sadarbībā ar citiem finanšu nozares profesionāļiem 2019. gadā organizēja iekšējos seminārus saviem darbiniekiem, dodot iespēju apgūt tādas aktuālas tēmas kā, piemēram, par sankciju riska pārvaldīšanas aspektiem bankām Atbilstības kontroles departamenta darbiniekiem, par peļņu nenesošiem aizdevumiem, par izmaiņām 16. SFPS “Noma”, par Trauksmes celšanas likuma piemērošanu un tā

prasību attiecināšanu uz FKTK darbību. FKTK struktūrvienību vadītājiem tika organizētas apmācības par pārmaiņu vadīšanu un *Agile* pieeju procesu vadībā.

2019. gadā īpaša uzmanība tika pievērsta uz tehnoloģijām balstītu finanšu inovāciju jeb *FinTech* attīstības jautājumiem, tāpēc darbinieki paaugstināja kvalifikāciju, apmeklējot dažādus seminārus un konferences gan Latvijā, gan ārvalstīs par e-komercijas attīstību, jo FKTK mērķis ir radīt *FinTech* draudzīgu vidi, kas veicinātu inovatīvus finanšu pakalpojumus Latvijā.

40% FKTK darbinieku (69) apmeklēja seminārus ārvalstīs par dažādiem finanšu uzraudzības un regulējuma jautājumiem, tostarp papildināja zināšanas par banku likviditātes un finansēšanas riskiem un risku pārvaldību, apguva zināšanas par jauno vērstpapīru sistēmu (*STS Securitisation & The New Securitisation Framework*), kā arī turpināja aktīvi piedalīties ECB apvienoto uzraudzības grupu pieredzes apmaiņas pasākumos.

Atbilstības kontroles departamenta darbinieki turpināja papildināt zināšanas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas efektivitātes paaugstināšanas jomā, jautājumos par starptautiskajām un nacionālajām sankcijām un to pārkāpšanas un apiešanas pazīmēm, kā arī sankciju riska pārvaldīšanu, gūstot papildu zināšanas par starptautisko transporta dokumentu veidiem un to noformēšanu, piedalījās FATF starptautiskās sadarbības pārskata grupas mācībās Latvijas delegācijas sastāvā, kā arī apmeklēja citus seminārus un konferences, kas saistītas ar NILLTPFN jomu.

FKTK veicina arī pašu darbinieku dalīšanos ar zināšanām ar citiem kolēģiem, piemēram, tika organizēts iekšējais seminārs par aizdomīgu darījumu, izmantojot finanšu instrumentus, atpazīšanu kā vienu no iekšējās kontroles sistēmas sastāvdaļām (53 darbinieki) un par sankciju riska pārvaldīšanas aktualitātēm (40 darbinieki).

PERSONĀLA DARBA IZPILDES NOVĒRTĒŠANA

2019. gadā saskaņā ar FKTK noteikto kārtību darba izpildes novērtēšanā piedalījās 161 darbinieks – 30 struktūrvienību vadītāji (t.sk. trīs padomes locekļi) un 131 speciālists.

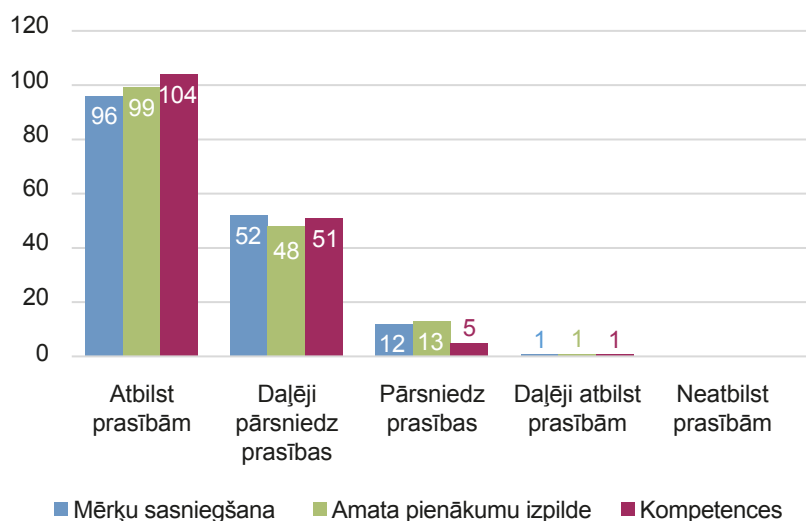
Darba izpildē tika vērtēti trīs kritēriji: izvirzīto mērķu sasniegšana, amata pienākumu izpilde un amatam nepieciešamās kompetences. 2019. gadā neviens darbinieks nesaņēma kāda

kritērija vērtējumu "Neatbilst prasībām".

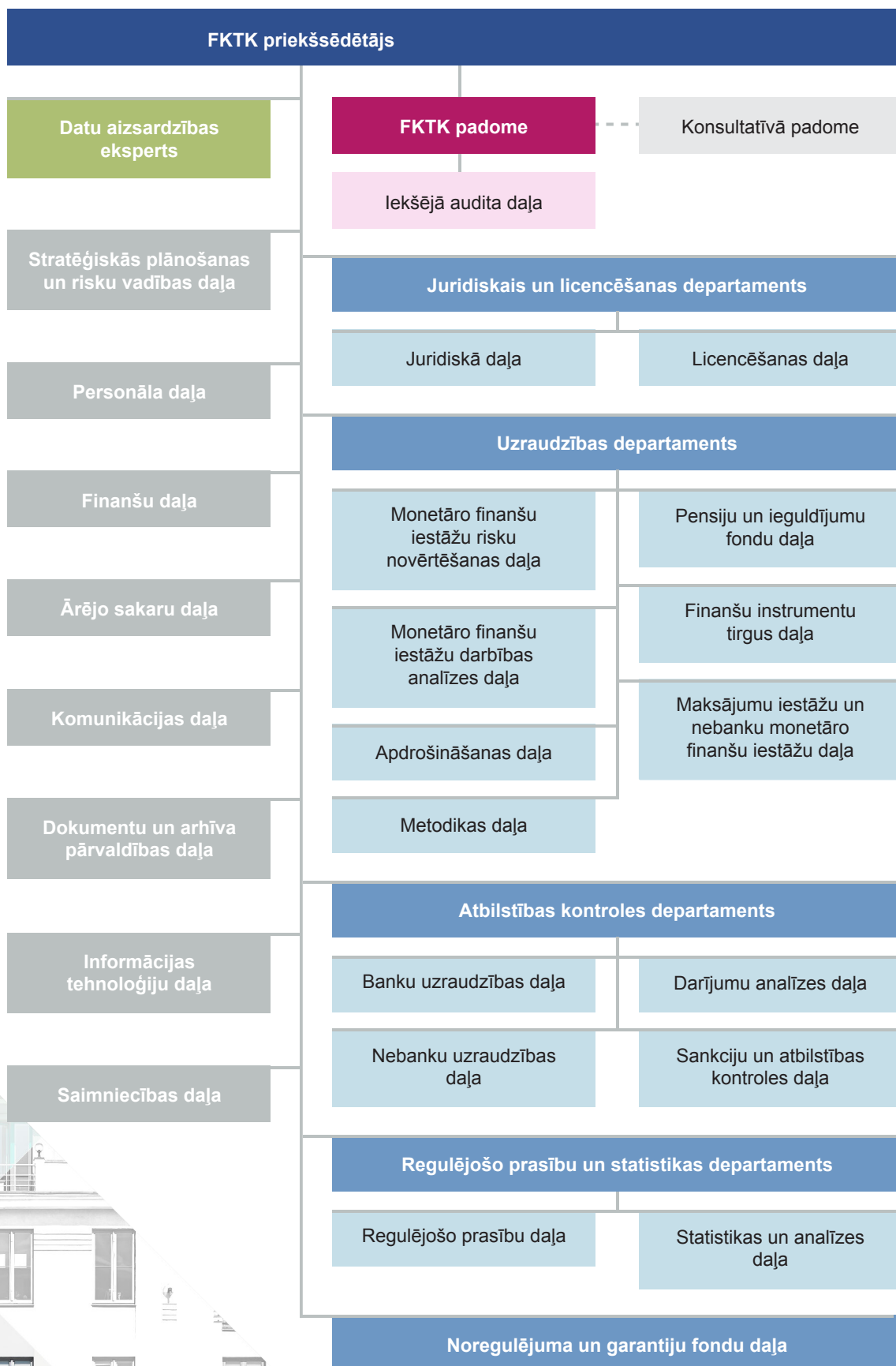
Lielākā daļa darbinieku saņēma vērtējumu "Atbilst prasībām" arī par katru kritēriju atsevišķi – par izvirzīto mērķu sasniegšanu 60% darbi-

nieku (96), par amata pienākumu izpildi 61% darbinieku (99) un par amatam nepieciešamajām kompetencēm 65% darbinieku (104).

36. attēls. Darba izpildes vērtējums dalījumā pa kritērijiem, darbinieku skaits

FKTK STRUKTŪRA

KVALITĀTES UN RISKU VADĪBA

Kvalitātes un risku pārvaldību FKTK nodrošina Stratēģiskās plānošanas un risku vadības daļa, kuras darbības mērķis ir atbilstoši savai kompetencei veicināt nepārtrauktu FKTK darbības pilnveidošanu un uzlabošanu. 2019. gadā FKTK turpināja pilnveidot kvalitātes vadības sistēmu, pārskatot un efektīvizējot darbības procesus, ka arī pilnveidojot procesu vadības normatīvo ietvaru.

FKTK padome pārskata gadā apstiprināja jaunus iekšējos noteikumus "Finanšu un kapitāla tirgus komisijas kvalitātes politika", kas vērsti uz FKTK misijas īstenošanu, ilgtspējīgu attīstību un stratēģijā definēto mērķu sasniegšanu, veicinot uzlabojumus darba organizācijā, uzturot augstu darba izpildes efektivitāti un kvalitāti.

Kvalitātes politika, ievērojot FKTK stratēģiju, nosaka, ka FKTK kvalitātes vadības sistēma balstās EFQM izcilības modelī. Tāpat FKTK nodrošina resursus, kas nepieciešami kvalitātes vadības sistēmas izveidei, ieviešanai, uzturēšanai un nepārtrauktai pilnveidošanai.

FKTK 2019. gadā turpināja iepriekšējos gados izveidotā risku vadības procesa pilnveidi saskaņā ar labāko starptautisko praksi, kā arī ievērojot ECB noteiktās prasības risku vadības jomā. FKTK padome pārskata gadā apstiprināja "Risku vadības politiku", kas nosaka risku vadības mērķus un pamatprincipus, kā arī risku vadības procesā iesaistīto dalībnieku pienākumus un atbildību. Saskaņā ar "Risku vadības politiku" risku vadība ir FKTK korporatīvās pārvaldības sistēmas un līderības sastāvdaļa un tā ir sistemātisks process, kas ietver risku identificēšanu, analīzi, izvērtēšanu, reaģēšanu uz riskiem, risku uzraudzību un regulāru pārvērtē-

šanu ar mērķi laikus apzināt, attiecīgi novērtēt un efektīvi pārvaldīt riskus, kuri var negatīvi ietekmēt FKTK spēju sasniegt noteiktos mērķus un kvalitatīvi un efektīvi veikt normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, tai skaitā piedalīties VUM funkciju izpildes nodrošināšanā. Ievērojot "Risku vadības politikā" noteikto, ir izstrādāts detalizēts risku vadības procesa apraksts, kas noteikts iekšējos noteikumos "Risku vadības kārtība", saskaņā ar kuriem riskus vada visās FKTK funkcijās un tām atbilstošajos procesos, kā arī projektos visos organizācijas līmeņos, ievērojot risku vadības principus un risku pieļaujamo līmeni.

Pārskata gadā, veicot risku identificēšanu un novērtēšanu, tika izstrādāts un apstiprināts riskus mazinošo pasākumu plāns.

Lai nodrošinātu maksimāli ātru un efektīvu incidentu identificēšanu un novēršanu, kā arī atjaunotu FKTK darbību atbilstoši tiesību aktos paredzētajām prasībām, vienlaikus minimizējot incidentu negatīvo ietekmi uz FKTK funkciju un procesu īstenošanu, kā arī mērķu sasniegšanu, pārskata gadā tika pilnveidots arī incidentu pārvaldības process, izstrādājot jaunus iekšējos noteikumus "Incidentu vadības kārtība". Incidentu vadība ir integrēta risku vadības procesā un ir vērsta uz FKTK un VUM mērķu sasniegšanas veicināšanu, kā arī reputācijas un finanšu aizsardzību.

Pilnveidojot risku vadības procesu, tika pārskatīts arī krīzes vadības process, ņemot vērā iepriekšējos periodos gūtās mācības.

Pārskata gadā tika pilnveidots arī dienesta pārbažu ierosināšanas un veikšanas process, izdodot jaunus iekšējos noteikumus "Dienesta pārbažu veikšana", kuru mērķis ir noteikt kārtību, kā veicamas pārbaudes par FKTK darbinieku iespējamiem tiesību normu, noteiktās darba kārtības vai darba līguma pārkāpumiem, lai noskaidrotu faktus vai izvērtētu attiecīgo FKTK darbinieku rīcību.

FKTK DARBĪBAS FINANSIĀLAIS NODROŠINĀJUMS

FKTK darbība 2019. gadā pilnībā tika finansēta no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem. FKTK savas darbības nodrošināšanas budžeta ietvaros pārskata gadā pārvaldīja arī NGF un AAF, kā arī administrēja FSN iemaksu

valsts budžetā un iemaksas VNF Eiropas līmenī. NGF un AAF, kā arī FSN un VNF administrēšanu FKTK veica apstiprinātā budžeta ietvaros, un no šiem fondiem līdzekļi netiek atskaitīti to administrēšanas nolūkiem FKTK labā.

6. tabula. FKTK darbības finansiālais nodrošinājums, 2018–2019, eiro

	2018. gada faktiskā ³⁰ izpilde	2019. gada faktiskā ³⁰ izpilde	2019. gada budžets ³⁰	2019. gada budžeta izpilde, %	Faktiskās izpildes līdzsvarā 2019. gada kopsummā, %
IEŅĒMUMI (+)	11 034 856	12 760 668	12 078 420	106	100
FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS DALĪBNIKU MAKSĀJUMI	10 995 604	12 745 565	12 058 420	106	100
AR MONETĀRO FINANŠU IESTĀŽU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	8 143 648	9 851 465	9 228 820	107	77
Kredītiestāžu maksājumi	7 853 562	9 593 886	8 904 000		
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	39 929	42 674	42 970		
Maksājumu iestāžu maksājumi	75 285	129 944	100 610		
Elektroniskās naudas iestāžu maksājumi	174 872	84 961	181 240		
AR FINANŠU INSTRUMENTU TIRGUS UN PRIVĀTO PENSIJU FONDU UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	963 222	962 365	916 360	105	8
Finanšu instrumentu tirgus dalībnieku maksājumi	663 153	628 348	649 290		
Privāto pensiju fondu maksājumi	300 069	334 017	267 070		

³⁰ Saskaņā ar uzkrāšanas principu, izņemot uzkrājumus atvaļinājumiem, kas netiek ietverti budžeta plānošanā un budžeta izpildes kontrolē.

	2018. gada faktiskā ³⁰ izpilde	2019. gada faktiskā ³⁰ izpilde	2019. gada budžets ³⁰	2019. gada budžeta izpilde, %	Faktiskās izpildes līdzsvarā 2019. gada kopsummā, %
AR APDROŠINĀŠANAS UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	1 888 733	1 931 735	1 913 240	101	15
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	343 051	356 941	338 460		
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	1 489 768	1 519 573	1 504 780		
Apdrošināšanas brokeru maksājumi	55 914	55 221	70 000		
Negūtjie ieņēmumi					
CITI IEŅĒMUMI	39 252	15 103	20 000	76	0.1
IZDEVUMI (-)	10 664 559	10 780 526	11 966 378	90	100
Darba samaksa, pārējie maksājumi darbiniekiem, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	7 843 178	8 042 699	8 707 251	92	74.6
Darbinieku apdrošināšana	44 390	37 168	53 485	69	0.3
Personāla profesionālā pilnveide	140 253	141 838	194 000	73	1.3
Telekomunikācijas, sakari un informācija	152 880	161 898	186 556	87	1.5
Sabiedrības informēšana, iekšējā un ārējā komunikācija	53 127	81 031	107 500	75	0.8
Uzturēšanas un saimnieciskie izdevumi	849 593	887 015	851 061	104	8.2
Pakalpojumi uzraudzības nodrošināšanai	268 161	138 158	354 787	39	1.3
Starptautiskā sadarbība	1 104 230	1 083 434	1 293 932	84	10.0
Kapitālo ieguldījumu nolietojums/izslēgšana	208 747	207 285	217 806	95	1.9
REZULTĀTS	370 297	1 980 142	112 042		

FKTK 2019. gada faktiskais finansējums pieauga par 15.6%, salīdzinot ar 2018. gadu. 2019. gada laikā tika stiprināta pamatdarbības funkciju nodrošināšana atbilstoši *Moneyval* un OECD rekomendācijām. 2019. gada vidū tika palielināts darbinieku skaits Atbilstības kontro-

les departamentā, papildus izveidojot astoņas amata vietas.

No FKTK darba resursiem 2019. gadā 60% tika novirzīti finanšu tirgus uzraudzības funkcijai, savukārt klientu interešu aizsardzībai un NILLTPFN kontrolei – 16%, bet vadības un

³⁰ Saskaņā ar uzkrāšanas principu, izņemot uzkrājumus atvaļinājumiem, kas netiek ietverti budžeta plānošanā un budžeta izpildes kontrolē.

atbalsta funkcijai – 24%. 2019. gada laikā tika īstenotas funkcijas atbilstības kontroles un noregulējuma un garantiju sistēmas pilnveides jomā, kam palielinājums tika piešķirts jau 2017. gadā un tas līdzvērtīgs tika uzturēts gan 2018. gadā, gan 2019. gadā 14%–15% apmērā.

2019. gadā FKTK finansējums tika plānots pilnībā no tirgus dalībnieku maksājumiem. Tika paredzēts, ka 76.4% no visiem tirgus dalībnieku maksājumiem nodrošina monetārās finanšu iestādes, 7.6% – finanšu instrumentu tirgus dalībnieki kopā ar privātajiem pensiju fondiem, bet 15.8% – apdrošināšanas tirgus dalībnieki. Taču saskaņā ar faktisko plāna izpildi monetārās finanšu iestādes finansējumu nodrošināja 107% apmērā no plānotā, tādējādi nodrošinot iemaksas FKTK budžetā 77% apmērā no kopējā tirgus dalībnieku finansējuma 2019. gadā.

Faktiskie budžeta izpildes kopējie izdevumi 2019. gadā (bez uzkrājumiem atvaļinājumiem un bez iepriekšējo periodu atjaunošanas izdevumiem) bija 10 780.5 tūkst. eiro, kas ir par 10% mazāk, nekā tika plānots (11 966.4 tūkst. eiro). Budžeta izdevumu izpildi ietekmēja vairāki faktori. 2019. gadā notika izmaiņas FKTK amata vietu sadalījumā, kā arī turpinājās darbs pie iekšējo resursu izmantošanas pārskatīšanas un procesu efektīvas norises nodrošināšanas, t.sk. ieguldot IT risinājumos. Izvērtējot komandējumu lietderīgumu un ekonomiskumu, izdevās samazināt komandējumu kopējās izmaksas.

FKTK darbības nodrošinājuma lielākās izmaksas 2019. gadā veidoja izdevumi FKTK darbinieku atlīdzībām (74.6%).

7. tabula. FKTK darbinieku atlīdzību struktūra 2019. gadā, eiro

Darba alga un tai pielīdzināmie maksājumi	6 489 620
t.sk. prēmijas	245 963
t.sk. piemaksas	61 852
t.sk. FKTK padomes atalgojums	572 075
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	1 553 079
t.sk. par FKTK padomes atalgojumu veiktās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	138 536

FKTK nomas izdevumi 2019. gadā bija 466.3 tūkst. eiro, kas veidoja 4.3% no kopējiem FKTK izdevumiem. FKTK biroja telpas ir Kungu ielā 1, Rīgā un Krāmu ielā 2, Rīgā ar kopējo platību 2 241 m².

2019. gadā FKTK pārstāvēja Latviju astoņās Eiropas un pasaules līmeņa finanšu tirgu uzraudzības un tās koordinācijas organizācijās, kurās par dalību bija jāiemaksā par 8.2% vairāk nekā 2018. gadā.

8. tabula. FKTK dalības maksājumi ES un pasaules organizācijās, 2018–2019, eiro

	2018	2019	Izmaiņas 2019/2018
Maksājumi ES organizācijās	595 688	641 786	7.74%
Maksājumi starptautiskajās organizācijās	52 885	57 280	8.31%
Kopā	648 573	699 066	7.8%

2019. gadā komandējumu intensitāte saglabājās nemainīga FKTK darbinieku līdzdalībai ECB, EK un citu struktūru un organizāciju darbībā, kā arī uzraudzības procesu pilnveidošanas un koordinācijas darba grupās. 2016. gada nogalē aktīvu darbību sāka Vienotais noregulējuma mehānisms, kurš tā valdes personā koordinē eirozonas noguldījumu garantiju sistēmu darbību un kura organizatoriskajās struktūrās aktīvi visu 2019. gadu piedalījās arī FKTK pārstāvji, tādējādi dienesta komandējumu skaits pārskata gadā tāpat kā 2018. gadā nedaudz pārsniedza 450, bet to nodrošināšanas izmaksas bija 384 tūkst. eiro. Arī apmācību komandējumi ārvalstīs FKTK darbiniekiem tika nodrošināti atbilstoši vajadzībām un apmācību organizatoru piedāvājumiem.

FKTK pastāvīgi pilnveido tās darbības tehnisko nodrošinājumu, it īpaši IT jomā, tādēļ pārskata gadā kapitālajiem ieguldījumiem tika novirzīti 306 tūkst. eiro (saskaņā ar naudas plūsmas principu).

Apstiprinātie FKTK 2019. gada finanšu pārskati, NGF un AAF 2019. gada finanšu pārskati un neatkarīga zvērināta revidenta ziņojumi par tiem ir pieejami FKTK tīmekļa vietnē: <https://www.fktk.lv/par-mums/gada-parskati/>.

IEKŠĒJAIS AUDITS

Iekšējais audits, izmantojot sistēmisku un plānveidīgu pieeju, sniedz FKTK padomei objektīvu un neatkarīgu vērtējumu par FKTK pārvaldības, risku vadības un kontroles sistēmas, t.sk. procesu, efektivitāti, kā arī sniedz konsultācijas FKTK darbības pilnveidei.

Iekšējā audita funkciju FKTK īsteno Iekšējā audita daļa, kurā 2019. gadā strādāja divi darbinieki (daļas vadītājs un vecākais iekšējais auditors).

Iekšējo auditu organizē un veic saskaņā ar FKTK padomes apstiprināto "Iekšējā audita politiku", kā arī Iekšējā audita daļas apstiprināto "Iekšējā audita procedūru". Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses pamatprincipus", "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus" un "Ētikas kodeksu".

Iekšējais audits rūpējas par Iekšējā audita funkcijas kvalitāti, tādēļ Iekšējā audita darbības atbilstību Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam" reizi piecos gados vērtē neatkarīgs ārējais novērtētājs. 2018. gadā tika noslēgts līgums ar SIA "KPMG Baltics" par Iekšējā audita ārējā darbības novērtējuma veikšanu par periodu no 2013. līdz 2018. gadam. Veiktais novērtējums apstiprināja, ka Iekšējā audita darbība kopumā atbilst Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam". Iekšējā audita

daļa ir izstrādājusi un uztur arī aktuālu patstāvīgu Iekšējā audita kvalitātes nodrošināšanas un pilnveidošanas programmu.

Iekšējos auditus plāno, izmantojot uz risku izvērtējumu balstītu pieeju un ņemot vērā FKTK stratēģiskos mērķus un prioritātes. Par katra audita rezultātiem tiek ziņots FKTK padomei, nodrošinot, ka audita rezultāti netiek ietekmēti.

Iekšējā audita daļa veic Iekšējos auditus saskaņā ar FKTK apstiprināto ikgadējo Iekšējo auditu un konsultāciju plānu, kurā ir iekļauti Eiropas centrālo banku sistēmas/VUM Iekšējo auditoru komitejas auditu plānā paredzētie auditi.

Iekšējā audita daļa 2019. gadā veica gan FKTK Iekšējos auditus saskaņā ar FKTK funkciju un procesu risku novērtējumu, gan ECB Iekšējo auditoru komitejas apstiprinātajā auditu plānā iekļautos auditus saskaņā ar ECB VUM funkciju novērtējumu. 2019. gadā Iekšējā audita daļa veica auditus par IT drošību, risku vadību, mazāk nozīmīgu kredītiestāžu uzraudzību, FKTK darbinieku dalību VUM komitejās un darba grupās, kā arī par FKTK saņemto sūdzību par tirgus dalībnieku rīcību izskatīšanas un atbilžu sniegšanas procesu.

Iekšējais audits regulāri seko sniegto ieteikumu ieviešanas gaitai, panākot, ka būtiskākie ieteikumi tiek izpildīti un kontroles vide tiek atbilstoši uzlabota. 2019. gadā tika ieviesti 35 jeb 46% no ieviešamo ieteikumu skaita.

Saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 27. panta prasībām FKTK reizi gadā – ne vēlāk kā 1. jūlijā – iesniedz Latvijas Republikas Saeimai un Finanšu ministrijai rakstveida pārskatu par savu iepriekšējā gada darbu un zvērināta revidenta pārbaudītu pilnu gada finanšu pārskatu.

FKTK 2019. gada finanšu pārskata revīziju veica neatkarīgi ārējie revidenti – SIA "Baltic Audit".

